

KATALOG ZNANJA ZAVRŠENIH PRVOSTUPNIKA SVEUČILIŠNOG STUDIJA EKONOMSKOG FAKULTETA U OSIJEKU

Grepo, Sara

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:688786>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Diplomski Sveučilišni studij Poslovna informatika

Sara Grepo

**KATALOG ZNANJA ZAVRŠENIH PRVOSTUPNIKA
SVEUČILIŠNOG STUDIJA EKONOMSKOG FAKULTETA U
OSIJEKU**

Diplomski rad

Mentor: prof.dr.sc. Branimir Dukić

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Diplomski Sveučilišni studij Poslovna informatika

Sara Grepo

**KATALOG ZNANJA ZAVRŠENIH PRVOSTUPNIKA
SVEUČILIŠNOG STUDIJA EKONOMSKOG FAKULTETA U
OSIJEKU**

Diplomski rad

Kolegij: Menadžment znanja

JMBAG: 0079066759

e-mail: grepo.sara97@gmail.com

Mentor: prof.dr.sc. Branimir Dukić

Osijek, 2022.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Graduate University Study Business Informatics

Sara Grepo

**CATALOG OF KNOWLEDGE OF COMPLETED
BACHELORS OF THE UNIVERSITY OF ECONOMICS
FACULTY IN OSIJEK**

Graduation thesis

Osijek, 2022.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Sara Grepo

JMBAG: 0079066759

OIB: 33360273563

e-mail za kontakt: grepo.sara97@gmail.com

Naziv studija: Diplomski sveučilišni studij Poslovna informatika

Naslov rada: Katalog znanja završenih prvostupnika Sveučilišnog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku

Mentor/mentorica diplomskog rada: prof.dr.sc. Branimir Dukić

U Osijeku, _____ 03.10.2022. _____ godine

Potpis _____

SAŽETAK

Znanje je ključni resurs suvremenog doba, koje se još generalno naziva i dobom znanja. S obzirom da znanje predstavlja osnovu konkurentnosti u novom dobu suvremeni su poslovni subjekti orijentirani na upravljanje znanjem. U tom smislu poslovni subjekti traže ljude koji posjeduju odgovarajuća znanja koja će pridonijeti povećanju konkurentnosti poslovnog subjekta. Visokoškolske ustanove obrazuju ljude čija znanja trebaju biti dodana vrijednost koja će poslovne subjekte na tržištu učiniti konkurentnijima prema drugim poslovnim subjektima. U tom bi smislu, a sukladno načelima društva znanja, visokoškolske ustanove trebale obrazovati ljude s znanjima koja poslovni subjekti trebaju kako bi osigurali konkurentnost u znanju. Da bi se to ostvarilo visokoškolske ustanove bi trebale katalogizirati znanja potrebna poslovnoj praksi i temeljem kataloga znanja kreirati obrazovne programe. Taj pristup u načelu odgovara marketinškom načelu koje započinje s istraživanjem tržišta kako bi se odredilo što proizvoditi, po kojoj cijeni i kako proizvod distribuirati i promovirati. No, iskustveno gledano, visokoškolske se ustanove ponašaju po načelima proizvodne koncepcije izrađujući i nudeći obrazovne programe koji su proizvod iskustva i preferencija onih koji izrađuju nastavni plan i program. Stoga, provedenim se istraživanjem intervjuiranjem menadžmenta iz poslovne prakse te anketiranjem studenata željelo doznati kakav rezultat produciraju planovi i programi koji nisu nastali temeljem istraživanja potreba poslovne prakse za znanjem. Kao objekt koji je analiziran tijekom istraživanja korišten je preddiplomski sveučilišni studij Ekonomskog fakulteta u Osijeku koji je u primjeni od akademske 2020/2021 godine. Rezultati istraživanja su pokazali kako tako načinjen studijski program ima previše teorijskih sadržaja, slabije korespondira s poslovnom praksom i u načelu ne korelira s onim što poslovna praksa očekuje od budućih uposlenika, a to je pro aktivnost, volja za cjeloživotnim učenjem, samostalnost i sklonost timskom. Ono što je zajednički nazivnik i stavovima ispitanika iz poslovne prakse i stavovima anketiranih studenata, to je potreba većeg dodira s poslovnom praksom barem kroz uvođenje obveznih stručnih praksi. I sam analizirani plan i program treba revidirati barem na način da se poveća obujam vježbi, projektnih i problemskih zadataka te da veća sloboda studentima u izboru kolegija.

Ključne riječi: menadžment znanja, katalog znanja, ontologija, poslovna praksa, znanje

Abstract

Knowledge is the key resource of the modern age, which is also generally called the age of knowledge. Given that knowledge is the basis of competitiveness in the new era, modern business entities are oriented towards knowledge management. In this sense, business entities are looking for people who possess appropriate knowledge that will contribute to increasing the competitiveness of the business entity. Higher education institutions educate people whose knowledge should be an added value that will make business entities more competitive on the market compared to other business entities. In this sense, and in accordance with the principles of the knowledge society, higher education institutions should educate people with knowledge that should ensure competitiveness in knowledge for business entities. In order to achieve this, higher education institutions should catalog the knowledge of the necessary business practices and create educational programs based on the knowledge catalog. In principle, this approach corresponds to the marketing principle, which begins with market research to determine what to produce, at what price, and how to distribute and promote the product. No, empirically speaking, higher education institutions act according to the principles of the production concept, creating and offering educational programs that are the product of the experience and preferences of those who create the curriculum. Therefore, by conducting research by interviewing management from business practice and by surveying students, we wanted to find out what kind of results are produced by plans and programs that were not created based on research into the needs of business practice for knowledge. The object that was analyzed during the research was the undergraduate university study of the Faculty of Economics in Osijek, which was applied in the academic year 2020/2021. The results of the research show that the study program created in this way has too many theoretical contents, corresponds less well with business practice and, in principle, does not correlate with what business practice expects from future employees, which is pro-activity, a will for lifelong learning, independence and a tendency to work in a team. The common denominator of both the views of respondents from business practice and the views of surveyed students is the need for greater contact with business practice, at least through the introduction of mandatory professional practices. The analyzed plan and program itself should be revised at least in such a way as to increase the volume of exercises, project and problem tasks, and to give students greater freedom in choosing courses.

Keywords: knowledge management, knowledge catalog, ontology, business practice, knowledge

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	3
3. KATALOGIZACIJA ZNANJA SUKLADNO NAČELIMA MENADŽMENTA ZNANJA	5
3.1. Menadžment znanja.....	7
3.2. Ontologija	20
3.3. Katalog znanja	24
4. PLAN I PROGRAM PREDDIPLOMSKOG STUDIJA POSLOVNE EKONOMIJE EKONOMSKOG FAKULTETA U OSIJEKU	28
4.1. Struktura i sadržaj plana i programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku.....	28
4.2. Formiranje predviđenih znanja planom i programom preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku.....	29
4.3. Ishodi učenja formirani bez kataloga znanja preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku.....	30
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA STAVOVA POSLOVNE PRAKSE GLEDE POTENCIJALNOG JAZA ZNANJA NOVOG PREDDIPLOMSKOG STUDIJA EKONOMSKOG FAKULTETA U OSIJEKU	32
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA STAVOVA STUDENATA GLEDE KVALITETE PREDDIPLOMSKOG STUDIJA U OSIJEKU	44
7. SINTEZA REZULTATA PROVEDENIH PRIMARNIH ISTRAŽIVANJA	69
8. ZAKLJUČAK	71
9. LITERATURA.....	73
POPIS SLIKA	77
POPIS GRAFIKONA	77

1. UVOD

Evolucijski procesi koji su doveli do današnjeg stadija razvitka ljudskog društva rezultat su inflacije znanja. Važnost znanja ljudi su spoznali vrlo rano, stoga se otkrivanje, prikupljanje, čuvanje i distribucija znanja veže uz nastanak ljudske vrste. Zahvaljujući nastanku pisma, znanje se moglo eksternalizirati i posredno prenositi, što je u biti svojevrsan začetak onoga što se danas naziva upravljanje znanjem. Upravljanje znanjem ili menadžment znanja je interdisciplinarna kategorija kojom se bave gotovo sve znanstvene discipline. Ekonomska znanost upravljanju znanja pristupa s humano centričnog stajališta i s informacijski centričnog stajališta. Humano centrično stajalište u fokusu ima tacit - implicitna znanja, odnosno znanja svojstvena čovjeku, dok informacijski centrični pristup u fokusu ima eksplicitna znanja, odnosno metode organizacije znanja na eksternim nositeljima znanja. S obzirom da su ljudski resursi još uvijek neizostavni i najbitniji čimbenik, odnosno nositelji poslovnih aktivnosti, znanja, vještine i sposobnosti ljudskih resursa u nekoj poslovnoj organizaciji su korelaciji s uspješnosti organizacije. Dok su sposobnosti i vještine kao odlika ljudskih resursa dominirali kroz produktivnost rada u industrijskom dobu, danas je primat preuzelo znanje kao ključni čimbenik konkurentnosti i nositelj ekonomskog rasta. Zbog toga su suvremeni poslovni subjekti orijentirani na pronalaženje onih ljudskih resursa koji posjeduju visoku razinu znanja.

Stjecanjem visoke razine znanja bave se visokoškolske ustanove kroz transfer znanja u okviru obrazovnog procesa. No, evidentno je da se često na visokoškolskim ustanovama studentima prenose znanja koja ne koreliraju s potrebama poslovne prakse. Dapače, često visokoškolske ustanove djeluju kao raštiman sustav gdje se studentima prenose redundantni sadržaji koji se transferiraju i tumače na različite načine, prenose se često zastarjeli sadržaji ili teorijski koncepti koji nisu primjenjivi u realnim uvjetima. Visokoškolske ustanove produciraju planove i programe, a da često nije razvidno iz takvih sadržaja što će student kada završi studij znati. Zbog toga se uz ishode učenja nerijetko definiraju standardi znanja koji se pak nerijetko vežu uz razine ocjenjivanja studenata u vidu tzv. kataloga znanja. Katalog bi znanja neke visokoškolske ustanove trebao biti ishodišna točka, odnosno dokument usuglašen s poslovnom praksom temeljem kojeg bi se trebali izrađivati ishodi učenja, a na temelju ishoda učenja bi se trebali formirati studijski planovi i programi. Prema tome, katalozi znanja se mogu promatrati i kao svojevrsni ekvivalenti marketinškim planovima koji definiraju proizvod, njegovu cijenu, distribuciju i promociju temeljem marketinških istraživanja, odnosno temeljem istraživanja

tržišta. U slučaju kataloga znanja, znanje je ekvivalent proizvodu prema kojem se poslovna praksa treba odrediti.

S obzirom da se na visokoškolskim ustanovama u pravilu izradi planova i programa pristupa bez istraživanja potreba za znanjem u poslovnoj praksi, odnosno bez provedenih istraživanja i izrađenih kataloga znanja, a sukladno proizvodnoj umjesto marketing koncepciji, provedeno je istraživanje s namjerom da se utvrdi kakvo je zadovoljstvo studenata s jedne strane te poslovne prakse s druge strane sa studijskim planovima i programima koji su praktično nastali na načelima proizvodne koncepcije. U tom je smislu, a s obzirom da prema dostupnim informacijama Ekonomski fakultet u Osijeku svoj novi nastavni plan i program preddiplomskog sveučilišnog studija nije kreirao temeljem kataloga znanja, kao poligon za provođenje istraživanja odabrana upravo navedena visokoškolska ustanova.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Ekonomski fakultet u Osijeku, u akademskoj godini 2020/2021 započeo je s izvođenjem novog jedinstvenog preddiplomskog studija poslovne ekonomije. S obzirom da za ovaj studij, kao i za prethodne studije, nije izrađen katalog znanja provedeno je istraživanje da bi se na generalnoj razini odgovorilo na istraživačko pitanje: „Postoji li na načelnoj razini usklađenost znanja koja stječu i koja će stjecati studenti preddiplomskog sveučilišnog studija studiranjem na Ekonomskom fakultetu u Osijeku s potrebama poslovne prakse?“. Da bi se odgovorilo na navedeno istraživačko pitanje provedeno je istraživanje među menadžmentom poslovnih subjekata kako bi se utvrdila usklađenost znanja koja pruža aktualni preddiplomski sveučilišni studij Ekonomskog fakulteta u Osijeku s potrebama poslovne prakse. Također, istraženo je među populacijom studenata zadovoljstvo s dobivenim znanjima, ali i zadovoljstvo s radom Ekonomskog fakulteta u Osijeku uopće. Temeljem uočenog problema postavljena je sljedeća početna hipoteza:

Kreirani novi studijski program preddiplomskog studija na Ekonomskom fakultetu u Osijeku koji je izrađen bez prethodno kreiranog kataloga znanja temeljenog na potrebama za ekonomskim znanjima poslovne prakse producirati će jaz znanja kod ljudskih resursa koje obrazuje Ekonomski fakultet u Osijeku,

Prema navedenoj početnoj hipotezi prije provođenja istraživanja definirani su sljedeći ciljevi istraživanja:

- Provesti desk istraživanja i istražiti kroz dostupne tiskane i digitalne izvore informacija i znanja što je to znanje, koja je uloga znanja u suvremenom društvu, zbog čega se danas upravlja znanjem, kako se znanje organizira, što je to ontologija te što su to katalogi znanja i koja je njihova uloga u obrazovnim sustavima.
- Primarnim istraživanjem dubinskim intervjuom menadžera sagledati njihova mišljenja o usklađenosti znanja koja će studenti dobiti tijekom obrazovanja na novom preddiplomskom sveučilišnom studiju Ekonomskog fakulteta u Osijeku sa znanjima koja treba poslovna praksa.
- Primarnim istraživanjem anketiranjem istražiti iskustva studenata vezana uz novi sveučilišni preddiplomski studij Ekonomskog fakulteta u Osijeku s posebnim osvrtom na očekivanja vezana za dobivanje znanja potrebnih za poslovnu praksu.

- Sintetizirati rezultate provedenih istraživanja i dati načelne preporuke u smislu potencijalnih poboljšanja koje treba načiniti kako bi se povećala kvaliteta studiranja na Ekonomskom fakultetu u Osijeku.

U istraživanju je korišten veći broj znanstvenih metoda među kojima svakako treba istaknuti metodu dedukcije, metodu apstrakcije, metoda analize, metodu kauzalnog zaključivanja, metoda sinteze, metodu anketiranja, metodu dubinskog intervjua, metode statističke obrade podataka i drugo.

Anketni upitnik temeljem kojeg je načinjeno istraživanje anketiranjem uključivao je pitanja putem kojih se dolazilo do odgovora u kojoj mjeri se studenti slažu sa ciljevima studija, kolegijima, ishodima učenja, te mogućim prijedlozima vezanim uz poboljšanje kvalitete i njihova zadovoljstva na navedenom studiju. S druge strane, dubinskim intervjuom nastojalo se doći do saznanja na kojim radnim mjestima rade ekonomisti u poslovnim subjektima, te u kojoj mjeri stečena znanja tijekom studiranja na Ekonomskom fakultetu u Osijeku zadovoljavaju potrebe poslovne prakse.

U desk istraživanju su korišteni dostupni digitalni i tiskani izvori informacija i znanja.

3. KATALOGIZACIJA ZNANJA SUKLADNO NAČELIMA MENADŽMENTA ZNANJA

Smatra se kako je znanje pokretač napretka društva, a samim time i ekonomskih sustava. Važnost znanje posebice je vidljiva danas kada se procesi u društvu zbivaju pod utjecajem globalizacije, inovacija i drugih suvremenih trendova. Jakovac smatra kako je revolucija ekonomije najbolje prikazana u endogenoj teoriji eksponencijalnog rasta, prema kojoj do izražaja posebno dolazi obrazovanje, ispitivanje, inovacija, tehnološki procesi i intelektualni kapital. Sve su navedene komponente sadržane u ekonomskom rastu. Prema tome, znanje je i efikasnost i efektivnost suvremenog poslovnog subjekta. Gledajući djelatnike poslovnih subjekata, uključujući i menadžere, najveći doprinos ekonomskom rastu poslovnog subjekta daje sposobnost istraživanja problema te kompetentnost u donošenju rješenja prilikom rješavanja poslovnih problema. Kako su istraživanja i rješavanja u domeni znanja, osiguranje ekonomskog rasta u korelaciji je s efikasnošću upravljanja znanjem. Stoga danas egzistira realna potreba izgradnje poslovnih podsustava koji upravljaju znanjem u svakom poslovnom subjektu. Znanje danas predstavlja najvrjedniju imovinu koju pojedinac ali i poslovna organizacija posjeduju.¹

Pristup menadžmentu znanja koji je organizacijski orijentiran obuhvaća teorijske temelje u čijem su fokusu učeći procesi te načela koja su organizacijski orijentirana. Menadžment znanja, u tom smislu, obuhvaća planiranje i oblikovanje organizacijske strukture i organizacijske dinamike organizacijske baze znanja.²

Parcijalni pristupi menadžmentu podijeljeni su na sljedeći način³:

- strateško se orijentirani pristup menadžmentu znanja odnosi na one pristupe koji menadžment znanja proučavaju kao poslovnu koncepciju organizacije, ali i kao konceptni menadžment ili kao izvor konkurentske prednosti. Sa stajališta strategije, strateško se orijentirani pristup menadžmentu znanja promatra kao sveobuhvatno orijentirani pristup.

¹ Jakovac, P.: Znanje kako ekonomski resurs, osvrt na ulogu i značaj znanja te intelektualnog kapitala u novoj ekonomiji znanja, pregledni članak, <https://znanje.hr/product/kapital-i-ideologija/417850> [18.9.2022]

² Vukava B.: Oblikovanje organizacije i menadžment znanja, diplomski rad, Ekonomski fakultet Split, Split, 2017, str. 34.

³ Idem.

- organizacijsko je orijentirani pristup menadžmentu znanja onaj koji promatra znanje kroz procese transfera znanja unutar same poslovne organizacije, kao i prepreke koje se na tom putu javljaju. U fokusu je promatranja organizacijski orijentiranog menadžmenta znanja i unutar-organizacijski prijenos znanja prilikom umrežavanja ljudi u poslovnoj organizaciji.
- kontrolno je orijentirani pristup menadžmentu znanja onaj koji promatra znanje kroz funkciju kontrole, a unutar ovog pristupa treba razlikovati četiri komponente menadžmenta znanja, a to su: koordinacijska, integracijska, informacijska i inovacijska.

Upravljanje znanjem se može sagledati i kao efikasno povezivanje djelatnika koji posjeduju znanje s onim djelatnicima kojima je to isto znanje potrebno. Također, upravljanje znanjem se može promatrati i kao prikupljanje naučenih lekcija kako bi se olakšalo buduće učenje u poslovnom subjektu. Četiri se pristupa upravljanja znanjem uobičajeno izdvajaju kao najvažnija:⁴

1. Upravljanje znanjem kao tehnologija – gledište koje je u najvećoj mjeri orijentirano na primjenu koncepta znanja u smislu kako nešto učiniti za razne poslovne namjene. Najpoznatije su tehnologije upravljanja znanjem koje uključuje ovaj pristup: semantički web, ontologije, baze znanja, sustavi temeljeni na znanju, skladištenje i rudarenje podataka, umne mape i dr.
2. Upravljanje znanjem kao disciplina – pristup prema kojem je menadžment znanja poslovna/znanstvena disciplina koja pruža temelje za istraživanja, izobrazbu i trening ljudskih potencijala, ali i disciplina koja razvija nove efektivne metode upravljanja znanjem. Upravljanje znanjem se s ovog stajališta povezuje sa raznim područjima od filozofije do znanosti kognitivnih sposobnosti, a kao disciplina, s ovog motrišta, menadžment znanja proučava fenomene, mehanizme i procese koji utječu na upravljanje znanjem.
3. Upravljanje znanjem kao filozofija – kod ovog pristupa menadžment znanja sagledava kako pomoći menadžerima da upotrebom upravljanja znanjem uvedu novine u strategiju poslovnog subjekta. Prema tome, sa stajališta ovog pristupa upravljanje znanjem je usmjereno na načine poslovnog opažanja te na načine iskorištavanja i implementacije upravljanja znanjem.

⁴ Idem, str. 35., prema: Žugaj M., Schatten M.: Informacijski sustav za upravljanje znanjem u hipertekst organizaciji, Varaždin, 2008.

4. Upravljanje znanjem kao društveni i poduzetnički pokret – kod ovog pristupa upravljanja znanjem je usmjereno prema rješavanju posljedica globalizacije. Globalizacija je upravljanje znanjem učinila neophodnim za održavanje položaja ili boljitak položaja poslovnog subjekta. To je stanje rezultat društvenog i poduzetničkog stava da je suvremeno društvo, odnosno 21. stoljeće razdoblje epohe znanja u ljudskoj povijesti i da je primarni kapital poslovnih subjekata ljudsko znanje.

3.1. Menadžment znanja

Upravljanje znanjem se smatra suvremenom strategijom za povećanje organizacijske konkurentnosti poslovnog subjekta. Zagovornici upravljanje znanjem smatraju ključnim rješenjem za ostvarivanje konkurentske prednost u ovom stoljeću. Upravljanje znanjem je u biti multidisciplinarni koncept jer u sebi integrira različita znanstvena polja i područja znanosti. Održiva konkurentska prednost suvremene poslovne organizacije proizlazi, prema mišljenju zagovornika, iz onoga što poslovna organizacija zna, na koji način i koliko efikasno koristi znanje s kojim raspolaže, te o brzini kojom stječe, odnosno usvaja i koristi nova znanja.⁵

Samo se znanjem može smatrati najpotrebitijim i najcjenjenijim resursom u suvremenom poslovnom svijetu. Znanje je derivat informacije i znanost kao takva počiva na znanju. Znanjem se bave različita područja znanosti, između ostalog u društvenom smislu ono je u fokusu obrazovanja. Upravljanje znanjem, odnosno menadžment znanja nastao na paradigmi kako je u organizaciji najvrjedniji resurs same organizacije znanje, odnosno znanja kojom raspolaže organizacija. Temeljni je nositelj znanja čovjek, pa prema tome moć i konkurentnost neke organizacije u korelaciji je s znanjem njezinih djelatnika. Znanje je stoga nematerijalni resurs poslovne organizacije koji objedinjuje intuiciju, ideje, vještine, iskustva i učenja djelatnika i znanje je potencijal za stvaranja novih vrijednosti.⁶

Samo se znanje može definirati na sljedeći način: „... sustav i logički pregled činjenica i generalizacija o objektivnoj stvarnosti koje se prihvaćaju i trajno zadržavaju u svijesti; skup

⁵ Devedžić, V.: Understanding ontological engineering, Communications of the ACM, Vol 43., No. 4/2002, str. 136-144.

⁶ Lazar, I.: Suvremeni koncepti upravljanja znanjem u organizaciji, završni rad, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2020., str. 3-4.

činjenica, informacija i vještina stečenih izobrazbom ili iskustvom radi teorijskoga ili praktičnoga razumijevanja i rješavanja problema.“⁷

Isti izvor nadalje navodi: „Općenito je u spoznajnoj teoriji riječ o »znanju da«, tj. o sudnom ili činjeničnom znanju koje kao svoj izravni predmet ima istiniti sud, a kao neizravni činjenicu o kojoj je taj sud. Uz ostala standardna epistemološka razmatranja o znanju (o njegovim izvorima, mogućnosti, opsegu i vrstama), središnje je pitanje ono o strukturi znanja, tj. o tom što znanje jest. Primjeri različitih vrsta znanja – npr. znanja a posteriori ili a priori, znanstvenog ili običnoga znanja iz svakodnevice, individualnog ili kolektivnog i dr. – po pretpostavci imaju istu strukturu. U svojem standardnom pojmovno-analitičkom obliku, spoznajna teorija razmatra znanje kao pojmovnu strukturu u terminima njegovih nužnih i dostatnih uvjeta. U naturalističkim verzijama spoznajna teorija znanju pristupa kao prirodnomu fenomenu, koji treba proučavati i sredstvima prirodnih znanosti, prvenstveno psihologije. Prema tradicionalnoj trodijelnoj definiciji, koje se izvorna verzija pripisuje Platonu (Teetet, Menon), a nalazi se i kod I. Kanta te novijih autora poput A. J. Ayera i R. Chisholma, znanje je opravdano istinito vjerovanje ili istinito vjerovanje za koje subjekt ima dostatno opravdanje u vidu dokazne građe ili spoznajnih razloga, tj. razloga koji upućuju na njegovu istinitost ili ju u nekom stupnju jamče. U toj se analizi vjerovanje, opravdanje i istinitost pojavljuju kao nužni i dostatni uvjeti znanja.“⁸

Kada je u pitanju diferencijacija znanja tada se može navesti sljedeće: „Postoji više načina klasifikacije znanja. Razlikuje se npr. izričito (eksplicitno) znanje od individualnoga (implicitnoga) znanja. Eksplicitno je znanje formalno, sistematično, lako razumljivo, nalazi se u knjigama, video-zapisima, bazama podataka, izvješćima i sl. Implicitno je znanje individualizirano, teško je za komunikaciju, sadrži uvjerenja, spoznaje, mentalne modele, perspektive; shvaća se i primjenjuje na podsvjesnoj razini, a proizašlo je iz individualnih opažanja i iskustava. Prema drugoj podjeli razlikuju se deklarativno ili statično znanje (znati nešto o nekom ili nečem), relaciono znanje (znati tko ili što, te s kim ili čim), kondicionalno znanje (kada nešto znati), kauzalno znanje (zašto nešto znati) i proceduralno ili dinamičko znanje (kako nešto znati). Najopćenitiji pojam koji se povezuje sa znanjem jest učenje. Zbog toga se u nastavi učenju posvećuje posebna pažnja jer se time učenika osposobljava za učenje i u drugim okolnostima. S tim u vezi govori se o »učenju učenja«, odnosno o učenju

⁷ Znanje, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=67357> [16.9.2022].

⁸ Idem.

samostalnoga spoznavanja, što znači da nastava treba nalikovati stvarnomu procesu samostalnoga stjecanja znanja, zbog čega se često govori i o učenju otkrivanjem te rješavanju problema kao životnom susretu onoga koji uči s objektivnim okruženjem. U informacijskom je društvu uloga znanja znatno promijenjena u odnosu na tradicionalno shvaćanje znanja i način na koji se ono mijenja pod utjecajem informacija. Novost je proširenje pojma znanja te reintegracija vrsta znanja, što će rezultirati velikim brojem vrsta znanja.“⁹

Jedan je od pogleda na znanje i sljedeći: „Znanje su informacije i vještine koje ljudska bića stječu svojim mentalnim sposobnostima. Znanje se stječe sposobnošću ljudskih bića da prepoznaju, promatraju i analiziraju činjenice i informacije koje ih okružuju. Kroz svoje kognitivne sposobnosti on ga dobiva i koristi u svoju korist. Znanje je kao takvo vrlo širok pojam, može biti praktično ili teorijsko, uz to što ima brojne grane i područja.“¹⁰ Prema jezikoslovlju znanje se definira na sljedeći način: „1. poznavanje čega ili spoznaja o čemu (činjenica, stvari) [o tome nemam nikakvih znanja]. 2. a. teoretsko ili praktično poznavanje predmeta, jezika i sl. [njegovo znanje engleskog]; b. ukupnost poznavanja, sustavnost spoznaja tih predmeta; znanost.“¹¹ Vezano za znanje Skupnjak navodi: „Ne postoji općeprihvaćena definicija znanja. O tome što je znanje i o prirodi znanja raspravljali su mnogi filozofi. U Wikipediji nalazimo objašnjenje da se grana filozofije koja se bavi prirodom i dosegom znanja naziva epistemologija (iz grčkog episteme: znanje + logos: objašnjenje, fraza, argumentacija, rasuđivanje, mjera, razlog, logika...) ili teorija znanja, a izraz je prvi uveo škotski filozof James Frederick Ferrier.“¹² Ipak se Wikipedijom definira pojam znanja:¹³

- činjenice, informacija i vještine koje je osoba stekla iskustvom ili obrazovanjem; teoretsko ili praktično razumijevanje nekog predmeta,
- ukupnost svega poznatog u nekom polju; činjenice i informacije,
- svjesnost ili familijarnost stečena iskustvom neke činjenice ili situacije.

Ipak isti izvor navodi i sljedeće: „Filozofske debate općenito započinju Platonovom formulacijom znanja kao 'opravdanog istinskog vjerovanja'. Ne postoji, međutim, općeprihvaćena definicija znanja, niti se neka nazire, i ostaju mnogobrojne natječuće teorije.

⁹ Idem.

¹⁰ Znanje, Economy-pedia.com, <https://hr.economy-pedia.com/11040367-knowledge> [16.9.2022]

¹¹ Znanje, Jezikoslovac, <https://jezikoslovac.com/word/juh3> [16.9.2022]

¹² Skupnjak, D.: Određivanje ciljeva obrazovanja određivanjem pojma znanja, pregledni članak, Metodološki ogleđi, Vol. 20., No. 1/2013, str. 107.

¹³ Znanje, Wikipedija, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Znanje> [17.9.2022]

Stjecanje znanja uključuje složene kognitivne procese: percepciju, učenje, komunikaciju, asocijaciju i zaključivanje. Termin znanje se također koristi za označavanje pouzdanog razumijevanja nekog predmeta, uz potencijalnu sposobnost korištenja za specifičnu svrhu.¹⁴

Vežano za pojam znanja Glavaš navodi sljedeće: „Znanje je sposobnost ljudi da koriste informacije za rješavanje složenih problema i prilagođavanje promjenama. To je pojedinačna sposobnost da se svlada nepoznato.“¹⁵ Vežano za znanje Matijević navodi: „Sintagma 'društvo znanja' izuzetno se mnogo rabi u političkim i stručnim tekstovima, ali s veoma raznolikim sadržajnim određenjem. Najčešće je teško pronaći definiciju ovog fenomena, pojma, s kojim će se složiti razni stručnjaci. Nesporazumi se javljaju već kod pokušaja definiranja pojma znanje. Definicije toga pojma ponajviše ovise o teorijama učenja i poučavanja na kojima se temelji znanstveno objašnjenje tog pojma i pojave.“¹⁶ Jedan od pogleda na znanje je i sljedeći: „Znanje je djelovanje i učinak znanja, odnosno stjecanja vrijednih informacija za razumijevanje stvarnosti razumom, razumijevanjem i inteligencijom.“¹⁷ O problemima vezanim za definiranje znanja govori i sljedeći navod: „Kada govorimo o znanju, svatko, od malih do velikih, razumije ono što se govori. Ali ako nekoga zamolite za jasnu formulaciju, da okarakterizirate bit pojma 'znanje', neće se svatko s tim moći nositi.“¹⁸ Pozivajući se na taksonomiju znanja, Agencija za znanost znanje klasificira na sljedeći način:¹⁹

- A. Činjenično znanje – osnovne činjenice koje učenik mora znati da bi bio upoznat s predmetom ili problemom koji treba riješiti.
 - Znanje terminologije
 - Znanje posebnih detalja i elemenata
 - Konceptualno znanje – međusoban odnos između temeljnih elemenata unutar šire strukture kojim se omogućuje zajedničko djelovanje.
- B. Znanje klasifikacija i kategorija
 - Znanje principa i generalizacija

¹⁴ Idem.

¹⁵ Glavaš, J.: Menadžment znanja, <http://www.efos.unios.hr/poslovni-informacijski-sustavi/wp-content/uploads/sites/216/2013/04/5.-MENAD%C5%BDMENT-ZNANJA.pdf>, str. 47.

¹⁶ Matijević, M.: Kakvo znanje trebamo za društvo znanja?, [https://www.bib.irb.hr/747181/download/747181.Matijevic za Novo Mesto hrv 21 05 2011b.doc](https://www.bib.irb.hr/747181/download/747181.Matijevic%20za%20Novo%20Mesto%20hrv%2021%2005%202011b.doc) [23.9.2022]

¹⁷ Značenje znanja, About-meaning.com, <https://hr.about-meaning.com/11038232-meaning-of-knowledge> [23.9.2022]

¹⁸ Pojam, kategorije i struktura znanja, Puntomarinero.com, <https://hr.puntomarinero.com/knowledge-is-concept-categories-and/> [23.9.2022]

¹⁹ Konceptualni okvir novog kurikulumu, AZOO, https://www.azoo.hr/app/uploads/uvezeno/nastava_povijesti/07.html [23.9.2022]

- Znanje teorija, modela i struktura
- C. Proceduralno znanje – kako nešto učiniti, metode istraživanja i kriteriji za uporabu vještina, algoritama, tehnika i metoda.
- Znanje specifičnih vještina i algoritama
 - Znanje specifičnih tehnika i metoda
 - Znanje kriterija za donošenje odluke kada primijeniti odgovarajuće procedure
 - Metakognitivno znanje - znanje o spoznaji u cjelini kao i svijest o znanju u okviru vlastite spoznaje.
- D. Strateško znanje
- Znanje o spoznajnim zadaćama, uključujući odgovarajuće kontekstualno i uvjetovano znanje.
 - Samospoznaja

Informacijske znanosti pojam znanja deriviraju iz podatka, odnosno informacije. Odnos je između podatka, informacije i znanja sljedeći:²⁰

- Informacije su podaci kojima je data određena struktura;
- Znanje su one informacije kojima je pridružen smisao.

Odnos između podatka, informacije, znanja i mudrosti definiran je DIKW modelom ili DIKW konceptom: „Koncept DIKW-hijerarhije (engl. Data-Information-Knowledge-Wisdom hierarchy) osmišljen je kako bi oslikao odnos između danas nezaobilaznih pojmova u znanstvenom i praksiološkom diskursu – podatka, informacije, znanja i mudrosti. Tumačenje DIKW-hijerarhije u literaturi provodi se na više razina: ponajprije na strukturnoj, funkcionalnoj i simboličnoj, pri čemu se otvara prostor za dodatne, alternativne interpretacije međusobnih odnosa DIKW-elemenata. DIKW-hijerarhija smatra se kako simbolom tako i modelom te se često dovodi u vezu s općenitim načinom stjecanja znanja (engl. knowledge acquisition) i mudrosti o svijetu koji nas okružuje.“²¹ Informacijske znanosti podatak definiraju na sljedeći način: „(...) poznata ili pretpostavljena činjenica na osnovi koje se oblikuje informacija. Sastoji se od skupa kvantitativnih parametara koji se mogu zapisati kao nizovi znakova ili nizovi brojeva. U računalima, koja su do nedavno nazivana i strojevima za automatsku obradbu

²⁰ Podatak, informacija, informatika, znanje, mudrost, Philpapers.org, <https://philpapers.org/archive/MICHRO.pdf> [24.9.2022]

²¹ Bosančić, B.: DIKW hijerarhija: za i protiv, Pregledni rad, Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 60, No. 2-3/2017, str. 2.

podataka, ti se nizovi, radi pohrane, obradbe i sl. pretvaraju u nizove bitova (elektroničko računalo). Načini pohranjivanja podataka međunarodno su normirani. Za pohranjivanje znakova uobičajen je kôd ASCII (normiran pod nazivom ISO-7). Brojevi se pohranjuju kao cijeli brojevi, ili kao brojevi s pomičnom točkom, koji aproksimiraju realne brojeve, a zapisuju se u eksponencijalnom obliku. Niz međusobno povezanih podataka u računalima se oblikuje u datoteke. Strukturno organizirani podatci nazivaju se bazom podataka i obrađuju se posebnim sustavima za obradbu baza podataka.²² Podatak se u biti može definirati i kao apstraktna struktura sastavljena od:²³

- značenja (naziv i opis značenja određenog svojstva)
- vrijednosti (mjera i iznos)
- vremena

Informacija je rezultat obrade podataka: „Obrada podataka jest manipuliranje podacima radi dobivanja uporabljivih oblika. Obrada podataka obuhvaća ne samo brojčana izračunavanja već i postupke kao što su klasifikacija podataka ili njihovo premještanje s jednog mjesta na drugo. Općenito se pretpostavlja da takve operacije obavlja neka vrsta stroja (kompjutor), bez obzira na to što neki postupci mogu biti obavljeni ručno.“²⁴ Obrada se podataka sastoji od sljedećih faza:²⁵

- Prikupljanje podataka.
- Priprema podataka.
- Unos podataka.
- Obrada.
- Izlaz/interpretacija podataka.
- Pohrana podataka.

Informacija nastaje kao rezultat interpretacije podataka. „Informacija ili obavijest (lat. informatio: nacrtak, predodžba, pojam, tumačenje), skup podataka s pripisanim značenjem, osnovni element komunikacije koji, primljen u određenoj situaciji, povećava čovjekovo znanje.

²² Podatak, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021., <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48887> [22.9.2022]

²³ Podatak, obrada podataka – informacija, https://razno.sveznadar.info/3_RS_digit/001-StartDT.htm [22.9.2022]

²⁴ Obrada podataka, FFZG, <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/Uvod%20u%20informatijske%20znanosti/pog6.htm> [25.9.2022]

²⁵ Koje su 4 faze obrade podataka?, Meaning.ch, <https://hr.meaning.ch/%C5%A1to-su-4-faze-obrade-podataka> [25.9.2022]

Čovjek stječe znanje iskustvom, učenjem i informiranjem (obavješćivanjem). Preko svojih osjetila čovjek prima informacije u obliku skupova podataka. Može ih primiti izravno, prirodnim kanalima, ili posredno, umjetnim kanalima uz pomoć informacijske i komunikacijske tehnologije. Podatci se sastoje od skupa kvantitativnih parametara koji opisuju neku činjenicu ili zbivanje. Oni sami za sebe nemaju nikakvo značenje, niti određuju svoj relativni značaj, pa njihovo pukom gomilanje ne pridonosi razumijevanju pojave na koju se odnose. Podatci su, međutim, osnova za oblikovanje informacije. Informacija nastaje pripisivanjem značenja primljenim podacima. Ključnu ulogu u pretvorbi podataka u informaciju ima znanje kojim čovjek raspolaže. Ono mu omogućuje razumijevanje informacije, odn. prepoznavanje podataka, jezika kojim su ti podatci povezani u informaciju i konteksta na koji se odnose. Znanje kojim čovjek raspolaže čini okruženje za tumačenje (interpretaciju) i vrjednovanje novih informacija, a time i stvaranje novoga znanja. U tome je procesu značajna i mogućnost pamćenja informacija (unutarnje pamćenje) i njihova zapisivanja (vanjsko pamćenje). Uz informacije koje oblikuje na temelju primljenih podataka, pojedinac može izravno oblikovati informaciju na temelju znanja kojim raspolaže. Oblikovane informacije mogu se drugim pojedincima prenositi u obliku poruka. Zahvaljujući informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji u današnje su doba raznovrsni oblici informacija postali dostupnima velikom broju ljudi. Razmjenom informacija među pojedincima stvara se zajednički korpus znanja. Nastajanjem, prikupljanjem, organizacijom, tumačenjem, pohranjivanjem, pretraživanjem, širenjem, preoblikovanjem i uporabom informacija bavi se informacijska znanost. Matematičkim predstavljanjem procesa prijenosa i obradbe informacija, tj. definiranjem i mjerenjem količine informacija u porukama, načinom kodiranja i dekodiranja informacija te ocjenom svojstava prijenosnih putova bavi se teorija informacija.²⁶ Kraća bi definicija informacija bila: „Informacije su skup podataka koji imaju značenje, a čiji je cilj proširiti znanje, informirati ili dati ideje o određenoj temi.“²⁷ „Informacija ili obavijest nastaje tumačenjem, odnosno interpretacijom podataka i stavljanjem u kontekst značenja. Dakle, protumačeni podatak donosi informaciju. (...) podatke je katkad potrebno transformirati (selektirati, klasificirati, sortirati, agregirati ili na koji drugi način obraditi), a zatim protumačiti da bismo dobili informaciju. (...) Protumačeni elementarni podatak daje elementarnu informaciju. Elementarna informacija odnosi se na n-torku <objekt, obilježje objekta, vrijeme,

²⁶ Informacija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021., <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27405> [26.9.2022]

²⁷ Vrste informacija, Economy-pedia.com, <https://hr.economy-pedia.com/11036514-information-types> [26.9.2022]

vrijednost obilježja. Primjerice vrijednost 7,45 može biti protumačena ovako: objekt je tečajna lista, obilježje objekta je odnos euro/kuna, vrijednost obilježja je 7,45, a vrijeme je 3.1.2010. Elementarna informacija '3.1.2010. odnos euro/kuna jest 7,45' ujedno predstavlja i elementarnu poruku. Obrnuto, kako zapisati informaciju na mediju? Hoće li na mediju biti zabilježena n-torka <objekt, obilježje objekta, vrijeme, vrijednost obilježja> upravo u spomenutom obliku ili nekako drugačije, ovisi o upotrijebljenom modelu zapisa podataka u 'sustavu podataka', odnosno informacijskom sustavu (...) Informacija, odnosno obavijest jest dakle činjenica s određenim značenjem. Ona donosi novost, obavještava o nečemu, otklanja neizvjesnost i općenito služi kao podloga za odlučivanje. Temeljna je svrha informacije da pomogne pri donošenju odluke, jer bez kvalitetne informacije o predmetu odlučivanja malo je vjerojatno da se može donijeti dobra odluka.²⁸ Za informacije se može navesti i sljedeće:²⁹

- Znanje odbijeno učenjem, praksom ili na osnovu instrukcija.
- Informacije su interpretacija podataka.
- Informacije su značajne same po sebi.

Isti izvor navodi da informacija ima vrijednost ako je:³⁰

- Pouzdana (tačna)
- Jasna
- Dobro odmerenea
- Blagovremene
- Bitna
- Kompletna

Da bi se DIKW model razumio potrebno je definirati i pojam mudrosti. „Mudrost (grčki σοφία, latinski sapientia), u izvornom filozofijskom smislu, nastojanje oko stjecanja pravoga znanja, odn. oko stjecanja uvida u ono što jest poradi uvida samoga. Već u V. st. pr. Kr. mudrost dobiva i svoje praktično značenje: ona je znanje, poznavanje, sposobnost ili umješnost u obrtu ili upoznatost (prisnost) s nekom stvari, a u istaknutom smislu i razboritost (φρόνησις), sposobnost prosudbe i praktičnoga postupanja u bitnim stvarima koje se tiču svagdanjega života, prije svega u političkom području. Mudar je čovjek onaj koji skrbi i o vlastitoj naobrazbi, proučavanju i

²⁸ Podaci, Element.hr, <https://element.hr/wp-content/uploads/2020/06/unutra-13639.pdf> [25.9.2022]

²⁹ Podatak, informacija i znanje, Znanje.hr, https://www.znanje.org/abc/tutorials/accessmmx/01/Baze_podataka_podatak_informacija.htm [25.9.2022]

³⁰ Idem.

istraživanju. Stoga je mudrost obuhvaćala ne samo ono što se danas razumijeva pod filozofijom nego i geometriju, glazbu, astronomiju i druge tada poznate znanosti i umijeća. Nastojanje oko pravoga znanja zahtijeva čovjekov životni angažman, tj. život koji je sukladan tomu nastojanju, što u krajnjem obliku predstavlja spremnost na tjelesnu smrt radi obrane vlastita uvida, kao što je to bio slučaj sa Sokratom. Od Aristotela i Tome Akvinskoga mudrost se razumije kao poznavanje zadnjih uzroka bivstvujućeg, tj. znanje o zadnjim razlozima i svrhama bivstvujućeg, prosudba onoga konačnog i vremenskog pod vidom vječnosti (sub specie aeternitatis), čime se postiže jedinstvo mišljenja i djelovanja. Dok I. Kant razumije mudrost kao suglasnost volje o konačnoj svrsi, A. Schopenhauer smatra da mudrost označuje ne samo teorijsku nego i praktičnu savršenost, tj. ona je potpuno ispravna spoznaja stvari koja u toj mjeri prožima ljude da ih potpuno vodi i u njihovu djelovanju. Ruski religijski pisci XIX. i XX. st. (A. V. Solovjev, P. A. Florenski i S. N. Bulgakov) razvili su poseban filozofijsko-teologijski nauk o mudrosti, sofiologiju.³¹ Drugi izvor za mudrost navodi sljedeće: „Mudrost, pojam kojim se označuje posebna kvaliteta inteligencije, znanja i djelovanja, tako da svi ti pojmovi čine određeno jedinstvo. Katkad se rabi i kao istoznačnica za pamet, premda ova označava sposobnost za mudrost, ali ne još i samu mudrost. U starih Grka m. (sofía) je odlika filozofa koji teži istinskom znanju, a to je znanje radi samog znanja, a ne radi nekog uspjeha, stjecanja neke vještine ili probitka. Ono je i poznavanje samoga sebe. Tako je m. uvijek usuglašenost između volje, znanja i svrhe. Ona pobjeđuje i strah od smrti (Sokrat). U orijentalnim filozofijama mudrost se odnosi na uvid u istinu svijeta, a ne samo na njegovo (vanjsko) poznavanje. Ona donosi spokoj i unutrašnje zadovoljstvo mudracu, te je i put drugima. Ta se razlika očuvala i u današnjem običnom značenju riječi kada se za nekog kaže da je inteligentan, ali da nije mudar, ili da mnogo zna, ali da ne postupa mudro.“³² Jednostavno gledano mudrost je: „Sposobnost inteligentnog korištenja znanja i / ili iskustva“³³ Isti izvor navodi i sljedeće: „Znanje se skuplja iz učenja i obrazovanja, dok većina kaže da se mudrost skuplja iz svakodnevnih iskustava i da je stanje mudrosti. Znanje je samo jasnoća činjenica i istina, dok je mudrost praktična sposobnost donošenja dosljedno dobrih odluka u životu.“³⁴

³¹ Mudrost. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021., <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42286> [25.9.2022]

³² Mudrost, Proleksis enciklopedija online, <https://proleksis.lzmk.hr/56795/> [25.9.2022]

³³ Znanje vs mudrost - razlika i usporedba, Weblogographic.com, Blog, <https://hr.weblogographic.com/knowledge-vs-wisdom> [25.9.2022]

³⁴ Idem.

Razlika između informacija, znanja i mudrosti može se objasniti na sljedeći način: „Znanje je odgovarajuća zbirka informacija kojoj je namjera da bude korisna. Znanje čine organizirane informacije koje se mogu koristiti za stvaranje novih značenja i podataka. Znanje je ljudska sposobnost poduzeti učinkovite postupke u raznolikim i neizvjesnim situacijama. Znanje je predodređen proces. Kada netko memorira informacije tada on skuplja, odnosno gomila znanje. To znanje ima korisno značenje njemu, ali ne osigurava samo po sebi uklapanje, odnosno integraciju kao što bi rezultiralo ili zaključilo daljnje znanje. Npr., djeca u Osnovnoj školi mogu odgovoriti da je $2+2=4$ jer imaju usvojeno to znanje, ali ne mogu odgovoriti koliko je 1267×300 jer bi to zahtijevalo pohranjena dodatna znanja koja bi morala biti obuhvaćena razumijevanjem. Znanje čine činjenice koje postoje unutar psihičke strukture koju svijest može obraditi. Ljudski um koristi to znanje za biranje između mogućnosti, a time reagiranje i ponašanje postaje inteligentnije. Kada vrijednosti i obveze vode inteligentno ponašanje, ono je zapravo temeljeno na mudrosti. Mudrost je imanje iskustva, znanja, razumijevanja uz moć primjenjivanja sveg troje s razboritošću, praktičnošću, diskretnošću i zdravim razumom, odnosno mudrost je sposobnost donošenja ispravnih odluka.“³⁵ Prema DIKW su modelu informacije i znanje odraz prošlosti, odnosno govore o prošlosti, dok se mudrost odnosi na budućnost. S obzirom da bez informacija i znanja nema niti mudrosti, informacijama i znanjem je potrebno upravljati. Upravljanjem informacijama bavi se informacijski menadžment, dok se upravljanjem znanjem bavi menadžment znanja. Oba navedena pojma su složenice sastavljene od dvije riječi, a menadžment, odnosno upravljanje im je zajednička riječ.

Upravljanje se može sagledati na različite načine. Jedna od pogleda na upravljanje, odnosno menadžment (engl. Management) navodi:³⁶

1. Djelatnost planiranja, organiziranja, kombiniranja, koordiniranja i kontroliranja aktivnosti i organizacijskih resursa kojoj je svrha postizanje organizacijskih ciljeva. Obuhvaća niz međusobno povezanih zadataka i funkcija: planiranje, organiziranje, upravljanje ljudskim resursima, vođenje i kontrolu. To je proces vođenja organizacija k postizanju željenih rezultata i ciljeva efektivnom i efikasnom upotrebom svih organizacijskih resursa (ljudskih, materijalnih, financijskih i informacijskih). Menadžment, kao ključna djelatnost za postizanje uspješnosti, javlja se na svim

³⁵ Podatak, informacija, znanje, mudrost, Wikipedija, https://hr.wikipedia.org/wiki/Podatak_informacija_znanje_mudrost [26.9.2022]

³⁶ Menadžment. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021., <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=40070> [26.9.2022]

razinama društva, od države i vlade do pojedinih organizacija, u svim vrstama organizacija (privatnim, javnim, profitnim, neprofitnim) i na svim organizacijskim razinama (nižoj, srednjoj i najvišoj). Bitna mu je odrednica usmjerenost na postizanje ciljeva s pomoću drugih ljudi. Obavlja se preko procesa odlučivanja, utjecanja, komuniciranja i koordiniranja. Glavni je cilj menadžmenta postizanje optimalnog odnosa efektivnosti i efikasnosti upotrebe organizacijskih resursa, odnosno postizanje ciljeva uz najracionalniju upotrebu resursa.

2. Nositelji i realizatori menadžerske funkcije u organizaciji, odnosno grupa ljudi koja je po svojoj funkciji zadužena i odgovorna za usmjeravanje, kontroliranje i koordiniranje ukupnih aktivnosti i resursa radi postizanja organizacijskih ciljeva i uspješnosti. Kvalitetan menadžment smatra se najvažnijim resursom i temeljnom pretpostavkom uspješnosti svake organizacije i društva te je *differentia specifica* između uspješnih i neuspješnih, razvijenih i nerazvijenih.
3. Znanstvena disciplina u kojoj je akumulirano i sistematizirano znanje o fenomenu menadžmenta, o teorijama, modelima, metodama, načelima i zakonitostima njegova djelovanja i čimbenicima koji određuju to djelovanje i uspješnost. Iako se spoznaje o menadžmentu kumuliraju stoljećima i prate razvoj ljudskih zajednica, konstituiranje menadžmenta kao znanosti veže se za sam kraj XIX. i poč. XX. st. i za radove F. W. Taylora, Henrija Fayola, Mary Parker Follett, M. Webera i dr. Posebno mjesto u tom zauzima H. Fayol, koji je prvi izdvojio menadžment kao posebnu djelatnost (funkciju) poduzeća i definirao ga kao niz međusobno povezanih zadataka i funkcija pa se smatra »ocem modernoga menadžmenta«. Riječ je o primijenjenoj znanosti kojoj je svrha unapređivati praksu i uspješnost menadžmenta.

Također za menadžment se može navesti i sljedeće: „Engleska riječ *manage* (upravljati, rukovati) rabljena je u Engleskoj početkom 17. stoljeća, ali izvorni pojam dolazi od talijanske riječi *maneggiare* koja se prvotno odnosila na konjovodstvo, odnosno upravljanje konjskom zapregom. Područje menadžmenta jedno je od najsloženijih u tržišnoj interakciji. Dobar menadžment osigurava opstojnost tvrtke i omogućuje njen daljnji razvoj.“³⁷ Isti izvor navodi i sljedeće: „Definicija menadžmenta ima mnogo, a jedna od jednostavnijih i opće prihvatljivih je: 'Menadžment je proces oblikovanja i održavanja okruženja u kojemu pojedinci, radeći zajedno u skupinama, efikasno ostvaruju odabrane ciljeve' (Wehrich 1994).“³⁸ Iz prethodno je

³⁷ Kapović, Z.: Geodezija – menadžment – organizacija, <https://hrcak.srce.hr/file/145584>, str. 21. [21.9.2022]

³⁸ Idem, prema: Wehrich, H. & Koontz, H (1994): Menadžment, MATE d.o.o, Zagreb

navedenog vidljivo kako postoje različiti pogledi na pojam menadžment, kao što postoje različiti pogledi na pojmove informacija i znanje. Također, javlja se problem prijevoda pojma menadžment na hrvatski jezik. U poslovnoj se praksi uobičajeno riječi menadžment i upravljanje poistovjećuju. No, znanstveni krugovi u Republici Hrvatskoj nerijetko diferenciraju pojmove upravljanje i menadžment. Najčešće se upravljanje smatra uz rukovođenje i izvršavanje jednom od funkcija menadžmenta.³⁹ U smislu pojmova menadžment znanja i upravljanje znanjem, kao i pojma informacijski menadžment, pojmovi će se menadžment i upravljanje promatrati kao istoznačnice.

U fokusu je informacijskog menadžmenta upravljanje informacijskim sustavima radi produkcije informacija koje su potrebne najčešće za poslovno odlučivanje.⁴⁰ Informacijski menadžment egzistira u praksi praktično od kada su računala dobila svoje mjesto u praćenu poslovnih procesa. Za razliku od informacijskog menadžmenta, menadžment znanja, odnosno upravljanje se znanjem aktualizira u posljednjem desetljeću prošlog stoljeća. Neke su od definicija menadžmenta znanja:⁴¹

- Menadžment znanja je eksplicitan i sistematičan menadžment vitalnog znanja i pridruženih procesa stvaranja, prikupljanja, organiziranja, difuzije, korištenja i eksploatacije. Menadžment znanja zahtijeva pretvorbu osobnog znanja u korporativno znanje, koje se može dijeliti i prikladno primijeniti u organizaciji.
- Menadžment znanja odnosi se na kritična pitanja prilagodbe organizacije, njezinog preživljavanja i kompetencija, s obzirom na rastuće diskontinuirane promjene u okolini. U osnovi, on utjelovljuje organizacijski proces, s ciljem sinergijske kombinacije podatkovnih i informacijskih kapaciteta procesiranja informacijskih tehnologija te kreativnih i inovativnih kapaciteta ljudskih bića.
- Menadžment znanja je formalizacija i pristup iskustvu, znanju i ekspertizi koji otvara nove mogućnosti, omogućuje superiorne performanse, potiče inovacije i povećava vrijednost za korisnika (Beckman, 1997).
- Menadžment znanja je dobivanje odgovarajućeg znanja, za odgovarajuće ljude, u odgovarajućem trenutku, da bi oni mogli donijeti najbolje odluke (Petrash, 1996).

³⁹ Pracać, P.: Upravljanje kao važna regulacijska funkcija menadžmenta, stručni rad, Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić, Zaprešić, 2020., str. 18.

⁴⁰ Poduzetnički pojmovnik – menadžment, Zicer, <https://www.zicer.hr/pojmovnik/> [21.9.2020]

⁴¹ Što je menadžment znanja? MojPosao, <https://www.moj-posao.net/HR/Articles/Details/69065/Sto-je-Knowledge-Management/#ixzz7gEJTqCzI> [10.9.2020]

- Menadžment znanja je proces prikupljanja (capturing) kolektivne ekspertize u poduzeću, bez obzira na mjesta gdje se pojavljuje – u bazama podataka, na papiru, ili u glavama ljudi – te njezine distribucije na mjesta gdje može proizvesti najveću vrijednost (Hibbard, 1997).
- (Menadžment znanja je) ... rastuća disciplina menadžmenta koja uključuje lociranje, organiziranje, prijenos i korištenje znanja te ekspertize unutar organizacije, u cilju obavljanja poslovnih aktivnosti (Turner, 1999).
- Menadžment znanja znači primjenu procesa stvaranja, održavanja, primjene, dijeljenja i obnavljanja znanja, da bi se poboljšale organizacijske performanse i stvorila vrijednost (Allee, 1997). Allee umjesto menadžmenta znanja upotrebljava izraz korištenje znanja (leveraging knowledge), jer menadžment previše upućuje na kontrolu, koja je koncept industrijskog doba.

Prema jednoj od jednostavnijih definicija menadžmenta znanja menadžment je znanja (engl. Knowledge management – KM): „(...) novonastali interdisciplinarni poslovni model koji u svom fokusu ima znanje unutar okvira organizacije.“⁴² Isti izvor sistematizira ono što je zajedničko većini definicija menadžmenta znanja:⁴³

- Upotreba dostupnog znanja iz vanjskih izvora;
- Ugradnju i čuvanje znanja u poslovnim procesima, proizvodima i uslugama;
- Predstavljanje znanja u bazama podataka i dokumentima;
- Promociju porasta znanja kroz organizacijsku kulturu i motivaciju zaposlenih;
- Prijenos i korištenje znanja kroz cijelu organizaciju;
- Procjenu koristi dobivenih primjenom znanja i njegovom ugradnjom u osnovu organizacije

Životni se ciklus menadžmenta znanja sastoji od sljedećih faza:⁴⁴

1. Stvaranje znanja (*Creation*),
2. Osvajanje znanja (*Capture*),
3. Čuvanje znanja (*Storing*),
4. Podjela znanja (*Charing*), te

⁴² Umihanić. B.: Savremeni koncepti i sistemi menadžmenta, prezentacija, http://ef.untz.ba/wp-content/uploads/2017/10/2_Savremeni-koncepti-menadzmenta.pdf [6.9.2022]

⁴³ Idem.

⁴⁴ Idem.

5. Primjena znanja (*Application*).

Generalno gledano, primjenom menadžmenta znanja u praksi organizacije teže da postignu dva bitna cilja:⁴⁵

1. kreiranje novog znanja radi priskrbljivanja konkurentske prednosti na tržištu,
2. dijeljenje postojećeg znanja u organizaciji radi povećanja njene efikasnosti posredstvom ljudskog kapitala.

Sveučilišta su mjesta gdje se obrazuje onaj segment ljudskog kapitala koji je za poslovne subjekte u smislu znanja najpotentniji. Zbog toga poslovna praksa treba biti zainteresirana za procese koji se odvijaju na Sveučilištima, posebice za one procese koji se odnose na kvalitetu i transfer znanja.

3.2. Ontologija

Vezano se za pojam ontologija može navesti sljedeće: „Ontologija (onto- + -logija), znanost o biću kao biću ili znanost o bitku bivstvujućeg kao takvom; temeljna filozofska disciplina koja proučava biće u njegovim temeljnim odredbama, s obzirom na njegovu bit i bitak; nauk o temeljnim uzrocima svega postojećega. Temeljnu je razradu ontologijske problematike iznio već Aristotel u svojoj *Metafizici*, no sam pojam ontologija definiran je tek u novije doba, najprije kod Rudolfa Gocleniusa, a potom i kod J. Clauberga, koji u svojem djelu, također naslovljenom *Metafizika* (1646), njime određuje područje filozofskoga nauka o općim odredbama bitka po sebi i o načinima kojima su po bitku određena pojedinačna bića. Tako definirana ontologija, također nazivana i ontozofija, bitno se razlikuje od skolastičke metafizike kao nauka o Bogu (naravno bogoslovlje, *theologia naturalis*), za što je posebice zaslužan Ch. Wolff. Za Wolffa je ontologija isto što i prva filozofija ili fundamentalna znanost koja se bavi bivstvujućim uopće, ako je ono uopće bivstvujuće. U tom smislu poslije se, od Kanta nadalje, uvriježilo i nešto strože razlikovanje ontologije od metafizike: ontologija pretežito kritički upućuje na šire spoznajne i logičke pretpostavke istraživanja bitka, dok metafizički nacrt bitka uključuje u prvom redu razradbu nekritičkih apstrakcija pa se stoga nepovratno udaljuje od

⁴⁵ Krizmanić, L.: *Virtualne zajednice prakse i stvaranje novog znanja*, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za informacijsket i komunikacijske znanosti, Zagreb, 2017., str. 13-16.

iskustva. To omogućuje razlikovanje ontologijskog i metafizičkog aspekta unatrag sve do Platona i Aristotela.“⁴⁶ O razvitku ontoloških koncepcija isti izvor navodi sljedeće: „Budući da izlaže upravo temeljna načela bitka, ontologijska je orijentacija presudno ishodište izgradnje filozofskog sustava u cjelini. Tako i suprotne odrednice, kao što su materijalizam i idealizam, u osnovi izražavaju ontologijske odluke o biti bitka. U grčkoj filozofiji ontologijski je problem rješavan antitetički već od prvotnih materijalističkih koncepcija Jonjana i Demokrita te njima suprotstavljenih idealističkih nazora Parmenida i elejske škole. S Platonom ta tematika prelazi već na posve određen filozofski plan, u kojem se osjetilna stvarnost shvaća kao objekt misli, te kao izvedenica prvotne, racionalno-logičke strukture ideje, njezine istinske biti. Nasuprot tomu, Aristotel, na čijoj se definiciji 'prve filozofije' i zasniva područje ontologije, zastupa oprečan dinamički nazor o bitku kao procesu aktualiziranja ideje u tvari. U srednjovjekovnoj je filozofiji ontologijska je tematika usidrena u razrađenim aristotelovsko-tomističkim metafizičkim shemama, u kojima svako izlaganje problema bića, biti i bitka smjera na dokazivanje Božje egzistencije, pa je ontologija predstupanj naravnoga bogoslovlja. Do novovjekovnoga razgraničenja ontologije i skolastičke metafizike dolazi prije svega s Kantovim 'kopernikanskim obratom', u kojem svijest, odnosno Ja, postavlja cjelokupnu izvanjsku zbiljnost, a time i bitak uopće. No već kod Ch. Wolffa ontologija postaje temeljnom filozofskom disciplinom, premda je još prvi dio metafizike (te se podjele i danas drži tzv. neoskolastika). Umjesto tradicionalne ontologije I. Kant pokušava utemeljiti svoju transcendentalnu filozofiju, koja kao propedeutika, kao 'predvorje prave metafizike' (a ontologija je, po Kantu, dio metafizike) nastoji samo postaviti uvjete i prve elemente naše cjelokupne spoznaje a priori. Nasuprot Kantovu i drugim formalizmima, već je u Hegelovoj Znanosti logike učinjen pokušaj ontologiziranja zakonâ i oblikâ mišljenja, na temeljima objektivno-idealističkih shvaćanja. Hegel polazi od toga da je ontologija onaj dio logike koji istražuje objektivnu narav bića, odnosno bit neposredno, predmetno danih stvari. Nakon mnogih radikalnih idealističkih rješenja, napuštanja eminentno ontologijske problematike i svođenja temeljnih filozofskih pitanja na spoznajnu teoriju (npr. neokantovstvo), u novijoj zapadnoeuropskoj filozofiji postoji stanovita tendencija ponovnog 'okretanja pojmova prema stvarima', tako da put vodi od subjekta k bitku, od spoznajne teorije ili psihologije k 'teoriji predmeta' (A. Meinong), a odatle dalje k ontologiji. Već se u ranim logičkim djelima E. Husserla susreće izgrađenu formalnu ontologiju, koja se bavi predmetima, stanjima stvari, jedinstvom, mnoštvom, zbrojem, odnosom, povezanošću itd., a njihovo je jedinstvo čisti nauk

⁴⁶ Ontologija, *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=45185> [7.9.2022]

o mnogostrukosti kao teorija mogućih formi teorije (čista mathesis universalis). Nadovezujući se na njega, značajan je pokušaj N. Hartmanna, čija analiza različitih slojeva i vrsta bitka i njihovih međusobnih odnosa stoji u znaku potpunoga priznanja objektivne, o subjektu neovisne zbiljnosti, ali i vraćanja na tradicionalne, sustavne, 'znanstvene' ontologije. Baštineći najbolja postignuća Husserlove fenomenologije, hermeneutike, historizma i filozofije egzistencije, M. Heidegger smatra da se cjelokupna dosadanja ontologija kao metafizika pitala o biću kao biću, dok je pitanje o bitku bića i njegovu smislu upravo zbog toga potpuno palo u zaborav. Stoga njegova 'destrukcija povijesti ontologije' ima zadaću utvrditi one postaje u toj povijesti, na kojima je upravo došlo do toga zaborava bitka. Oštro razlikujući bitak i bivstvujuće (ontologijska diferencija) Heidegger svoju ontologiju zasniva kao 'fundamentalnu ontologiju', zato što ona istražuje one moduse bitka tubitka u kojima na vidjelo izlazi sama istina bitka. Nasuprot Heideggerovu shvaćanju ontologije razvile su se tri temeljne koncepcije: prva koja u svakoj ontologiji kao 'filozofiji izvornoga' vidi klicu totalitarizma i gušenje svega neidentičnoga (T. W. Adorno), druga koja sve ontologijske probleme svodi na etičke (E. Levinas) i treća koja sve ontologijske probleme svodi na pitanje smislenosti ontologijskih iskaza (jezično-analitička filozofija).⁴⁷

Klarin navodi: „Sa stanovišta razvoja IS-a ontologija je detaljan i iscrpan opis strukture nekog područja znanja, s formalnim definicijama međusobnog odnosa i veza među različitim elementima tog područja.”⁴⁸ „Može se reći da je ontologija temeljni i iznimno važan dio znanja o promatranom sustavu.”⁴⁹ „Zbog toga se u računarstvu još od vremena umjetne inteligencije do današnjeg razvoja IS-a ontologije koriste za prikaz znanja, zatim inženjerstvo, upravljanje i organizaciju znanja, te kvalitativno modeliranje, oblikovanje baza podataka, pretraživanje i preuzimanje traženog znanja.”⁵⁰

⁴⁷ Idem.

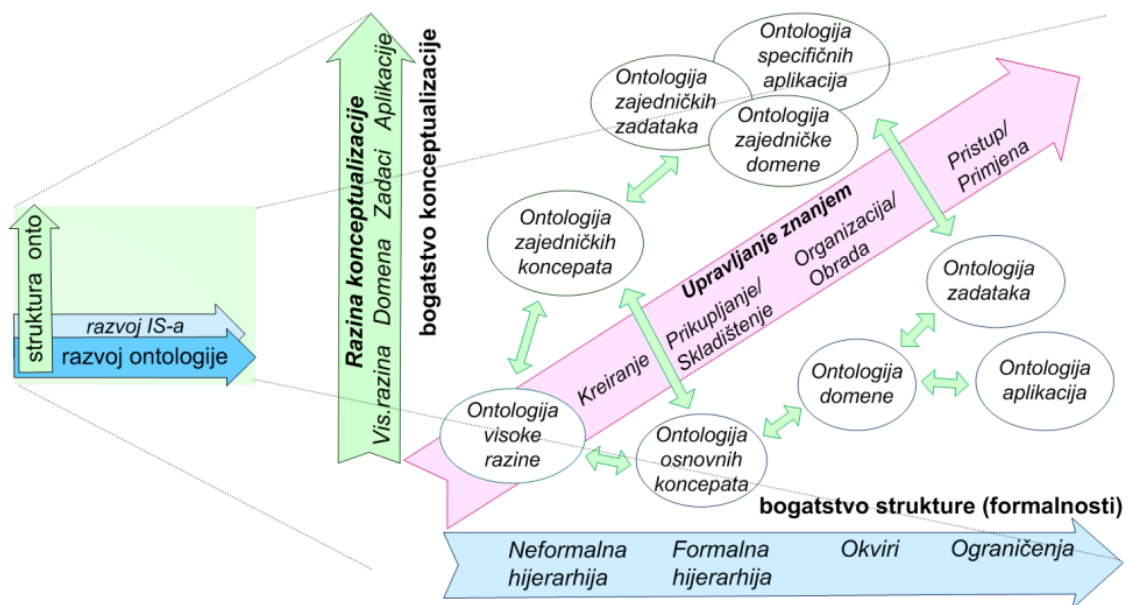
⁴⁸ Klarin, K.: Korištenje ontologija pri razvoju informacijskog sustava, Kvalifikacijski doktorski ispit, Sveučilište u Splitu, Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje, Poslijediplomski doktorski studij elektrotehnike i informacijske tehnologije, Split, 2013., str 4., prema: Klarin, K.: Ontologija i razvoj informacijskog sustava u javnoj upravi, CASE 23, Zagreb, 2011.

⁴⁹ Idem, prema: Gasevic, D., Djuric, D., Devedzic, V.: Model Driven Architecture and Ontology Development, Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, 2006.

⁵⁰ Idem, prema: Devedžić, V.: Understanding ontological engineering, Communications of the ACM, 2002. i Lassila, O., McGuinness, D.: The Role of Frame-Based Representation on the Semantic Web, Technical Report KSL-01-02, Knowledge Systems Laboratory, Stanford University, Stanford, California, 2001.

Ontološki pristup kao podrška procesima razvoja IS-a može se razmatrati kroz dva aspekta: konceptualni i formalni. Konceptualna svojstva (značajke) sadržavaju znanje o području koje upotpunjuje znanje o poslovanju ugrađeno u modele IS-a (kako logičke, tako i fizičke). Formalna razina ontologije prikazuje stupanj oblikovanja ontološkog modela koji ovisi o fazi u kojoj se nalazi razvoj pojedine ontologije, te njenoj podržanosti ontološkim alatima i jezicima.⁵¹ Ontologija se dijeli na nekoliko različitih područja i struktura, što je u nastavku prikazano Slikom 1.

Slika 1: Ontološko bogatstvo i upravljanje znanjem⁵²

Okomitom je osi, na slici 1., prikazana osnovna podjela ontologije na:⁵³

- visoku razinu - modeli koji se koriste u ontološkim alatima,
- domena - modeli koji opisuju neko promatrano područje.

Vodoravnom je osi, na slici 1., prikazana podjela na dva osnovna stupa formalnosti:⁵⁴

- logički model (neformalne ontologije) - važan u razvoju programa,
- fizički model (formalne ontologije) - ugrađen u programsko rješenje.

⁵¹ Idem, str. 30.

⁵² Idem, str. 31.

⁵³ Idem, str. 30.

⁵⁴ Idem.

Na slici 1. se linija postavljena između vodoravne i okomite osi, postavljena dijagonalno, naziva linija znanja. Linija znanja se bavi znanjem i njegovim upravljanjem, a glavni su procesi vezani za upravljanje znanjem prikupljanje i obrada znanja.⁵⁵

3.3. Katalog znanja

Katalozi kao sistematizirani tematski repozitoriji sadržajnih podataka nastaju postupkom katalogizacije. Kada je u pitanju bibliotečna građa: „Katalogizacija je postupak popisivanja podataka bitnih za identifikaciju određenog primjerka knjižnične građe. Izvršava se na temelju samoga primjerka, a svrha je izraditi katalog koji će biti uređen prema nekom kriteriju te će na taj način omogućiti lakše pronalaženje određene jedinice građe koju neka knjižnica posjeduje.“⁵⁶ Isti izvor nadalje navodi: „Katalog (grč. katalogos – popis, listina) je popis knjiga, časopisa i ostale građe, uređen prema abecednom, strukovnom, kronološkom ili nekom drugom redu. U prošlosti, na različite načine i na različitim materijalima su izrađivani katalozi (katalozi na glinenim pločicama, papirusu, pergameni, u obliku rukopisne i tiskane knjige, papirnati listići). Prvi knjižnični katalozi napisani su klinastim pismom na glinenim pločicama (sumerska civilizacija).“⁵⁷ Kada je u pitanju pojam kataloga znanja u obrazovnim, odnosno znanstveno-obrazovnim ustanovama tada katalog znanja čini popis znanja, vještina i kompetencija koje učenik, odnosno student treba posjedovati nakon završenog obrazovnog procesa, s tim da su razine znanja, vještina i kompetencija nerijetko distribuirane prema visini pojedinih ocjena.⁵⁸ Iskustva pokazuju kako mnoge znanstveno-obrazovne ustanove nisu izradile vlastite kataloge znanja, kako za kolegije koje čine pojedini studiji, tako i za same studije, a ako i takvi katalozi postoje, uobičajeno nisu ontološki definirani čime se umanjuje njihova vrijednost. Prema tome, znanstveno-obrazovne ustanove razvijanju studijskih programa pristupaju na načelima proizvodne koncepcije, umjesto na načelima marketinške koncepcije. To znači da umjesto istraživanja potreba poslovne prakse za znanjem, takve ustanove se postavljaju kao generalni autoriteti i guraju one sadržaje, odnosno produciraju ona znanja koja smatraju sa svog stajališta bitnim, a ne ona znanja koja poslovna praksa treba. Takva je praksa u suvremenom dobu znanja dugoročno neodrživa.

⁵⁵ Idem, str. 31.

⁵⁶ Katalogizacija, Wikipedija, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Katalogizacija> [20.9.2022]

⁵⁷ Idem.

⁵⁸ Katalog znanja (znanja, vještina i kompetencija), Hotelijersko turistička škola, <http://www.ss-hotelijersko-turisticka-zg.skole.hr/upload/ss-hotelijersko-turisticka-zg/newsattach/187/1.razred.pdf> [20.9.2022]

Prema informacijama dobiveni od stručnih službi fakulteta, Ekonomski fakultet u Osijeku od akademske 2020. godine započeo je sa izvođenjem novog, jedinstvenog, preddiplomskog studijskog programa poslovne ekonomije. Prema raspoloživim informacijama za taj studij niti prethodne studije Ekonomskog fakulteta u Osijeku, fakultet nije kreirao katalog znanja. Za navedeni novi studijski program preddiplomskog studija poslovne ekonomije razrađen je plan i program studija. Program studija sadrži nazive kolegija, sadržaje kolegija, ishode učenja za kolegije i studij, obveznu i dopunsku literaturu, načine realizacije nastave i drugo. Sadržaj plana navedenog studija nalazi se i u brošuri Ekonomskog fakulteta u Osijeku.⁵⁹

Studijski programi koji su se izvodili na Ekonomskom fakultetu u Osijeku prije uvođenja jedinstvenog preddiplomskog studija, bili su sljedeći: Ekonomska politika i regionalni razvitak, Financijski menadžment, Marketing, Menadžment, Poduzetništvo i Poslovna informatika.⁶⁰ Kako bi se mogao upisati željeni smjer na studiju, prvo je bilo potrebno položiti državnu maturu, od koje su se razmatrali samo obvezni predmeti B razine, a to su: hrvatski jezik, matematika i strani jezik, a osim položenih ispita mature, u obzir se uzimala i aritmetička sredina ocjena dobivenih prilikom završetka srednje škole. Slijedom toga, državna matura je bila eliminatorni dio prilikom rangiranja liste za upis na fakultet, dok prosjek ocjena nije. Navedeni uvjeti za upis nisu i ne vrijede za one koji su stariji od 25 godina. Osobama koje imaju navršenih više od 25 godina starosti, parametar za formiranje rang liste je prosjek ocjena ostvaren tokom četverogodišnjeg srednjoškolskog obrazovanja.⁶¹ Dakle, nakon što se zadovolje svi uvjeti potrebni za upis studija, te upisom druge godine preddiplomskog studija na sveučilišnoj razini, bila je potrebna već navedena diferencijacija prema smjerovima. Prema informacijama navedenima na web stranici fakulteta svakog pojedinog smjera, navodi se sljedeće:⁶²

- Preddiplomski sveučilišni studij Financijski menadžment – neovisno o veličini i obliku organizacije, nužno je posjedovanje djelatnika koji raspolaže znanjima na području financija. Posebno su važni kod velikih organizacija, banaka te osiguravajućih društava. Studenti bi trebali po završetku ovoga smjera apsolvirati funkcioniranje tržišta financija, te zadobiti tehnike kojima će rješavati analitičke te kvantitativne

⁵⁹ Brošura preddiplomskog sveučilišnog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku – ekonomija i poslovna ekonomija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2021., str.4-12.

⁶⁰ Preddiplomski studiji, Efos.hr, <http://www.efos.unios.hr/#> [21.9.2022]

⁶¹ Studijski programi, Postani student, <https://www.postani-student.hr/Ucnilista/Nositelji.aspx#> [21.9.2022]

⁶² Preddiplomski studij, idem.

probleme, a vještine koje odgovaraju područjima menadžmenta i financija osposobit će se za određene oblike komunikacije. Smjer nudi mogućnost stjecanja znanja iz područja monetarne i kreditne politike, javnih financija, računovodstva, financijske analize i planiranja, financijskog menadžmenta, te informatičkih tehnologija u financijama i računovodstvu. Prilikom završetka ovog preddiplomskog studijskog programa, studenti imaju mogućnost nastavka diplomske razine obrazovanja i na Ekonomskom fakultetu u Osijeku i na drugim fakultetima unutar Republike Hrvatske koji nude mogućnost analognih diplomskih smjerova.

- Preddiplomski sveučilišni smjer Menadžment – organizacija smjera je prilagodljiva studentima koji se odluče za upis istoga. Prilagodljivost smjera u smislu odabira kolegija koji nude stvarnu završnost odnosno u konačnici nude rezultat obučenosti studenata za zapošljavanje ili nastavak diplomskog studija na fakultetu ili drugom sveučilištu društvenih znanosti u Republici Hrvatskoj. Završetak preddiplomske razine studija Menadžment studentima omogućava temeljna i specijalistička ekonomska znanja iz područja menadžmenta, te financijskog i marketing menadžmenta, te menadžmenta trgovine.
- Preddiplomski sveučilišni smjer Poduzetništvo – prema definiciji Europske unije, poduzetništvo je jedna od osam osnovnih životnih kompetencija koje su potrebne svakom pojedincu za uspješan život. U tom smislu poduzetništvo se odnosi na preobrazbu ideje u akciju, vješto vodstvo projektima, a time i inovativnost, kreativnost te preuzimanje odgovornosti za potencijalne posljedice. Navedeni studijski program na Ekonomskom fakultetu u Osijeku usredotočen je na poduzetno, te proaktivno razmišljanje i ponašanje u okruženju u kojem čovjek kao individua živi i stvara. Završetkom studija, navode se kompetencije za rješavanje problema, uvažavanje promjena, te odgovorno i učinkovito djelovanje u različitim situacijama, kontekstima i industrijama.
- Preddiplomski sveučilišni smjer Poslovna informatika – student se priprema za poslove na radnim mjestima operatera na računalo, developera poslovnih aplikacija, administratora i organizatora baza podataka, organizatora, voditelja pa sve do projektanata informacijskih sustava. Umrežena znanja stečena kroz ovaj studijski smjer u području poslovne ekonomije i informacijsko komunikacijskih tehnologija, za prednost imaju kompetencije prilikom obavljanja složenijih poslova kako u poslovnim sustavima tako i u javnom sektoru. Znanja koja se steku na ovome smjeru, također,

omogućavaju nastavak studija na diplomskoj razini Poslovne informatike, te na ostalim, srodnim diplomskim studijima unutar Republike Hrvatske, te unutar Europe.

- Preddiplomski sveučilišni smjer Marketing – studij Marketing osmišljen je kao potpun studij i preddiplomskog i diplomskog studija, jer se tako doseže potpuna obrazovna vertikala te se maksimizira potencijalni učinak prilikom usvajanja konkretnih znanja u području marketinga. Priznavanje mogućeg prijenosa određenog broja *ECTS* bodova osigurava se horizontalna gibljivost studenata među istovrsnim studijima unutar države te zemalja Europske unije.
- Preddiplomski sveučilišni smjer Ekonomska politika i regionalni razvitak – sadašnji sustav obrazovanja visokoškolskih institucija nije pružao specijalizaciju u vidu ekonomske politike i regionalnog razvitka. Očituje se nedostatak analitičkih vještina kao i većih ekonomskih znanja, posebice onih koje se odnose na upravljanje, a omogućavaju koncipiranje i analizu validne ekonomske politike na svim nivoima: zemlje, regije, lokalne uprave i samouprave, te javnih poduzeća i sl. Navedeni smjer na fakultetu nudi mogućnost razvijanja perspektive koja je usko povezana sa kreiranjem i provedbom ekonomske politike i analize, a koja je ujedno i temelj stvaranja uravnoteženog i održivog razvitka.

4. PLAN I PROGRAM PREDDIPLOMSKOG STUDIJA POSLOVNE EKONOMIJE EKONOMSKOG FAKULTETA U OSIJEKU

Ekonomski fakultet u Osijeku glasi za jednu od najstarijih visokoobrazovnih institucija u Osječko-baranjskoj, te Vukovarsko-srijemskoj županiji. Utemeljen je 1961. godine kao produžetak Centra za ekonomski studij zagrebačkoga sveučilišta u čemu su sudjelovale i ondašnje poslovne zajednice, gospodarske komore i institucije lokalne i regionalne uprave. Fakultet je od samog početka usmjeren ka znanstveno-istraživačkom radu s fokusom na problematiku regionalnog razvoja, poduzetništva te samog razvoja poslovnog subjekta, dok obrazovni dio programa ide u smjeru upravljanja i razvoja poslovnog subjekta, bavljenja problematikom s kojom se susreće poduzetnik prilikom pokretanja novog pothvata te u smjeru razvoja poduzetnika kao pojedinaca. Prema riječima dekana Ekonomskog fakulteta u Osijeku, prof.dr.sc. Borisa Crnkovića, razvojem i pokretanjem jedinstvenog preddiplomskog sveučilišnog studija ekonomije i poslovne ekonomije, Fakultet nastoji pratiti obrazovne trendove u svijetu te odgovoriti na dinamičnost današnjeg vremena i pružiti studentima kompetencije za osobni i profesionalni razvoj s ciljem jačanja njihove zapošljivosti. Prikazani je sadržaj studijskog programa u navedenoj brošuri rezultat analize sličnih preddiplomskih sveučilišnih studijskih programa iz ekonomije i poslovne ekonomije na hrvatskim, europskim i američkim sveučilištima, vlastitih spoznaja o potrebi inoviranja i osuvremenjivanja nastavnih sadržaja, spoznaja i preporuka iz projekta *ECONQUALI* te povratnih informacija dobivenih od poslodavaca iz okruženja, alumnijskih i Gospodarskog savjeta Ekonomskog fakulteta u Osijeku.⁶³

4.1. Struktura i sadržaj plana i programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku

Preddiplomski sveučilišni studij Ekonomija i poslovna ekonomija Ekonomskog fakulteta u Osijeku je izrađen uz suglasnost studenata i poslovnih subjekata kako bi studenti završetkom studija bili spremni za dinamično okruženje i promjene koje s takvim okruženjem dolaze. Ovim

⁶³ Brošura preddiplomskog sveučilišnog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku – ekonomija i poslovna ekonomija, idem, str. 3.

programom jamči se visoka kvaliteta obrazovanja, kroz osmišljene programe, znanstveno-istraživačke aktivnosti unutar nastavnih procesa, te samim time aktivno unaprjeđenje doprinosa Fakulteta društvenoj zajednici u kojoj djeluje.⁶⁴

Nastavni program traje 3 godine, odnosno 6 semestara. Nakon završenog predviđenog razdoblja student ostvaruje akademsku titulu sveučilišnog prvostupnika ekonomije (*univ.bacc.oec.*). Da bi to ostvario student mora izvršavanjem obveza i polaganjem ispita prikupiti 180 *ECTS* bodova koji uključuju 154 *ECTS-a* obaveznih kolegija, 20 *ECTS-a* izbornih kolegija, te 6 *ECTS-a* za završni rad. Studijski program odvija se na hrvatskom jeziku, ali se nudi i mogućnost izvođenja kolegija na engleskom jeziku.⁶⁵

4.2. Formiranje predviđenih znanja planom i programom preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku

Studenti obavezu ostvarivanja minimalnih 20 *ECTS* bodova za izborne obaveze mogu izvršiti kombinacijom različitih načina prema slijedećem:⁶⁶

- izborom izbornih kolegija s popisa ponuđenih kolegija koji su dio navedenog programa
- izborom sveučilišnih izbornih kolegija (uključeni izborni kolegiji srodnih zanimanja na sveučilištu)
- odrađivanje stručne prakse uz opterećenje od 5 *ECTS* bodova

Ciljevi kojima je vođen studijski program:⁶⁷

- Studij je modeliran za studente koji nastoje ići ka razvoju karijere i/ili obrazovanju u polju ekonomije i poslovne ekonomije u profitnom, neprofitnom i javnom sektoru.
- Studij naglašava prilagodbu poslovnih funkcija, poduzetničkog ponašanja te pravnih i humanističkih principa u poslovanju.
- Studij utječe na razvoj vještina shvaćanja nacionalne, europske i globalne poslovne okoline u skladu sa suvremenim industrijskim trendovima

⁶⁴ Idem.

⁶⁵ Idem, str. 4.

⁶⁶ Idem, str. 9.

⁶⁷ Idem, str. 5.

- Studij omogućava ostvarivanje i usvajanje znanja i kompetencija potrebnih za analizu, planiranje i djelovanje u složenim poslovnim prilikama.
- Studij inicira razvoj osobnih i timskih kompetencija i vještina zahtijevanih u poslovnom svijetu.
- priznavanje djela ili svih ECTS bodova temeljem studentske razmjene (unutar sveučilišta, nacionalno ili međunarodno)

4.3. Ishodi učenja formirani bez kataloga znanja preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku

Završetkom studija studenti će ostvariti znanja i vještine za veliki raspon poslova koji podrazumijevaju samostalno upravljanje stručnim projektima, kao i ustupanje etičke i društvene odgovornosti kojima će utjecati na osobni ali i profesionalni rast i razvitak tima u neočekivanim okolnostima. Studenti će nakon završetka studija moći: ⁶⁸

- analizirati i rješavati složene poslovne izazove koristeći temeljna znanja i koncepte iz ekonomije i poslovne ekonomije,
- formulirati i primijeniti učinkovite poslovne odluke temeljene na znanju iz područja ekonomije i poslovne ekonomije,
- integrirati različite teorije, koncepte i principe ekonomije i poslovne ekonomije u širokom poslovnom kontekstu,
- primijeniti principe etičnosti, održivosti i društvene odgovornosti u rješavanju složenih poslovnih izazova,
- samostalno provoditi istraživanja i/ili projekte u cilju donošenja poslovnih odluka utemeljenih na podacima, informacijama i znanju,
- analizirati nove ideje i prilike koristeći kreativne i inovativne strategije,
- učinkovito funkcionirati u timskom okruženju i
- učinkovito i profesionalno komunicirati koristeći metode primjerene različitim poslovnim kontekstima.

⁶⁸ Idem.

Važno je istaknuti kako se koncept navedenog studija može usporediti s studijima poznatijih sveučilišta u Europi i svijetu, a to su:

- Ekonomski fakultet Sveučilišta u Ljubljani, Slovenija;
- University of Pécs – Faculty of Business and Economics, Mađarska
- MCI Management Center Innsbruck, Austrija
- Cass Business School, City, University of London, Ujedinjeno Kraljevstvo
- Middlesex University London, Ujedinjeno Kraljevstvo;
- Erasmus University Rotterdam, Nizozemska;
- Tilburg University, Nizozemska

Iako su ishodi učenja formirani bez definiranog kataloga znanja, pozitivna stvar je to što se novi preddiplomski sveučilišni studijski program Ekonomskog fakulteta u Osijeku može komparirati s programima većih i poznatijih europskih sveučilišta.

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA STAVOVA POSLOVNE PRAKSE GLEDE POTENCIJALNOG JAZA ZNANJA NOVOG PREDDIPLOMSKOG STUDIJA EKONOMSKOG FAKULTETA U OSIJEKU

Istraživanje je provedeno u obliku intervjua među menadžmentom poslovnih subjekata kako bi se ispitalo pokrivaju li znanja koja stječu ili će stjecati studenti na Ekonomskom fakultetu u Osijeku potrebama tržišta rada. Intervju je obuhvatio poslovne subjekte iz različitih grana djelatnosti. Na zahtjev poslodavaca, radi zaštite privatnosti, odnosno u skladu s Zakonom o zaštiti osobnih podataka, neće biti imenovani ispitanici poslovni subjekti, niti osobe koje su intervjuirane. U narednom je prikazu riječ ispitanik spolno i rodno neutralan pojam, a riječi poslovni subjekt ne odražavaju oblik organizacije i vlasništva organizacije iz koje dolazi ispitanik.

Intervjuiranjem su dobiveni sljedeći rezultati:

- Prvi intervju je obavljen s djelatnikom poslovnog subjekta za globalno savjetovanje. U tom je poslovnom subjektu posao ekonomista savjetovanje globalnih poslovnih subjekata o stanju na tržištu virtualnim ili fizičkim putem, ovisno o situaciji, udaljenosti poslovnih partnera i sl. Nadalje posao je ekonomista kreiranje izvješća po zemljama u kojima poslovni subjekti partneri posluju (fokus je na Bliskom Istoku, Africi, Europi), radi izrade ekonomskih prognoza, izvještaja i ankete u kojima se ispituje trenutno, te buduće stanje poslovanja. Što se tiče nastavnog plana i programa novog preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku, ispitanik ističe kako su ciljevi, u skladu s kojima je program studija razvijen, jasno postavljeni. Nadalje konstatira kako tako postavljeni ciljevi zasigurno doprinose osobnom i poslovnom razvoju studenata, a posebno važnim smatra cilj kojim studij razvija sposobnosti za razumijevanje nacionalnog, europskog i globalnog poslovnog okruženja u skladu sa suvremenim tehnološkim trendovima, uzevši u obzir činjenicu da se svijet, pa tako i onaj poslovni, vrlo brzo razvijaju i šire. Ispitanik eksplicitno kaže: „Ciljevi koje brošura studija navodi u potpunosti odgovaraju onome što moja tvrtka očekuje od studenata, posebno zato što tvrtka posluje na globalnoj razini“. Kada je u pitanju usklađenost znanja koje novi studij Ekonomskog fakulteta u Osijeku producira s potrebama

poslovnog subjekta ispitanika, ispitanik ističe kako se u akademskim okvirima stječu pretežito teorijska znanja, a praktična se znanja pretežito usvoje kroz samu poslovnu praksu. Sukladno tome ispitanik navodi da ukoliko student stekne u akademskom okruženju teorijska znanja i vještine i uspješno se njima koristi, uz određenu razinu samoinicijativnosti, praktična će znanja vrlo brzo steći u okvirima poslovne prakse. Prema mišljenju ispitanika intencija je bila Ekonomskog fakulteta u Osijeku prilikom formiranja novog nastavnog plana i programa preddiplomskog studija osigurati studentima širok temelj znanja za širok spektar kvalifikacija za širok spektar zanimanja. O većoj razini specijalizacije na preddiplomskoj studijskoj razini, ističe ispitanik, nema smisla raspravljati kada se ona stječe na diplomskoj razini. Umjesto rasprave o tome je li dobro što preddiplomski studij Ekonomskog fakulteta u Osijeku pokrivanja širok spektar znanja, kako konstatira ispitanik, bitnije je vidjeti kako stečeno znanje studenti koriste u praksi. Prema tome, može se zaključiti iz razgovora s ispitanikom, specijalizaciju je bolje ostaviti za diplomski studij. Da bi svoj stav potkrijepio ispitanik daje primjer Filozofskog fakulteta u Osijeku na kojemu se studenti tri godine podučavaju raznim kolegijima (širok spektar primjene), te se na diplomskom studiju odlučuju za, primjerice, prevoditeljski ili nastavnički smjer uz koji kao kolegij dobivaju i stručnu praksu. Ispitanik također smatra kako je u programima studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku potrebna veća diferencijacija i usmjeravanje u specijalizaciju, a specijalizaciju je prema mišljenju ispitanika moguće ostvariti kroz stručnu praksu i više praktičnih kolegija. Ispitanik posebno ističe kako se u poslovnom subjektu u kojem je zaposlen prilikom zapošljavanja posebno vrednuje inicijativa i samostalnost te nakon zapošljavanja osobe kvaliteta primjene stečenog znanja. Uz navedeno, s obzirom na karakter djelatnosti poslovnog subjekta ispitanika, vrlo su važni i strani jezici, a s obzirom na univerzalnost engleskog jezika s kojim se komuniciraju na dnevnoj bazi u poslovnom subjektu taj je jezik nužno znati. Sagledavajući plan novog preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku, uz jezike, od bitnih kolegija ispitanik je posebno istaknuo Makroekonomiju konstatirajući kako i sama satnica kolegija ukazuje da se radi o opsežnom i temeljnom kolegiju. Mišljenje je ispitanika i kako je od samog sadržaja kolegija važniji radni staž profesora u realnom sektoru. Ispitanik ističe kako oni koji nisu radili u realnom sektoru imaju samo teorijsko znanje te ako sami svoje znanje nisu primjenjivali u praksi teško mogu razlučiti što studenti trebaju znati i teško mogu naučiti studente kako kvalitetno primijeniti stečeno znanje. Stoga generalno gledajući, kako ističe ispitanik, novi studijski program preddiplomskog studija

Ekonomskog fakulteta u Osijeku u sadržajnom smislu nema bitnih ograničenja i prepreka. U tom smislu prepreke su veće u njegovoj realizaciji. Ako bi se pak trebalo istaći mane novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku, prema iskazanom mišljenju ispitanika, to je manjak stručne prakse. Od ispitanika se tražilo i da sagleda kakav utjecaj novi studijski program preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku može imati na razvoj karijere ekonomiste. Ispitanik odgovarajući na postavljeno pitanje, a u kontekstu poslovnog subjekta u kojem radi, ističe kako se u poslovnom subjektu koji posluje s velikim, globalnim poslovnim subjektima od zaposlenika očekuje analitičnost, sposobnost lakog rješavanja poslovnih izazova te donošenje pravovremenih i kvalitetnih poslovnih odluka. U tom kontekstu ispitanik posebno ističe važnost samostalnosti ekonomiste jer kako se poslovanju poslovnog subjekta ispitanika svatko bavi „svojim“ sektorom, timski je rad minimaliziran. Bez obzira na navedeno ispitanik ističe da ekonomista mora biti i timski igrač. Konačno ispitanik je konstatirao kako generalno ne bi ništa mijenjao u novom studijskom programu preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku osim uvođenja obvezne stručne prakse i stavljanja težišta tijekom nastave na primijenjeno znanje.

- Slijedeći intervju obavljen je s djelatnikom specijaliziranog edukacijskog centra za usluge poduke iz Excela, Worda i PowerPointa. Poslovni subjekt poduke održava za fizičke i pravne osobe, a svako predavanje prilagođeno je kako bi se ostvario što bolji krajnji rezultat, kao što su produktivnost i automatizacija. Uz obuku poslovni subjekt ispitanika pruža drugim fizičkim i pravnim osobama konzultacije s temama kako napraviti agendu tečaja, kako s istim resursima napraviti 3 i više proizvoda, kako se pozicionirati na tržištu, kako načiniti analiza tržišta, projekcije poslovanja te kako osigurati stalne prihode. Poslovi su ekonomiste u poslovnom subjektu ispitanika, kako ispitanik ističe, različiti. Prilikom zapošljavanja se, prema riječima ispitanika, pomno osluškiju zahtjevi osobe, preferencije te u skladu s tim se kandidat obučava za željeno radno mjesto. Radna mjesta mogu biti razna, od voditelja prodaje, marketing specijaliste, menadžera ljudskih resursa (HR), financija, pa sve do social media marketinga i drugo. Praksa je poslovnog subjekta ispitanika otvaranje novih radnih mjesta sukladno zahtjevima tržišta. Ispitanik ističe kako je tržište važno konstantno pratiti i djelovati pravovremeno. U skladu s tim, ističe ispitanik, od suradnika se traži pro aktivnost, dobra volja, konstantna želja za učenjem i neponavljanje grešaka. Ispitanik se temeljem uvida u novi studijski program preddiplomskog studija

Ekonomskog fakulteta u Osijeku osvrnuo sljedeći cilj studija: „Studij osigurava stjecanje znanja i kompetencija za analizu, planiranje i djelovanje u složenim poslovnim situacijama.“ Prema iskazu ispitanika sve što je navedeno u okviru tog cilja u osnovi je strateški menadžment koji je danas vrlo tražen, a osobito je, prema iskazu ispitanika, traže u ovom razdoblju stagflacije i aktualne krize. Ispitanik smatra kako je važno uskladiti mogućnosti i sposobnosti poslovnog subjekta s prilikama iz okoline i tako ostvariti konkurentsku prednost. U tom smislu ispitanik ističe kako se na Ekonomskom fakultetu u Osijeku kroz sve godine studija uči i ponavlja SWOT analiza, koja je u danas glavni alat ekonomiste. Nadalje, sagledavajući ostale ciljeve novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku, ispitanik je uočio kako su ostali ciljevi formirani sukladno zahtjevima tržišta, kako prate aktualna događanja čime je, prema mišljenju ispitanika, načinjen veliki pozitivan iskorak. Na postavljeno pitanje vezano za kvalitetu studenata koje producira Ekonomski fakultet u Osijeku i mogućnost njihova zaposlenja u poslovnom subjektu ispitanika dobiven je izrazito afirmativan odgovor. U tom smislu ispitanik je istakao kako znanja stečena na Ekonomskom fakultetu u Osijeku pokrivaju privatni/javni/neprofitni sektor, te se na fakultetu radi na poticanju poduzetničkog ponašanja koje je pro aktivno. Također, ispitanik ističe kako se na Ekonomskom fakultetu u Osijeku njeguje inter personalne vještine i kako se studente vodi k preuzimanju rizika i odgovornosti. Stav je ispitanika kako će svaka osoba koja posjeduje te vještine riješiti problem bez nepotrebnog uznemiravanja nadređenog, kako će takva osoba tražiti izazovne i realistične ciljeve i redovan feedback. U poslovnom se subjektu ispitanika trude oko svake osobe te ulažu u obuku uposlenika, a dobro obučena osoba s vremenom postane potpuno samostalna i neovisna u rješavanju zadataka te značajno brža i točnija. Od svakog se suradnika u poslovnom subjektu ispitanika očekuje realizacija poduzetničke samo-efikasnosti. Težnja je postići, ističe ispitanik, da uposlenici rade na tome da njima bude bolje, da se osjećaju vrijednima i da mijenjaju stvari na bolje. Vezano uz odnos potencijalno stečenih znanja na novom studijskom programu preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku i onih znanja koje traži poslovna praksa, ispitanik iskazuje pozitivan stav. Naime, ispitanik je iskazao saznanje kako se na novom programu radilo dugo u timu s poslodavcima i očekuje da će to potencijalno dovesti do situacije u kojoj studenti neće tražiti posao, već će posao tražiti studente. Vezano za potrebu specijalizacije na preddiplomskoj razini ispitanik smatra kao ista nje potrebna jer smatra kako je korisno znati više stvari i pokrivati razna ekonomska područja, jednako kao i govoriti više jezika. No, ispitanik

ipak ističe kako se u praksi potrebno specijalizirati za jedno područje, za tzv. „*core business*“. U tom smislu ispitanik navodi: „Radite i učite kako bi vaše ime i prezime bila asocijacija na ono što radite, tako da vas klijenti upamte“. Parafrazirao je i riječi jednog od poznatih marketing specijalista u regiji: „Radim da se više ne moram predstavljati, već da ljudi sami znaju tko sam“. Također, ispitanik ističe kako je prepreka većoj specijalizaciji kada je u pitanju novi studijski program preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku prevelik broj studenata. Studij je izrađen prema mišljenju ispitanika dovoljan tako da ima za svakoga po nešto. Specijalizaciju studenti, smatra ispitanik, ne moraju ostvariti tijekom redovite nastave, već konstatira kako studentima ostaje slobodno vrijeme, primjerice ljeto, kada mogu upisati tečajeve koje žele i koji su vezani uz specijalizaciju, ako smatraju da im nešto u obrazovnom sadržaju nedostaje. Također ispitanik navodi da su studentima na raspolaganju i poslovni subjekti gdje mogu doći i ponuditi svoje ideje, pokazati samoinicijativnost, što u je biti izuzetno bitno prilikom zapošljavanja. Sagledavajući širi kontekst i uzimajući za primjer radnu okolinu ispitanik daje mišljenje kako je izuzetno važno i slobodno vrijeme. Naime u praktičnim uvjetima, ističe ispitanik, unutar slobodnog vremena ljudima dolaze ideje, stoga nije produktivno ljude zatrpati papirologijom i dovesti ih u situaciju da jedva čekaju 16 sati, odnosno kraj radnog vremena. U takvim uvjetima preopterećenosti ljudskih resursa s bespotrebnim aktivnostima, smatra ispitanik, teško da može postići izvrsnost. Stoga i studentima treba dati dovoljno slobodnog vremena da razmišljaju i da dolaze do ideja. Kada su u pitanju kolegiji koji su najviše korisni za zapošljavanje studenata u poslovnom subjektu ispitanika, ispitanik ističe makroekonomiju i statistiku. Također, ispitanik kao bitnim ističe i kolegije: marketing, menadžment ljudskih resursa, menadžment novoga proizvoda, liderstvo i počela ekonomije. Ispitanik, sukladno prethodnim razmatranjima smatra kako satnicu kolegija nije nužno potrebno povećavati unutar jednog semestra. Smatra kako neke kolegije treba provesti kroz dva semestra ili kroz više studijskih godina. Također, prema mišljenju ispitanika, studenti krucijalne kolegije trebaju učiti kada su stariji i zreliji jer smatra sa se drugačije razmišljaju na prvoj studijskoj godini, a drugačije na posljednjoj. Ispitanik bi sukladno navedenom krucijalne predmete ostavio za kraj studiranja kada se prema mišljenju ispitanika ne uči više samo da bi se položilo ispite. Nadalje, ispitanik uočava manjak kolegija vezanih uz financijsku pismenost, kolegija vezanih za poznavanje rada na računalu, konkretno MS Office paketa. Ispitanik bi, također, povećao satnicu vježbi postojećim kvantitativnim kolegijima te uveo bi kvantitativne predmete na više studijske godine. Također,

ispitanik glede znanja koja bi pomogla bržem i boljem integriranju studenata Ekonomskog fakulteta u Osijeku u poslovni subjekt ispitanika, ističe znanja iz: kvantitativnih kolegija, vještine rada na računalu te vještine rada s digitalnim alatima. Svoja promišljanja vezana za moguća poboljšanja novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku ispitanik zaključuje s potrebom uvođenja sadržaja u kolegije koji se odnose na poznavanje međuljudskih odnosa, poznavanje upravljanjem vremenom te krizno komuniciranje i pregovaranje. Konačno iz vlastitog iskustva ispitanik sudi da prethodni preddiplomski i diplomski studiji nisu imali značajnih manjkavosti, pa tako, bez obzira na dane primjedbe u smjeru mogućih poboljšanja, niti novi studijski program preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku nema bitnih nedostataka. Važnije je, prema mišljenju ispitanika, što realizacija studijskog programa producira kod studenata, a u tom bi smislu, kod studenta, studijski programi ekonomskih fakulteta trebali potaknuti strateški način razmišljanja, propitkivanje različitih odluka te češće korištenje pitanja „zašto“.

- Sljedeći je razgovor obavljen s ispitanikom koji radi u poslovnom subjektu koji se bavi promicanjem novih tehnologija, inovacija i poduzetništva usmjerenih na povezivanje znanosti i gospodarstva te osiguranjem infrastrukturne, financijske i savjetodavne potpore inovativnim i tehnološki utemeljenim projektima. U poslovnom se subjektu ispitanika, a s obzirom da se poslovni subjekt bavi europskim projektima, ekonomisti bave prvenstveno vođenjem projekata i upravljanjem financijama u istim. Kako navodi ispitanika predavanje je izvješća vezanih za projekte te vođenje evidencije radnih sati također u domeni djelovanja ekonomista. Vođenje evidencije radnih sati projekata podrazumijeva raspodjelu određenog broja sati koji se trebaju utrošiti i adekvatno raspodijeliti, te zapisivati koji dio projekta je i koliko dugo pisan. Što se tiče novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku, a vezano za ciljeve, ispitanik se određuje kako integracija poduzetničkog ponašanja ima veliku ulogu za poslovni subjekt ispitanika, ali i općenito je važno, ističe ispitanika, da svaki ekonomist zna o poduzetništvu jer će se kad-tad susresti s pitanjem pokretanja poslovanja i bitnih stavki koje idu uz to. Također, ističe ispitanik, poslovni je subjekt u kojem radi u stalnom kontaktu s poduzetnicima iz raznih zemalja, čak i izvan Europe, tako da je vrlo bitno snaći se u drugačijim okolnostima. Nadalje, ispitanik vezano za potencijalna znanja koje producira i koja će producirati novi studijski program preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku ističe kako su ona bitna, no najbitnija je ipak snalažljivost u nepoznatim okolnostima svakog pojedinca. Ispitanik

vezano za potrebu specijalizacije na preddiplomskoj razini studija ističe kako je dobar sustav kakav je trenutno u provedbi jer se prve tri godine uči sve što svaki ekonomist treba znati, bez obzira na kasniji odabir smjera, a tek se na diplomskom razini usvajaju specifična znanja. Prema tome, ispitanik smatra kako na preddiplomskoj razini studiranja na Ekonomskom fakultetu u Osijeku nije potrebna veća diferencijacija i usmjeravanje u specijalizaciju i to argumentira stavom kako širok spektar znanja većini ekonomista koristiti jer je velika vjerojatnost da će se svaki od njih kroz poslovni vijek susresti s potrebom za tim znanjima. Sagledavajući ishode učenja novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku ispitanik je zauzeo pozitivan stav ističući kako bi sukladno ishodima učenja svaki ekonomista trebao znati samostalno provoditi istraživanja i/ili voditi projekte u cilju donošenja poslovnih odluka utemeljenih na podacima, informacijama i znanju, kao i analizirati nove ideje i prilike koristeći kreativne i inovativne strategije. Također u tom smislu svaki bi ekonomista trebao učinkovito funkcionirati u timskom okruženju, te profesionalno i učinkovito komunicirati koristeći metode primjerene različitim poslovnim kontekstima. Nadalje, mišljenje je ispitanika kako bi svaki kolegij koji sadrži bilo kakav temelj za projekte i rad s njima bio od velike koristi za uposlenu osobu u poslovnom subjektu ispitanika. Ispitanik također smatra kako je vježbe uvijek potrebno imati u što većem broju, jer sama teorija bez prakse ne znači ništa. Omjer je obujma satnice kvantitativnih i ne kvantitativnih kolegija, prema mišljenju ispitanika, zadovoljavajući, no prema mišljenju ispitanika nije zadovoljavajući obujam gradiva koji se odnosi na rad na projektima i pisanje projekata. Uspoređujući aktualni i prošli nastavni program preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku, ispitanik smatra da je novi studijski program napredniji i prilagođeniji poslovnoj praksi. Generalno, ispitanik smatra da će novi studijski programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku povećati razinu znanja studenata koji ga završe i time olakšati efikasno uklapanje studenata u kolektive poslovnih sustava. Od preporuka Ekonomskom fakultetu u Osijeku ispitanik navodi kako bi trebalo više slušati studente, otkrivati što ih muči, prema potrebama i sposobnostima studenata prilagođavati, a uz savladane teorije uključiti što više prakse.

- Sljedeći je intervju obavljen s djelatnikom iz još jednog poslovnog subjekta koji je sličan prethodnom po poslovanju s projektima. Prema tome, fokusirani se poslovni subjekt isto bavi savjetovanjem i informiranjem poduzetnika te pruža usluge poduzetnicima početnicima, upravlja poduzetničkim inkubatorom, piše i razvija projekte i projektne ideje, te obavlja poslove pisanja poslovnih planova, izradom

investicijskih studija i analiza. Prema tome, ekonomisti u poslovnom subjektu ispitanika rade administrativne poslove, odnosno poslovno savjetodavne. Nakon sagledavanja ciljeva novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku ispitanik je konstatirao kao oni definitivno odgovaraju praksi, odnosno onome što poslovni subjekti očekuju od studenata koji završe studij ekonomije i poslovne ekonomije. Kod zaposlenika koji završe studij i zapošljavaju se u poslovnom subjektu ispitanika, najvažnija je volja za radom. Također, ističe ispitanik, timski je rad neizbježan, te poštivanje etičkih načela. Stečena znanja na fakultetu u vidu analize i rješavanje kompleksnih poslovnih situacija od velike je važnosti prilikom zapošljavanja novih djelatnika u poslovnom subjektu ispitanika. Ispitanik ističe kako se u početku ne očekuje stopostotni samostalan rad uposlenika, no potrebno je stečena znanja primijeniti vrlo brzo te ih uklopiti u posao. Nadalje, ispitanik temeljem uvida u planove i programe Ekonomskog fakulteta u Osijeku konstatira kako preddiplomska razina studija na Ekonomskom fakultetu u Osijeku u pravilu pokriva širok spektar znanja, dok je na diplomskoj razini prisutna specijalizacija znanja. Ispitanik također konstatira kako studentima ne treba ograničavati izbor već im dozvoliti da upisuju ono što žele. Mišljenje je ispitanika kako je specijalizacija korisnija na diplomskoj razini, a novi je način izvođenja preddiplomskog studija odlična priprema za daljnju izobrazbu studenata. Samim time, ističe ispitanik, bitno je da se specijalizacija usmjeri na stvarne potrebe, stoga smatra kako je potrebno u programima diplomskog studija veća diferencijacija i usmjeravanje prema potrebama poslovne prakse. Nadalje, ispitanik je mišljenja kako bi na studiju trebalo više vremena posvećivati samostalnom rješavanju zadataka apliciranjem usvojenih znanja tokom teorijske nastave. Temeljem uvida u kvantitativne kolegije ispitanik je konstatirao kako ti kolegiji imaju zadovoljavajuću satnicu, ali predlaže uvrštavanje novih izbornih kvantitativnih kolegija koji bi se izvodili dodatno po izboru studenata. Konačno, može se konstatirati kako je težište ispitanikovih stavova bilo je na potrebi stavljanja većeg naglaska na financijske analize i izradu konkretnih investicijskih studija.

- Sljedeći je ispitanik djelatnik poslovnog subjekta koji je agencija za digitalni marketing i oglašavanje na društvenim mrežama. Što se tiče poslova koje obavljaju ekonomisti u poslovnom subjektu ispitanika, ispitanik je istakao ekonomisti obavljaju poslove oglašavanja (Google i društvene mreže – Instagram, Facebook, Tik Tok), kreiranja *contenta* za društvene mreže, *copywriting-a*, vođenja *communiy*-ja na društvenim mrežama i slično. Komentiraju ciljeve novog studijskog programa preddiplomskog

studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku ispitanik je konstatirao kako ciljevi koji su studijskim programom postavljeni visoki te se na taj način studenti mogu dobro pripremiti za „život nakon fakulteta“. Ispitanik smatra kako je bitno biti u koraku s trendovima i razvijati komunikacijske vještine jer je rad s ljudima temelj većine poslova, pa tako i onih u poslovnom subjektu ispitanika. Nadalje, ispitanik navodi kako se od studenata koji će se zaposliti u poslovnom subjektu ispitanika očekujemo kreativnost, pismenost, velik interes za posao kroz praćenje trendova, neprestan osobni rast i razvoj te financijska pismenost. Vezano za ishode učenja novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku ispitanik konstatira kako smatra da će studenti ipak u konačnici najviše toga naučiti kroz praksu i kroz osobna životna i poslovna iskustva, no znanja stečena učenjem po predmetnom planu i programu u tome će im značajno pomoći. Ispitanik također dodaje, da ukoliko studenti nauče biti agilni, pratiti trendove i komunicirati s ljudima to će im biti dobar temelj za nove poslovne prilike nakon fakulteta. Nadalje ispitanik ističe kako su u poslovnom subjektu u kojem radi svjesni kako nakon završenog studija studenti ne mogu automatski imati radnog iskustva, ali važne su im ljudske kvalitete poput kreativnosti, volje i želje za rad, razvijenih komunikacijskih vještina te općenito znanje što se tiče statistike i upravljanja novcem što bi bio dobar temelj za poslove u oglašavanju. Sve se ostalo, smatra ispitanik, može naučiti kroz poslovnu praksu. Ispitanik smatra dobrim to što se specijalizacija prema novom ustroju Ekonomskog fakulteta u Osijeku provodi na diplomskom studiju, a s druge strane također smatra kako preddiplomska razina daje dovoljno vremena za usvajanje širokog spektra znanja (3 godine koliko traje preddiplomski studij). Također, mišljenje je ispitanika kako će tijekom preddiplomskog studija razmisliti student imati dovoljno vremena i primiti dovoljno saznanja kako bi mogao racionalno birati u što će se usmjeriti na diplomskoj razini. Mišljenje je ispitanika kako preddiplomski studij uglavnom upisuju djeca nakon srednje škole, što znači da u tom trenutku nemaju niti znanja niti zrelosti za važan odabir kakav je životno usmjerenje. možda tada nisu spremni za odlučiti čime se žele baviti dobar dio, ako ne i cijeli život. Razmatrajući sadržaj novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku ispitanik konstatira kako treba težište staviti na praktična znanja. Ispitanik smatra kako tijekom studiranja student treba shvatiti i usvojiti princip koji egzistira u poslovnoj praksi, a to je klijent - poslodavac. Nadalje razmatrajući sadržaj novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku ispitanik konstatira kako su svi kolegiji u biti jednako važni za

izgradnju kvalitetnog ljudskog resursa koji može raditi u poslovnim subjektima poput onog u kojem je uposlen ispitanik. Prema ispitaniku omjer bi prakse i teorije trebao biti zadovoljavajući jer se ipak najviše toga nauči kroz praksu. To se odnosi posebice na kvantitativne kolegije jer je za njihovo kvalitetno usvajanje potrebna dovoljna količina prakse kako bi studenti naučili koristiti teorijsko znanje. U tom smislu značajnu ulogu imaju radionice gdje se vježba pismenost studenata koja je od izuzetne važnosti u digitalnom marketingu. Kao siže svoji promišljanja ispitanik je naveo sljedeće: „praksa i samo praksa“.

- Naredni je ispitanik uposlenik poslovnog subjekta koji zastupa australski brend za njegu kože lica. Radi se internacionalnom proizvođaču led maski za lice koji posjeduju tvornice u Kini i Americi. Predmetni je proizvođač poseban po tome što je patentirao prvu led masku za lice koja ima i pripadajuću mobilnu aplikaciju preko koje korisnik može prilagođavati tretmane prema potrebama svoga lica. Bave se i razvojem drugih proizvoda za lice kao što su serumi i dermapen koji još uvijek nije stavljen u prodaju. U ovom poslovnom subjektu uvjet za zaposlenje nije fakultet niti završen studij, nego praktično znanje i volja za razvojem. Ekonomisti predmetnom poslovnom subjektu rade na raznim pozicijama od *media buyera*, računovodstvenih djelatnosti, pa sve do *influencer managera*, programera, dizajnera, *e-mail* marketinga. Ispitanik ističe kako je bitno za dobivanje i zadržavanje posla u poslovnom subjektu u kojem praktično znanje o traženoj poziciji. Osvrćući se na ciljeve novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku ispitanik konstatira kako je studijski program postavljen općenito, tako da osobe koje se žele zaposliti kod njih potrebno je da načine dodatne edukacije kao npr. online edukacije ili da obave studentsku praksu na radnom mjestu za koje kod njih konkuriraju. Mišljenje je ispitanika kako su ciljevi predmetnog studijskog programa razumni, posebno glede djelovanja u složenim situacijama, a navedena znanja koja treba steći student nakon završetka studija korisna. Ispitanik predlaže da se studenti neovisno o studijskom programu potiču na studentske prakse tokom studija jer većina studenata nakon završetka fakulteta nije dovoljno pripremljena za radna mjesta koja ih čekaju. Problem ispitanik vidi i u tome što se tehnološko i društveno okruženje prebrzo mijenja da bi ga fakulteti mogli kvalitetno pratiti, stog smatra kako bi studenti trebali više utrošiti slobodno vrijeme u dodatnu edukaciju i samostalna istraživanja. Kada je u pitanju specijalizacija studenata na diplomskoj razini studiranja, ispitanik smatra da ona ima smisla, no i dalje je smatra nedovoljno fleksibilnom da bi pratila brze promjene koje se zbivaju u okruženju. Prema ispitaniku

fokus studija na obje razine treba biti na samostalnost u istraživanjima. S obzirom na orijentaciju poslovnog subjekta ispitanika, ispitanik ističe primjere istraživanja tržišta, sagledavanje reakcija tržišta na oglašavanje putem društvenih mreža i drugo. U tom je smislu ispitanik najvažnijim kolegijima studija proglasio marketing i istraživanje tržišta. Također, ispitanik je za fleksibilnu preraspodjelu satnice kolegija po kojoj bi svaki student trebao unutar kolegija birati i slušati sadržaje koji ga zanimaju. U tom smislu posebnu ulogu imaju, smatra ispitanik, izborni kolegiji. Također, ispitanik smatra da bi trebalo povećati satnicu vježbi, posebice kod izbornih kolegija. Uz izborne kolegije ispitanik predlaže uvođenje i dodatnih oblika nastave na kojemu bi studenti učili dodatno o onome što ih zanima. Povećanje u segmentu izbornih sadržaja ispitanik bi kompenzirao smanjivanjem obujma obveznih sadržaja. Na tragu navedenog ispitanik bi eliminirao dio kvantitativnih kolegija, primarno matematiku koja prema njegovom mišljenju gubi smisao jer se danas sve ionako računa elektronički. Od kvantitativnih kolegija, stav je ispitanika, dobro bi bilo povećati satnicu kolegija na kojima se ne izvode izračuni već se tumače rješenja. Nadovezujući se na potrebu aktualizacije sadržaja kolegija ispitanik smatra kako bi kvaliteti nastavnog procesa doprinijeli gosti predavači i to kao pravilo, a ne kao iznimka. Ono što bi svakako, prema mišljenju ispitanika, obrazovni proces trebao njegovati to su inovativnost i kreativnost. Sublimirajući sve prethodno navedeno ispitanik je dao preporuke za poboljšanje studija, a među danim preporukama na prvom je mjestu istakao uvođenje obveznih plaćenih (motivirajućih) studentskih praksi s mentorima koji će studente naučiti kako posao funkcionira u stvarnosti.

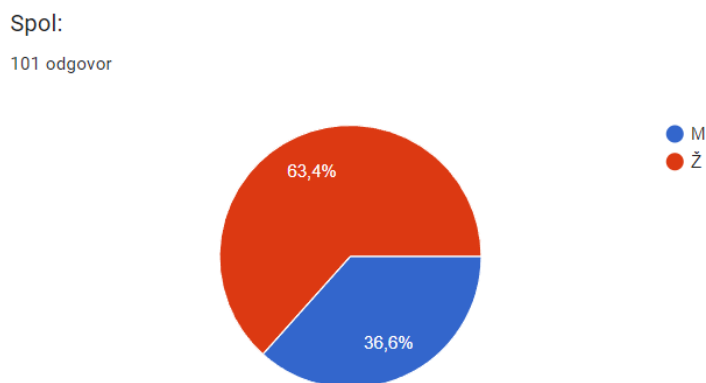
- U okvirima provedenih istraživanja ispitanik je i djelatnik poslovnog subjekta koji je postao lider u području razvoja tehnologije u svijetu robotike. Ispitanik je naveo neke od radnih pozicija u poslovnom subjektu gdje je zaposlen, a na kojima se mogu pronaći djelatnici koji su po zanimanju prvostupnici ekonomije. Primarno su to pozicije u odjelima financija, prodaje, marketinga, te na menadžerskim funkcijama. Kada su u pitanju ciljevi novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku ispitanik je zauzeo stav kako je fakultet relativno kasno ušao u proces prilagodbe trendovima koji vladaju u poslovnom svijetu i kako je propustio sprovedenim okrupnjavanjem studijskih programa jer je danas trend što prije ući u područje specijalizacije. Također, mišljenje je ispitanika kako je program krut i njime nisu ostavljene mogućnosti brzim prilagodbama koje se dešavaju u suvremenom svijetu. Prema mišljenju ispitanika, fakultet treba što prije napustiti ovakav studijski program i

novim studijskim programom osigurati diferencijaciju i usmjeravanje u specijalizaciju kroz visoku fleksibilnost sustava. Nadalje ispitanik ističe kako studentima u prilagodbi današnjem vremenu mogu pomoći sudjelovanje na konkretnim projektima. u okviru kojih će studenti stjecati širok spektar znanja, u praksi primijeniti teoriju, te naučiti nove stvari iz prve ruke koje ovise o vrsti posla/zadatka koji im je u tom trenutku ponuđen, a da nije dio nastavnoga gradiva, već poslovnoga svijeta. Takve kompetencije studenata koji su spremni brzim prilagodbama i brzom usvajanju novih znanja i vještina od izrazitog je značaja u poslovnom subjektu ispitanika. Nadalje stav je ispitanika kako su kolegiji koji su najviše korisni za zapošljavanje studenata većinom kvantitativni, no satnicu istih nije potrebno povećati. Prema mišljenju ispitanika potrebno je puno više prakse kako bi se posao mogao obavljati na što brži i efikasniji način, radi njegovog velikog obujma, te vrlo čestih izmjena, poput primjerice, trenutne inflacije prisutne u ekonomskom prostoru. Vezano za prednosti, odnosno mane koje derivira novi studijski programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku ispitanik ističe da je program orijentiran k fundamentalnim znanjima, a ono što danas čini dobrog djelatnika nisu enciklopedijska znanja već volja i motivacija za učenjem novih stvari zbog prisustva stalnih promjena u tehnologiji i društvu. Prema ispitaniku, inovacije su posebna stvar u današnjem svijetu i iz tog razloga tako koncipiran studij kao što je novi studijski programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku, kao takav, može imati vrlo malen utjecaj na razvoj karijere ekonomista. No, kada bi se studij promijenio i orijentirao specifičnim područjima, misli ispitanik, tada bi od njega i studenti i poslovna praksa imali koristi. Primjerice, navodi ispitanik, intenciju je za radom u korporaciji, stoga bi student trebao učiti primijenjeno korporativne financije, korporativni menadžment i drugo, a ne opće stvari. Polazeći od prethodno iznesenih stavova, ispitanik nije imao prijedloga za poboljšanjem novog studijskog programa preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku, već je naglasio kako se svi suvremeni studijski programi trebaju orijentirati prema potrebama prakse. Za stanje predmetnog studijskog programa ispitanik krivi profesore koji nisu spremni izaći iz zone svog komfora i bave se fundamentalnim umjesto konkretnim problemima. Prema ispitaniku upravo bi profesori prvi trebali pratiti najnovije trendove i zajedno s fakultetom konstantno unaprjeđivati predmete i gradivo umjesto učenja zastarjelih činjenica i modela.

6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA STAVOVA STUDENATA GLEDE KVALITETE PREDDIPLOMSKOG STUDIJA U OSIJEKU

Istraživanje je kvalitete novog integriranog sveučilišnog preddiplomskog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku provedeno anketiranjem studenata na Ekonomskom fakultetu u Osijeku. Anketa je oblikovana u Google obrascima, te je sadržavala uz demografska pitanja i pitanja vezana uz stavove studenata prema ciljevima studija, kolegijima te ishodima učenja koji su definirani novim preddiplomskim studijem Ekonomskog fakulteta u Osijeku. Anketiran je 101 slučajni ispitanik. Anketa je bila anonimna. Anketu su popunjavali prvostupnici Ekonomskog fakulteta u Osijeku.

Grafikon 1. diferencira ispitanike prema spolu.

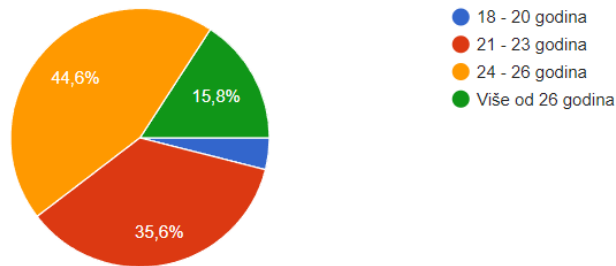
Grafikon 1. Spol ispitanika

Prvo se pitanje odnosilo na spol ispitanika. Iz grafikona 1. vidljivo je kako je gotovo 63,4% ispitanika pripadalo ženskoj populaciji, dok je njih 36,6% pripalo muškom dijelu populacije.

Grafikonom 2. je prikazana struktura ispitanika prema navršenim godinama života.

Dob:

101 odgovor

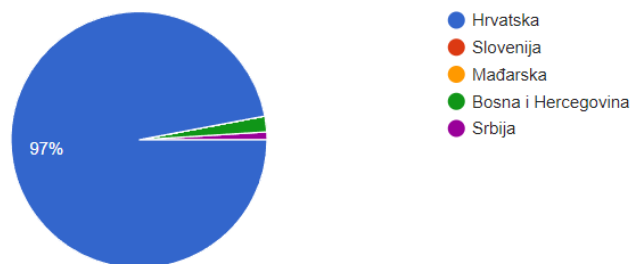
Grafikon 2. Dob ispitanika

Grafikon 2. je predočio dob osoba koje su sudjelovale u istraživanju. Najveći dio, 44,6% ispitanika, nalazi se u intervalu između 24 i 26 godina, zatim nešto malo manje, njih 35,6%, između 21 i 23 godine, dok je 15,8% na dan ispitivanja imalo napunjenih više od 26 godina. Najmanji je dio ispitanika, njih 4%, bilo između 18 i 20 godina starosti.

Grafikonom 3. prikazuje u kojoj državi je prijavljeno prebivalište ispitanih osoba u trenutku sudjelovanja u istraživanju.

Država prebivališta:

101 odgovor

Grafikon 3. Država prebivališta ispitanika

Iz grafikona 3. je vidljivo kako su gotovo svi ispitanici, njih čak 97%, iz Republike Hrvatske, 2% ispitanika je iz Republike Bosnu i Hercegovinu, a samo je 1% ispitanika iz Republike Srbije.

Grafikonom 4. je prikazana struktura ispitanika prema županijama

Županija prebivališta:

101 odgovor

Grafikon 4. Županija prebivališta ispitanika

Iz grafikona 4. je vidljivo kako najveći dio ispitanika, njih 72,3%, ima stalni boravak u Osječko-baranjskoj županiji, zatim njih 13,9% u Vukovarsko-srijemskoj županiji, a njih 4% u Virovitičko-podravskoj županiji. Podjednak broj ispitanika, njih 3% boravi u Požeško-slavonskoj i Brodsko-posavskoj županiji, dok je 2% ispitanika prebivalište prijavilo u Gradu Zagrebu, a najmanje je onih iz Bjelovarsko-bilogorske županije samo 1%.

Mjesto prebivališta ispitanika prikazano je grafikonom 5.

Mjesto prebivališta:

101 odgovor

Grafikon 5. Mjesto prebivališta ispitanika

Pitanje je u anketi, koje se odnosilo na mjesto prebivališta, uz ponuđene opcije nudilo opciju samostalnog unosa mjesta. Kako je iz grafikona 5. vidljivo, najveći broj ispitanika, njih 64,4% navelo je kao mjesto prebivališta Osijek, njih 5% Vinkovce i Vukovar, njih 4% Našice te 3% ispitanika je navelo Slavonski Brod, Požegu i Zagreb kao mjesto prebivališta. Najmanje ispitanika, njih 1% naznačilo je Bjelovar, Viroviticu, Bilje, Višnjevca, Donji Miholjac, Odžak, Bizovac, Drenovce, Čačince te Slatinu kao mjesto prebivališta.

Grafikonom 6. je prikazano završeno srednjoškolsko obrazovanje ispitanika.

Završeno srednjoškolsko obrazovanje:

101 odgovor

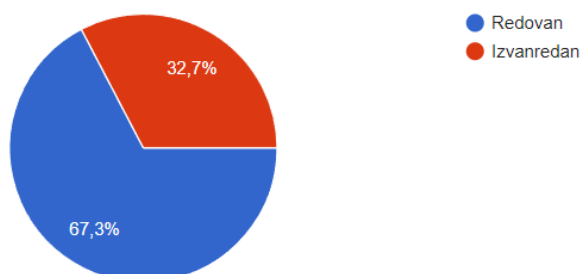
Grafikon 6. Završeno srednjoškolsko obrazovanje ispitanika

Kako je iz grafikona 6. vidljivo, najveći broj ispitanika, njih 44,6% završio je ekonomsku školu, potom slijede oni ispitanici koji su završili opću gimnaziju, njih 23,8%, jezičnu gimnaziju njih 11,9%. Zastupljenost je ostalih srednjih škola među ispitanicima manja od 10%.

Vrsta je studiranja ispitanika prikazana grafikonom 7.

Vrsta studiranja:

101 odgovor

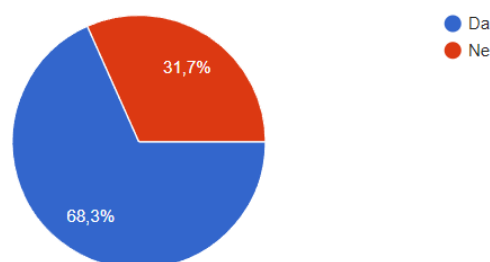
Grafikon 7. Vrsta studiranja ispitanika

Prema grafikonu 7. koji se odnosi na vrstu studiranja, više od polovine ispitanika, njih 67,3% su redovni studenti Ekonomskog fakulteta u Osijeku, a njih 32,7% su izvanredni studenti na istom fakultetu.

Grafikon 8. prikazuje stanje radnog odnosa ispitanika.

Radite li uz studij:

101 odgovor

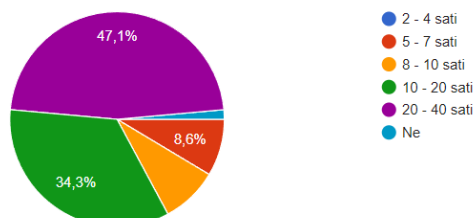
Grafikon 8. Zaposlenost ispitanika

Kao što je vidljivo iz grafikona 8. radni je odnos ispitanika uključivao sve vrste zaposlenosti, pa tako i rad putem studentskog servisa. Iz njega je vidljivo da uz studiranje, 68,3% ispitanika, a njih 31,7% ne radi.

Broj je radnih sati u toku tjedna prema stanju zaposlenosti ispitanika prikazan grafikonom 9.

Ukoliko je Vaš odgovor na prethodno pitanje bio potvrđan, molim Vas da označite tjedni broj radnih sati:

70 odgovora

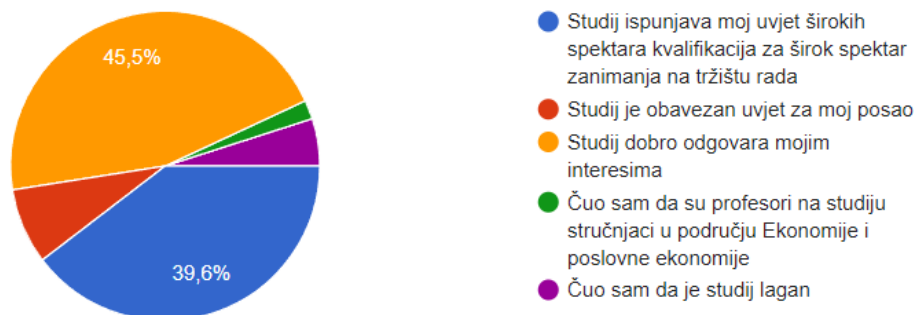
Grafikon 9. Tjedni broj radnih sati ispitanika

Na pitanje o broju odrađenih sati na poslu, najviše ispitanika, njih 47,1% radi u intervalu od 20 do 40 sati tjedno, a nešto manje, njih 34,3% odradi od 10 do 20 sati tokom tjedna. Zatim, njih 8,6% odraduje između 5 i 7 sati, te 8 i 10 sati tjedno, dok je 1,4% osoba ponovilo negativan odgovor na postavljeno pitanje jer nisu u radnom odnosu.

Grafikonom 10. je prikazan osnovni motiv ispitanika za upis studija ekonomije i poslovne ekonomije.

Koji je glavni razlog zašto ste odlučili upisati studij Ekonomije i poslovne ekonomije?

101 odgovor

Grafikon 10 . Glavni motiv upisa studija ekonomije i poslovne ekonomije ispitanika

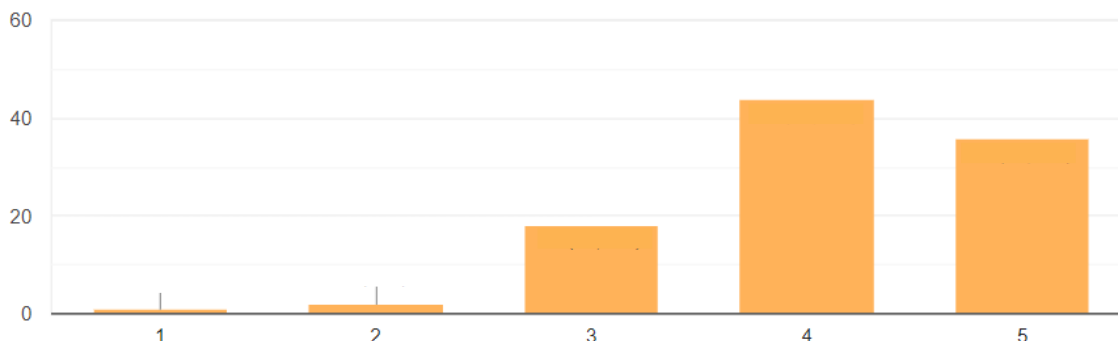
Prema grafikonu 10., a vezano za glavni motiv upisivanja studija ekonomije i poslovne ekonomije, 45,5% ispitanika se izjasnilo kako studij dobro odgovara njihovim interesima, dok je njih 39,6% biralo odgovor kojim se motiv upisa stavlja u korelaciju s tezom da studij ispunjava uvjete širokog spektra kvalifikacija za širok spektar zanimanja na tržištu rada. Manji je dio ispitanika, ali ne i manje važan, njih 7,9% biralo odgovor kojim se motiv upisa stavlja u korelaciju s uvjetovanjem radnog mjesta na kojemu su zaposleni. Nadalje, 5% je ispitanika motiv upis koreliralo s ponuđenim odgovorom kako su čuli da je studij lagan, te su se iz tog razloga odlučili na upis istoga. Konačno, za 2% je ispitanika motiv upisa koreliralo s odgovorom kojim se navodi da su glasine vezane uz profesore i njihovu stručnost u području ekonomije i poslovne ekonomije glavni razlog upisa studija.

Nakon pitanja temeljem kojih se željelo upoznati ispitanike kroz njihova demografska i druga osobna obilježja, u anketi je slijedio niz pitanja koja se tražilo od ispitanika da iznesu stavove kroz vrednovanje odgovora vezanih uz studij ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku. Pitanja su definirana kao tvrdnje uz koje se nalazila intervalna (Likertova) skala, a ispitanici su tvrdnje ocjenjivali ocjenama od 1 do 5, gdje je ocjena 1 – uopće se ne slažem, 2 – ne slažem se, 3 – niti se slažem, niti se ne slažem, 4 – slažem se, 5 – u potpunosti se slažem.

Grafikonom 11. prikazani su stavovi ispitanika prema izjavi vezanoj za razvoj karijere na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku.

Slažete li se da je studij Ekonomije i poslovne ekonomije oblikovan za studente koji teže razvoju karijere i/ili nastavku obrazovanja u polju ekonomije i poslovne ekonomije u profitnom, neprofitnom i javnom sektoru

101 odgovor

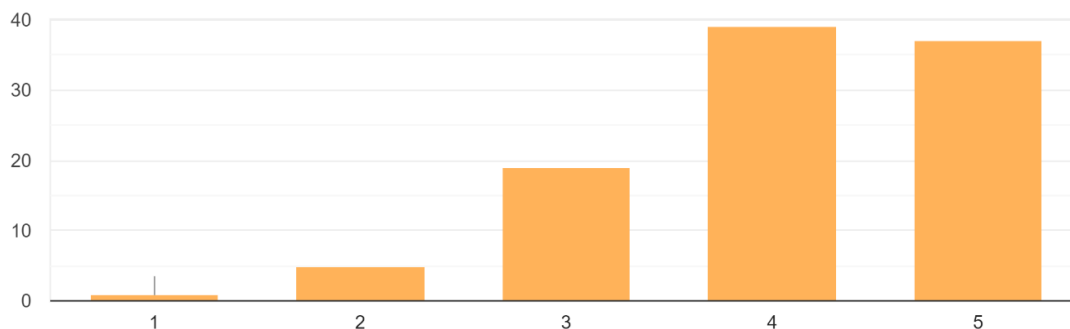
Grafikon 11. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom o studiju za težnju razvoju karijere i/ili nastavku obrazovanja

Izjava je, koju su ispitanici ocjenjivali, glasila: „Studij ekonomije i poslovne ekonomije oblikovan za studente koji teže razvoju karijere i/ili nastavku obrazovanja u polju ekonomije i poslovne ekonomije u profitnom, neprofitnom i javnom sektoru“. Najveći broj ispitanika se složilo s izjavom, njih 43,6%, a njih 35,6% se u potpunosti složilo s navedenim, dok je 17,8% ispitanika ostalo neutralno prilikom izražavanja vlastitog stava. S izjavom se nije složilo 2% ispitanika, a nije se 1% uopće nije složilo.

Grafikon 12. prikazuje (ne)slaganju s izjavom da se studij ekonomije i poslovne ekonomije fokusira na integraciju, poduzetničko ponašanje, te pravne i etičke principe u poslovanju.

Slažete li se da Studij Ekonomije i poslovne ekonomije se fokusira na integraciju poslovnih funkcija, poduzetničkog ponašanja te pravnih i etičkih principa u poslovanju

101 odgovor

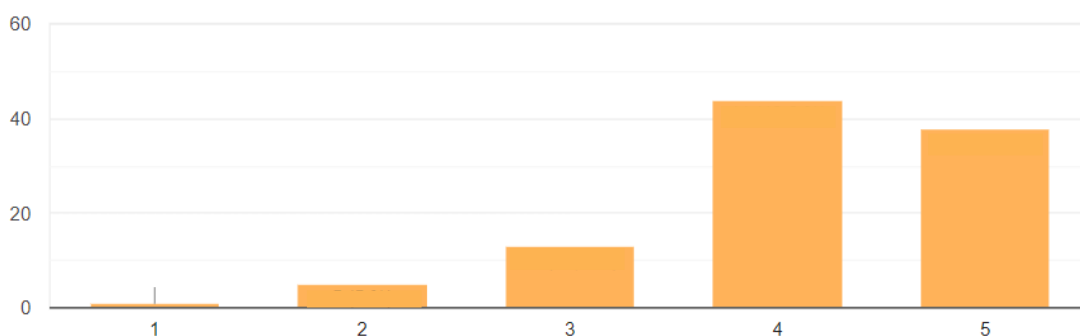
Grafikon 12. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom o studiju i njegovom fokusu na integraciju

Kako je iz grafikona 12. vidljivo najveći se udio ispitanika, njih 38,6% slaže sa izjavom da je studij ekonomije i poslovne ekonomije fokusiran na integraciju poslovnih funkcija, poduzetničkog ponašanja te pravnih i etičkih principa u poslovanju. Njih se neznatno manje, 36,6% u potpunosti složilo s navedenom izjavom. Nadalje, 18,8% ispitanika je ostalo neutralno odnosno, niti se slažu niti se ne slažu sa izjavom, njih 5% se ne slaže, a 1% ispitanih se u potpunosti ne slaže sa navedenom izjavom.

Grafikon 13. prikazuje stav ispitanika prema izjavi o studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku glede razvoja sposobnosti za razumijevanje nacionalnog, europskog i globalnog okruženja u skladu s suvremenim tehnološkim trendovima.

Slažete li se da Studij Ekonomije i poslovne ekonomije razvija sposobnosti za razumijevanje nacionalnog, europskog i globalnog poslovnog okruženja u skladu sa suvremenim tehnološkim trendovima

101 odgovor

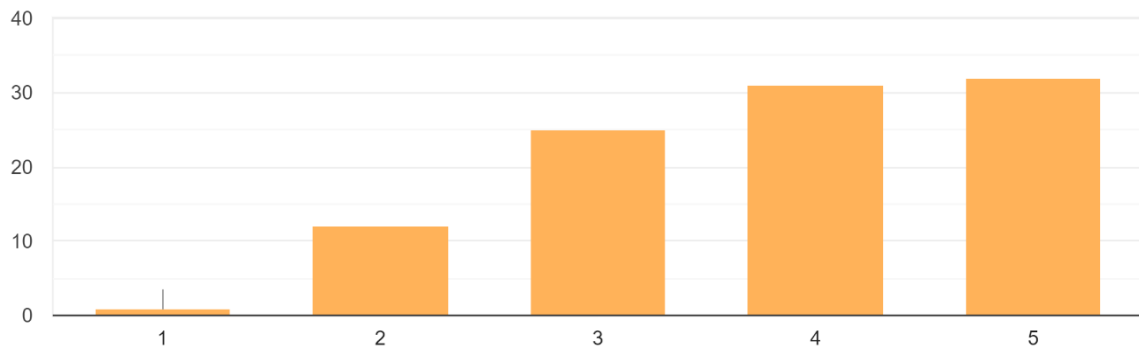
Grafikon 13. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom glede razvoja sposobnosti na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku za razumijevanje nacionalnog, europskog i globalnog okruženja u skladu s suvremenim tehnološkim trendovima

Prema grafikonu 13. najveći broj ispitanika, njih 43,6% se složilo s izjavom da studij ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku razvija sposobnosti za razumijevanje nacionalnog, europskog i globalnog poslovnog okruženja u skladu sa suvremenim tehnološkim trendovima. Tom se izjavom 37,6% ispitanika u potpunosti složilo. Nadalje, 12,9% ispitanika niti se slažu niti se ne slažu s izjavom, dok je njih 5% izrazilo neslaganje, a 1% potpuno neslaganje s izjavom.

Grafikon 14. prikazuje stav ispitanike glede izjave da studije ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku osigurava stjecanje znanja i kompetencija za analizu i djelovanje u slozenom poslovnom okruzenju.

Slažete li se da Studij Ekonomije i poslovne ekonomije osigurava stjecanje znanja i kompetencija za analizu, planiranje i djelovanje u složenim poslovnim situacijama

101 odgovor

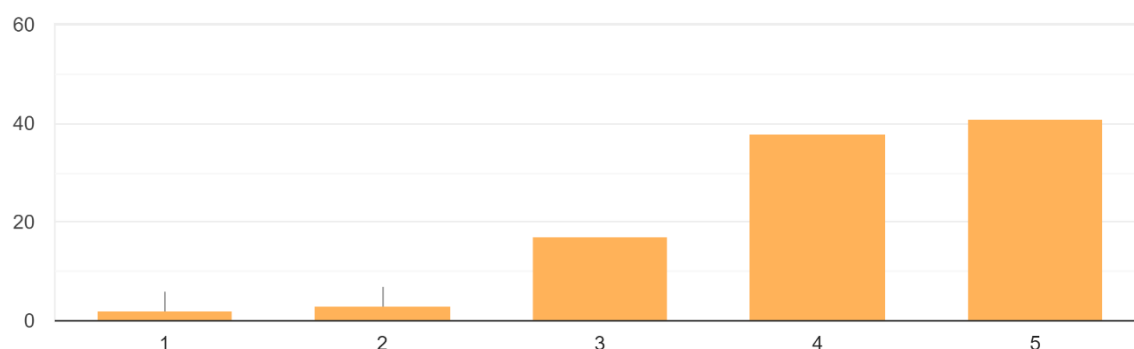
Grafikon 14. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom da studije ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku osigurava stjecanje znanja i kompetencija za analizu i djelovanje u slozenom poslovnom okruzenju

Kako je vidljivo iz grafikona 14. s izjavom se, da navedeni studij osigurava stjecanje znanja i kompetencija za analizu, planiranje i djelovanje u složenim situacijama, u potpunosti složio najveći broj ispitanika njih 31,7%, dok se djelomično složilo malo manje ispitanih, njih 30,7%. Niti se slaže niti se ne slaže sa izjavom 24,8% ispitanika, a svoje je neslaganje iskazalo 11,9% ispitanika, dok je potpuno neslaganje iskazalo samo 1% ispitanika.

Grafikonom 15. prikazan je stav ispitanika prema izjavi kojom se tvrdi da studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku potiče razvoj osobnih i timskih kompetencija i vještina koje su tražene na tržištu rada.

Slažete li se da Studij Ekonomije i poslovne ekonomije potiče razvoj osobnih i timskih kompetencija i vještina traženih u poslovnom svijetu?

101 odgovor

Grafikon 15. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom studij ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku potiče razvoja osobnih i timskih kompetencija i vještina traženih u poslovnom svijetu

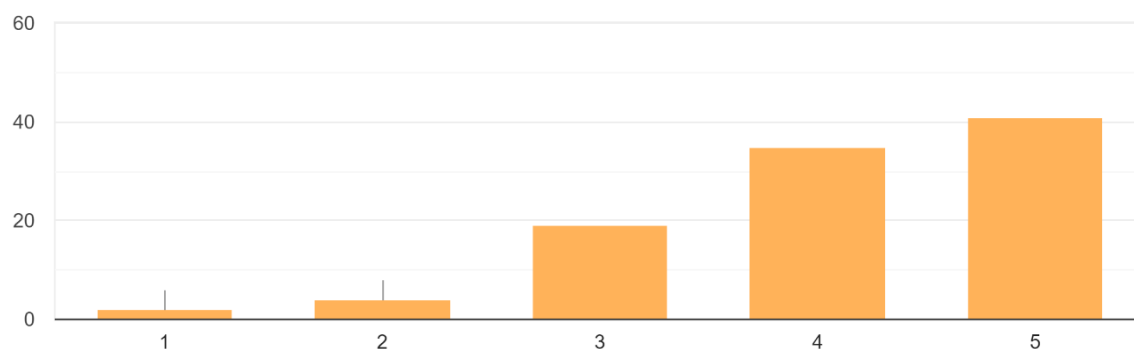
Kako je u grafikonu 15. prikazano najviše ispitanika, a vezano za izjavu da studij ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku potiče razvoja osobnih i timskih kompetencija i vještina traženih u poslovnom svijetu, na Likertovoj skali, označilo 5 i 4, što je izraženo u postotku 40,6% i 37,6%. Ti se ispitanici slažu s navedenom izjavom o studiju. Nadalje, 16,8% ispitanika se niti slaže niti ne slaže, a onih ispitanika koji su označili 2 i 1 je 3% i 2% ispitanika.

U anketi je uslijedio niz pitanja, odnosno izjava koje su kombinirane s odgovorima u vidu Likertove skale, a odnosio se na kolegije na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku.

Grafikon 16. prikazuje zadovoljstvo ispitanika jasnoćom zahtjeva kolegija na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku.

Na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije zahtjevi kolegija su jasni

101 odgovor

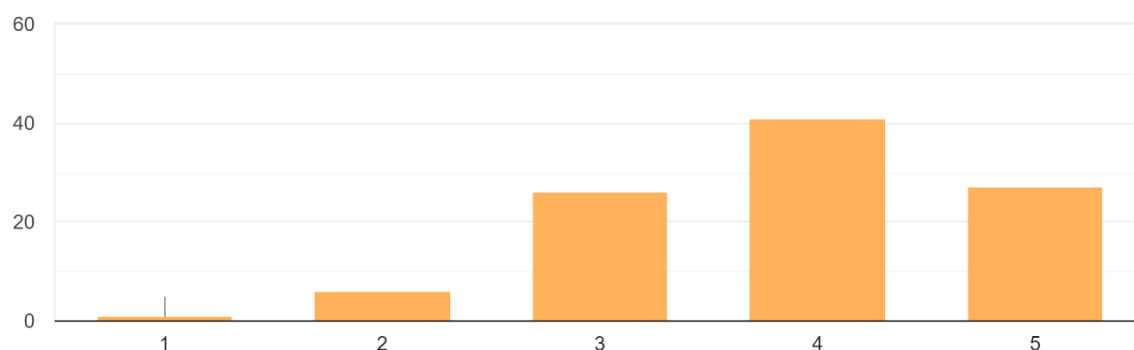
Grafikon 16. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom da su na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku zahtjevi kolegija jasni

Prema prikazanim rezultatima na grafikonu 16. najveći se broj ispitanika u potpunosti slaže s tvrdnjom da su na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku zahtjevi kolegija jasni. Na to ukazuje činjenica što je najveći broj ispitanika, njih 40,6%, dalo ocjenu 5, a 34,7% je dalo ocjenu 4. Ocjenu 3, odnosno s tvrdnjom se slaže niti se ne slaže 18,8% ispitanika, a onih koji su s ocjenama 2 i 1 izrazili neslaganje s tvrdnjom ima 4% i 2%.

Grafikonom 17. prikazana je distribucija ocjena ispitanika tvrdnje kako studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku sadržaj kolegija odgovara definiranim ishodima učenja.

Na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije sadržaj kolegija odgovara definiranim ishodima učenja

101 odgovor

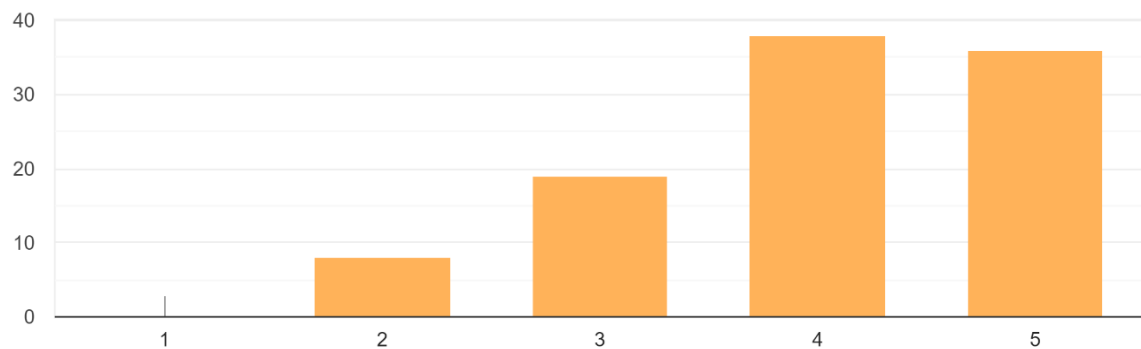
Grafikon 17. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom kako na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku sadržaja kolegija odgovara definiranim ishodima učenja

Rezultati istraživanja prikazani grafikonom 17. ukazuju kako se najveći broj ispitanika slaže sa izjavom da na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku sadržaj kolegija odgovara definiranim ishodima učenja, odnosno 40,6% se ispitanika u potpunosti slaže, dok se 26,7% ispitanika slaže (ocjene 5 i 4). Ispitanika koji se niti slažu niti se ne slažu s navedenom izjavu je 25,7%, dok je onih koji se ne slažu ili se uopće ne slažu s izjavom 5,9% i 1%.

Grafikon 18. prikazuje ocjene ispitanika glede razumijevanja nastavnog gradiva predavanja i vježbi studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku.

Na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije izloženo nastavno gradivo predavanja i vježbi sam u najvećoj mjeri razumio/la

101 odgovor

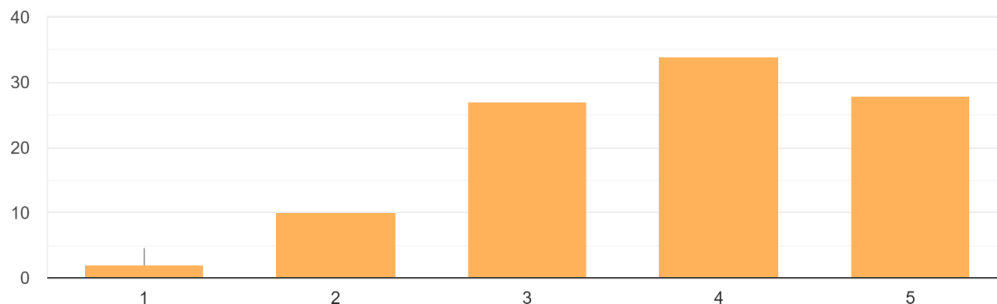
Grafikon 18. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom o razumijevanju gradiva predavanja i vježbi na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku

Prema grafikonu 18., a vezano uz razumijevanje gradiva predavanja i vježbi studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku, dobivena je sljedeća distribucija odgovora: najviše je ispitanika razumjelo gradivo, njih 37,6%, dok je onih koji su ga u potpunosti razumjeli 35,6%, onih koji ga nisu razumjeli je 7,9%, a onih koji su dali ocjenu 3 za navedenu izjavu je 18,8%.

Grafikonom 19. je prikazana distribucija ocjena ispitanika tvrdnje kako je literaturi za savladavanje nastavnog gradiva na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku korisna.

Literatura za savladavanje nastavnog gradiva (kolokviji/ispiti) kolegija Studija Ekonomije i poslovne ekonomije je korisna

101 odgovor

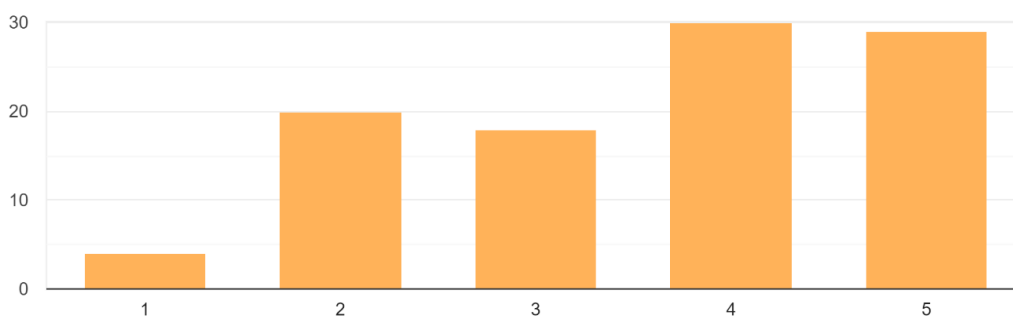
Grafikon 19. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom kako je literatura za svladavanje nastavnog gradiva kolegija na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku korisna

Kako je vidljivo iz slike 19. glede izjave da je literatura za savladavanje nastavnog gradiva kolegija na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku dobivena je sljedeća distribucija ocjena: ocjenu 2 i 1, dalo je 9,9% i 2% ispitanika, najveći broj ispitanika dao je ocjenu 4 i 5, odnosno 33,7% i 27,7%, a onih koji su dali ocjenu 3 (niti se slažu niti ne slažu) je 26,7%.

Grafikon 20. prikazuje distribuciju ocjena ispitanika glede tvrdnje da su nastavni materijali svakog kolegija studije ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moderni i redovito se prilagođavaju svim potrebama prakse i tržišta rada..

Na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije nastavni materijali kolegija su moderni, redovito se ažuriraju i prilagođavaju svim potrebama prakse i tržišta rada

101 odgovor

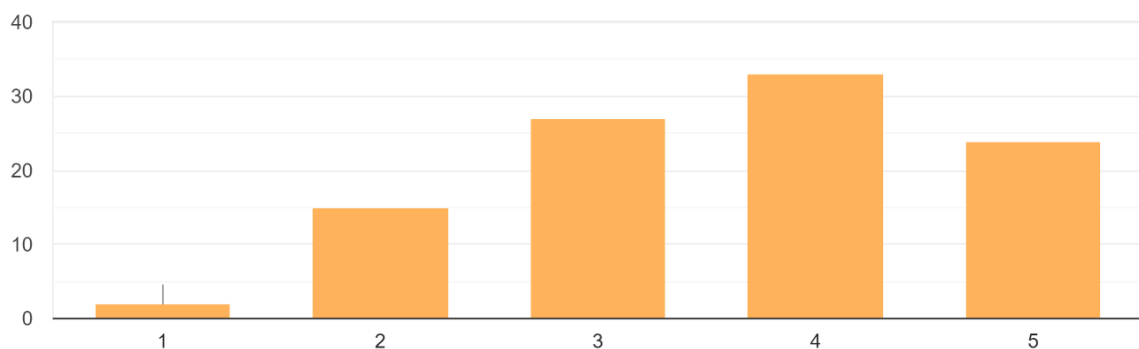
Grafikon 20. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom kako su nastavni materijali na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moderni, redovito se ažuriraju i prilagođavaju svim potrebama prakse i tržišta rada

Iz grafikona 20. je vidljivo kako su ispitane osobe u najvećoj mjeri iskazale slaganje i potpuno slaganje sa izjavom da su na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku nastavni materijali kolegija moderni, ažurni, te prilagodljivi svim potrebama prakse te tržišta rada. Takvih je ispitanika 29,7% i 28,7%. Onih koji se uopće ne slažu s izjavom i onih koji se nisu djelomično složili s izjavom je 4% i 19,8%. Niti se slaže niti se ne slaže s izjavom o nastavnim materijalima 17,8% ispitanika.

Grafikonom 21. je prikazana distribucija ocjena ispitanika izjave: „Imam dojam da ću znanja i vještine stečene na kolegijima studija ekonomije i poslovne ekonomije moći uspješno primijeniti u kasnijem radu“.

Imam dojam da ću znanja i vještine stečene na kolegiju Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći uspješno primijeniti u kasnijem radu

101 odgovor

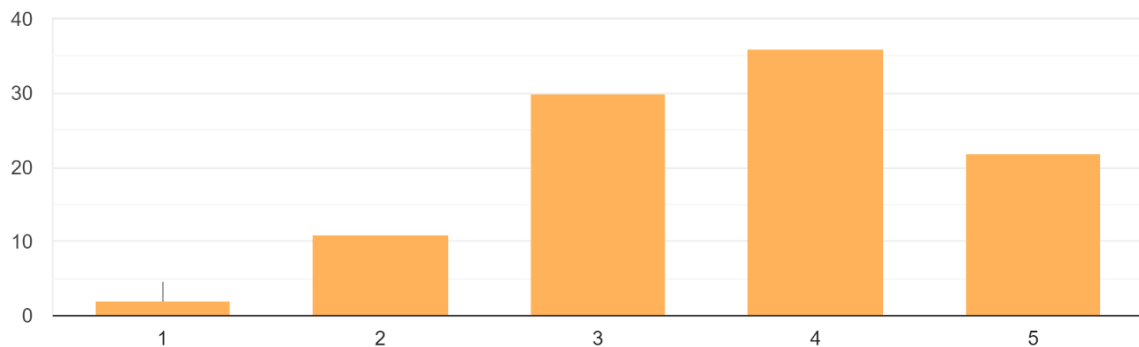

Grafikon 21. Iskaz slaganja ispitanika izjavom „Imam dojam da ću znanja i vještine stečene na kolegijima studija Ekonomija i poslovna ekonomija moći primijeniti u kasnijem radu“

Kako je iz grafikona 21. vidljivo, a vezano za izjavu: „Imam dojam da ću znanje i vještine stečene na kolegija studija ekonomije i poslovne ekonomije moći primijeniti u kasnijem radu“ ispitanici su dali sljedeću distribuciju ocjena: onih koji se nisu uopće složili s navedenom izjavom je 2%, dok je ispitanih osoba s malo manje negativnim mišljenjem 14,9%, niti se slaže niti se ne slažu s izjavom 26,7% ispitanika, dok je onih koji se slažu 23,8%, a u potpunosti slažu 32,7%.

Grafikonom 22. prikazana je distribucija ocjena ispitanika nastavnih materijala na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku.

Na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije nastavne materijale ocijenio/la bih:
101 odgovor

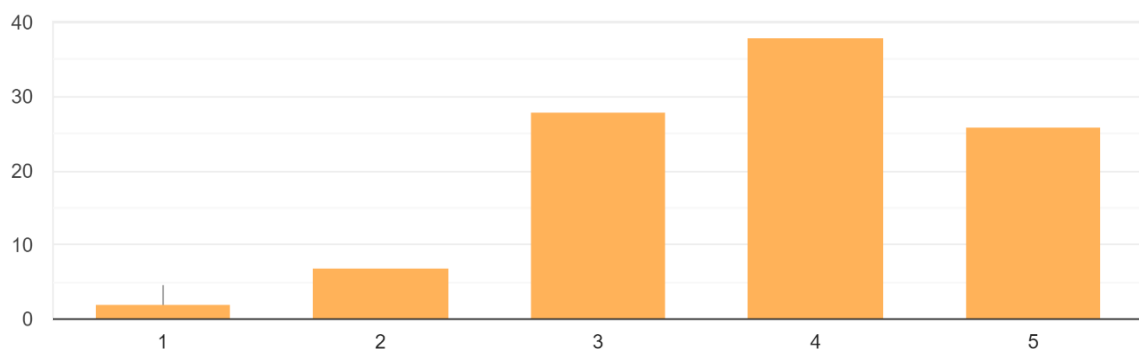

Grafikon 22. Distribucija ocjena ispitanika nastavnih materijala na studiju Ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku

Prema grafikonu 22., a vezano za ocjene ispitanika nastavnih materijala na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku, može se konstatirati: najviše ispitanika nastavne je materijale ocijenilo ocjenom 4, njih 35,6%, a zatim ocjenom 3, njih 29,7%, dok je ocjenu 5 dalo 21,8% ispitanika, a ocjene je 2 i 1 dalo 10,9% i 2% ispitanika.

Grafikonom 23. prikazano je zadovoljstvo ispitanika s količinom kvantitativnih kolegija na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku.

Sveukupno gledajući, zadovoljni ste s brojem kvantitativnih kolegija na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije
101 odgovor

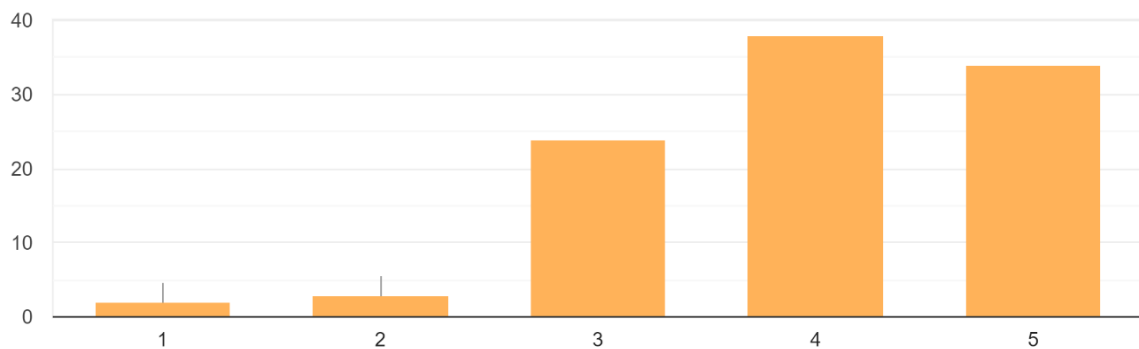

Grafikon 23. Distribucija ocjena ispitanika vezana za zadovoljstvo ispitanih osoba s brojem kvantitativnih kolegija na studiju Ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku

Kako je vidljivo iz grafikona 23. ispitanici su u najvećoj mjeri zadovoljni s količinom kvantitativnih kolegija na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku, njih čak 37,6%, nadalje potpuno je zadovoljnih 25,7%, a u gotovo je isti broj onih koji se niti slažu niti ne slažu s izjavom, njih 27,7%. Ispitanika je koji se ne slažu ili se uopće ne slažu 6,9% i 2%.

Grafikon 24. prikazuje distribuciju ocjena ispitanika izjave kojom se tvrdi da profesori vrlo dobro poznaju područje nastavnog gradiva kolegija koje predaju na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku.

Profesori vrlo dobro poznaju područje nastavnog gradiva kolegija koje predaju na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije
101 odgovor

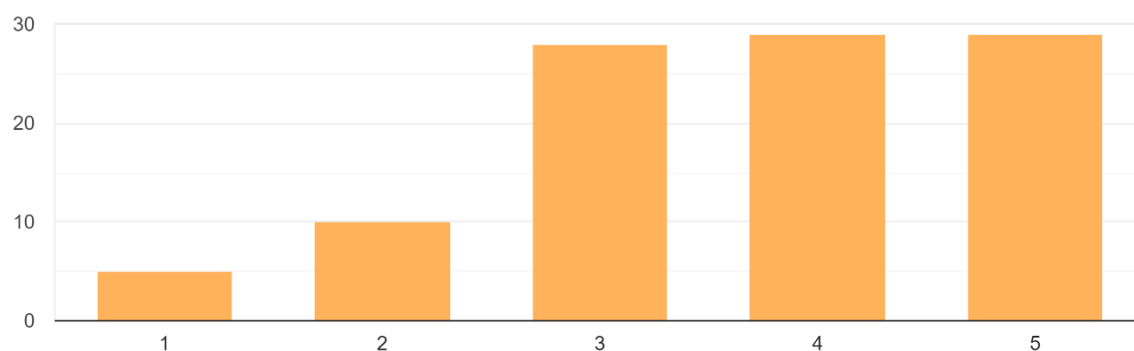
Grafikon 24. Distribucija ocjena ispitanika izjave da profesori vrlo dobro poznaju područje nastavnog gradiva kolegija koje predaju na studiju Ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku

Prema grafikonu 24. vidljivo je kako su ispitanici visoko ocijenili znanju profesora o nastavnom gradivu koje predaju na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku. U potpunosti se složilo ili se složilo s navedenom izjavom 33,7% i 37,6% ispitanika. Oni ispitanici koji su dali ocjene 1 i 2, njih je 2% i 3%, a onih je ispitanika koji niti nisu niti jesu zadovoljni s predavanjem 23,8%.

Grafikonom 25. je prikazana distribucija ocjena ispitanika odgovora ispitanika na iskaz kako gradivo kolegija na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku povezuje teoriju i praksu.

Slazete li se da nastavno gradivo kolegija Studija Ekonomije i poslovne ekonomije povezuje teoriju s praktičnim primjerima

101 odgovor

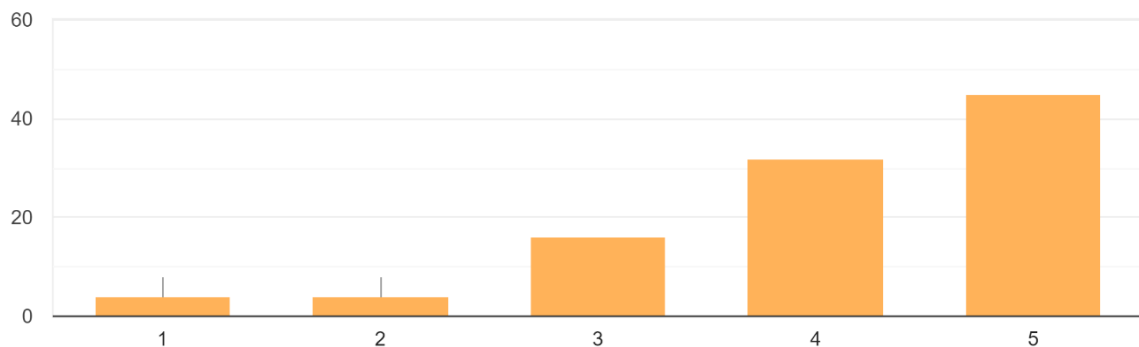
Grafikon 25. Distribucija ocjena ispitanika izjave prema kojoj se u okviru nastavnog gradiva kolegija na studiju Ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku povezuje teorija s praktičnim primjerima

Iz grafikona 25. je vidljiva distribucija ocjena ispitanika tvrdnje prema kojoj se u okviru nastavnog gradiva na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku povezuje teorija s praktičnim primjerima. Prema navedenom grafikonu ispitanici su svojim odgovorima iskazali svoje slaganje s navedenom izjavom, njih 28,7%. U nijansi je razlika između obujma ocjena ovih ispitanika i ocjena onih ispitanika niti se slažu niti ne slažu s izjavom, njih je naime 27,7%, dok je onih koji su tvrdnju ocijenili ocjenama 2 i 1, 9,9% i 5%.

Posljednja izjava u anketi vezana uz kolegije na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku odnosi se na potencijalnu potrebu povećanje broja sati vježbi i praktičnih zadataka tokom nastave u odnosu na trenutno stanje broja sati vježbi po kolegijima. Grafikon 26. prikazuje distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje prema kojoj se u okviru kolegija na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku treba povećati broj sati vježbi i praktične nastave.

Kolegiji Studija Ekonomije i poslovne ekonomije bi trebali imati više sati vježbi i praktičnih zadataka u odnosu na trenutni broj sati vježbi po kolegijima

101 odgovor

Grafikon 26. Distribucija ocjena ispitanika prema kojoj se u okviru kolegija na studiju Ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku treba povećati obujam vježbi i praktičnih zadataka

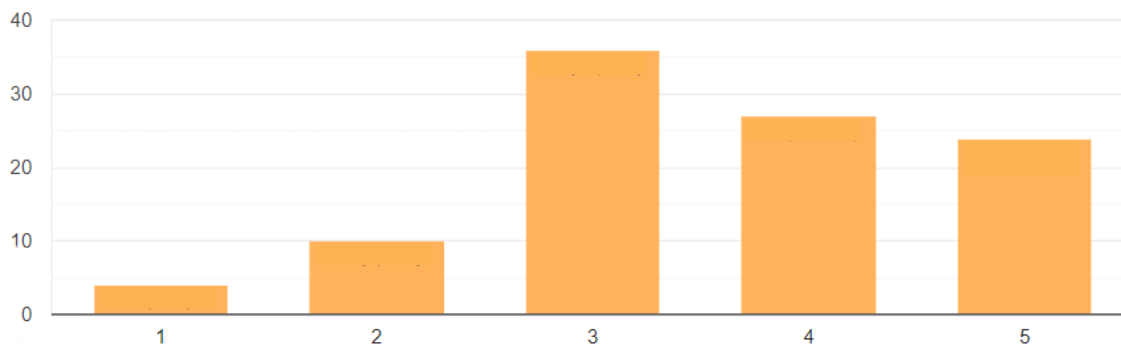
Grafikon 26. prikazuje kako su ispitane osobe u najvećoj mjeri iskazale slaganje i potpuno slaganje s tvrdnjom kako se treba povećati broj sati vježbi i praktičnih zadataka po kolegijima. Trenutnim stanjem broja sati vježbi i praktičnih zadataka je zadovoljan i u potpunosti zadovoljan vrlo mali broj ispitanih osoba, odnosno ispitanici se nisu složili s izjavom i u potpunosti se nisu složili sa izjavom njih 4%. Onih ispitanika koji niti se slažu niti se ne slažu s navedenom izjavom je 15,8%.

Zadnji se dio ankete sastojao od iskaza koje je trebalo ocijeniti ocjenama od 1 do 5., a koje su se odnosile na ishode učenja na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku. Intervalna ljestvica kojom se ocjenjivalo sadržavala je sljedeće opisne vrijednosti za numeričke ocjene: 1 – uopće se ne slažem, 2 – ne slažem se, 3 – niti se slažem niti se ne slažem, 4 – slažem se, 5 – u potpunosti se slažem. Posljednje je u anketi pitanje otvorenoga tipa.

Grafikonom 27. je prikazano slaganje ispitanika sa izjavom prema kojoj će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći rješavati složene poslovne izazove koristeći temeljna znanja i koncepte iz ekonomije i poslovne ekonomije.

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći analizirati i rješavati složene poslovne izazove koristeći temeljna znanja i koncepte iz ekonomije i poslovne ekonomije

101 odgovor

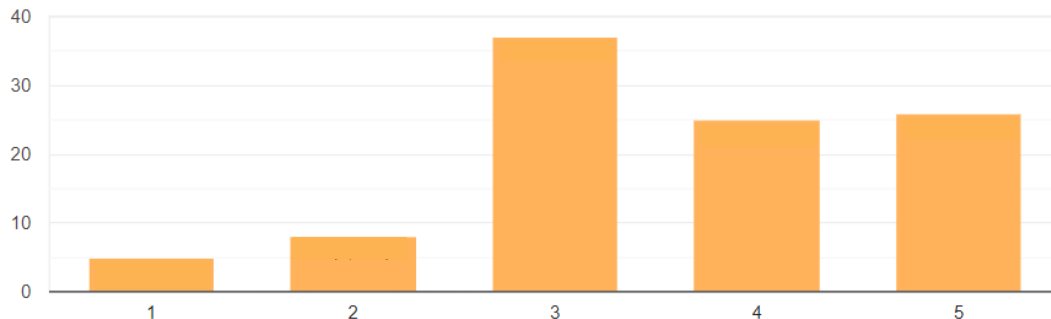
Grafikon 27. Distribucija ocjena ispitanika izjave da će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći rješavati složene poslovne izazove koristeći temeljna znanja i koncepte iz ekonomije i poslovne ekonomije

Iz grafikona 27. očito je kako se ispitanici u većini niti slažu niti ne slažu s tvrdnjom da će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći rješavati složene poslovne izazove koristeći temeljna znanja i koncepte iz ekonomije i poslovne ekonomije. Naime, tako je iskaz ocijenilo čak 35,6% ispitanika. U potpunosti se složilo s izjavom i složilo se njih 23,8% i njih 26,7%. S izjavom se nije složilo i uopće se nije složilo njih 9,9% i njih 4%.

Grafikon 28. je prikazana distribucija ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći formulirati i primijeniti učinkovite poslovne odluke temeljene na znanju iz ekonomije i poslovne ekonomije.

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći formulirati i primijeniti učinkovite poslovne odluke temeljene na znanju iz područja ekonomije i poslovne ekonomije

101 odgovor

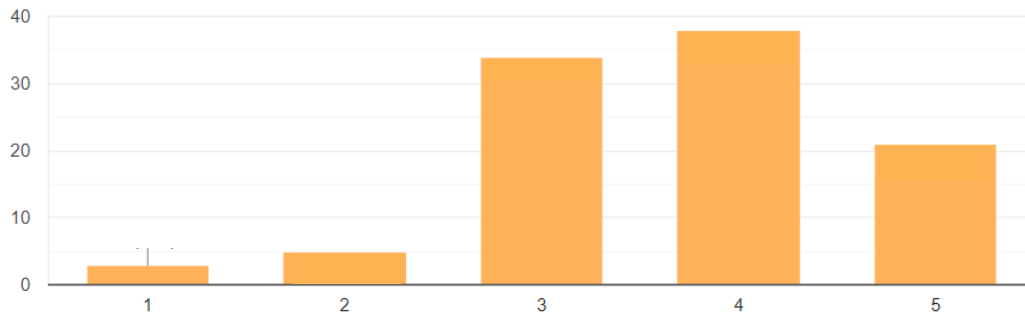
Grafikon 28. Distribucija ocjena ispitanika tvrdnje po kojoj će kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći formulirati i primijeniti učinkovite poslovne odluke temeljene na znanju iz ekonomije i poslovne ekonomije.

Kako je iz grafikona 28. vidljivo ispitanika je najviše koji se niti slažu niti ne slažu s tvrdnjom kako će kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći formulirati i primijeniti učinkovite poslovne odluke temeljene na znanju iz ekonomije i poslovne ekonomije, odnosno njih je 36,6%. Onih je koji se slažu i u potpunosti slažu s navedenom izjavom 24,8% i 25,7%. Onih je koji se ne slažu i uopće ne slažu s navedenom izjavom 7,9% i 5%.

Grafikonom 29. je prikazana distribucija ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći integrirati različite teorije, koncepte i principe ekonomije i poslovne ekonomije u širokom poslovnom kontekstu.

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći integrirati različite teorije, koncepte i principe ekonomije i poslovne ekonomije u širokom poslovnom kontekstu

101 odgovor

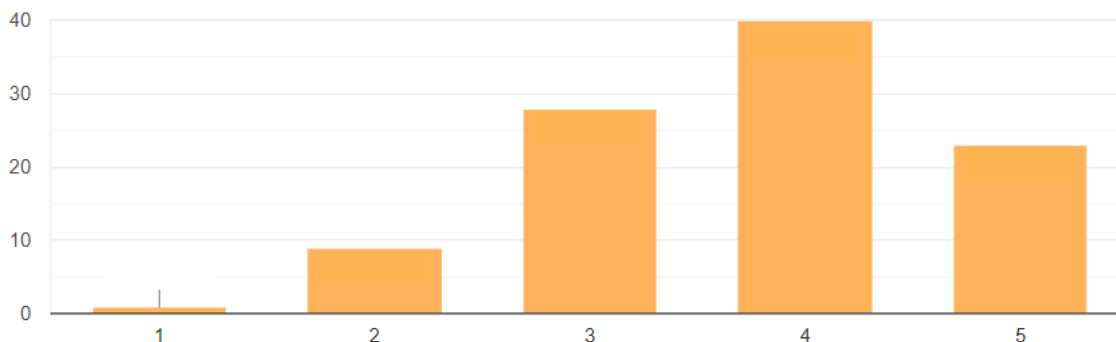
Grafikon 29. Distribucija ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći integrirati različite teorije, koncepte i principe ekonomije i poslovne ekonomije u širokom poslovnom kontekstu.

Iz grafikona 29. je vidljivo kako je gotovo podjednak broj onih ispitanika koji su odabrali ocjenu 3, njih 33,7%, kao i onih koji su se složili s izjavom, kojih je ipak nešto malo više njih 37,6%, kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći integrirati različite teorije, koncepte i principe ekonomije i poslovne ekonomije u širokom poslovnom kontekstu. Ispitanika je, koji su se u potpunosti složili s navedenom izjavom, 20,8%, a onih ispitanika koji su izjavu ocijenili s 2 i 1 je 5% i 3%.

Grafikon 30. prikazuje distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći primijeniti principe etičnosti, održivosti, i društvene odgovornosti u rješavanju složenih poslovnih izazova.

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći primijeniti principe etičnosti, održivosti i društvene odgovornosti u rješavanju složenih poslovnih izazova

101 odgovor

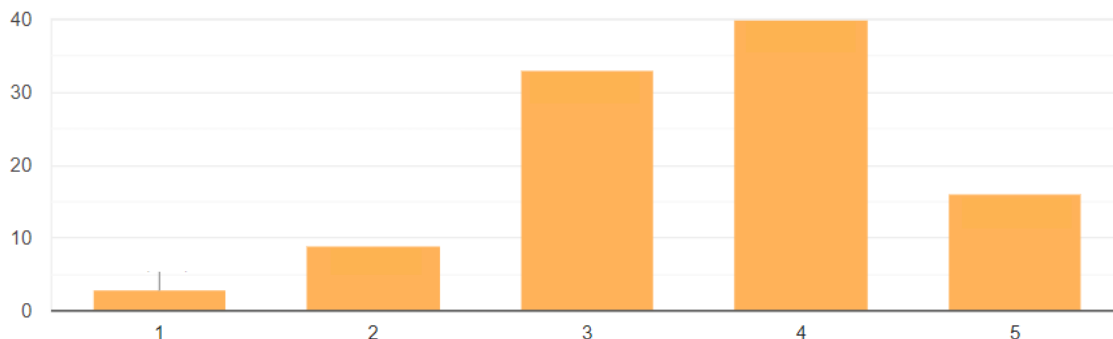
Grafikon 30. Distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći primijeniti principe etičnosti, održivosti, i društvene odgovornosti u rješavanju složenih poslovnih izazova.

Prema grafikonu 31. s tvrdnjom se, kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći primijeniti principe etičnosti, održivosti, i društvene odgovornosti u rješavanju složenih poslovnih izazova, najveći broj ispitanika složio, odnosno njih 39,6%. S navedenom se tvrdnjom niti se složilo niti ne složilo 27,7% ispitanika. Nadalje, potpunosti se s tvrdnjom nije složio 1% ispitanika, a neslaganje s izjavom je također izrazilo 8,9% ispitanika. Potpuno se s izjavom složilo 22,8% ispitanika.

Grafikonom 31. prikazana je distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći samostalno provoditi istraživanja i/ili projekte u cilju donošenja poslovnih odluka utemeljenih na podacima, informacijama i znanju.

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći samostalno provoditi istraživanja i/ili projekte u cilju donošenja poslovnih odluka utemeljenih na podacima, informacijama i znanju

101 odgovor

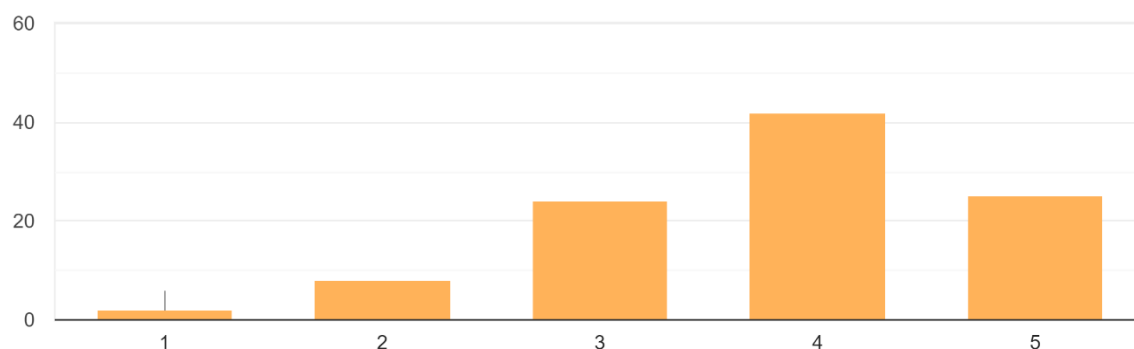
Grafikon 31. Distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći samostalno provoditi istraživanja i/ili projekte u cilju donošenja poslovnih odluka utemeljenih na podacima, informacijama i znanju.

Iz grafikona 31. je vidljivo kako je najviše je onih ispitanika koji su tvrdnju, kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći samostalno provoditi istraživanja i/ili projekte u cilju donošenja poslovnih odluka utemeljenih na podacima, informacijama i znanju, ocijenili ocjenama 4 i 3, a takvih je ispitanika 39,6% i 32,7%. Ispitanika je koji se nisu složili s izjavom 8,9%, a najnižu ocjenu 1 dalo 3% ispitanika. Potpuno se složilo s navedenom izjavom 15,8% ispitanika.

Grafikonom 32. je prikazana distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći analizirati nove ideje i prilike koristeći kreativne i nove strategije.

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći analizirati nove ideje i prilike koristeći kreativne i inovativne strategije

101 odgovor

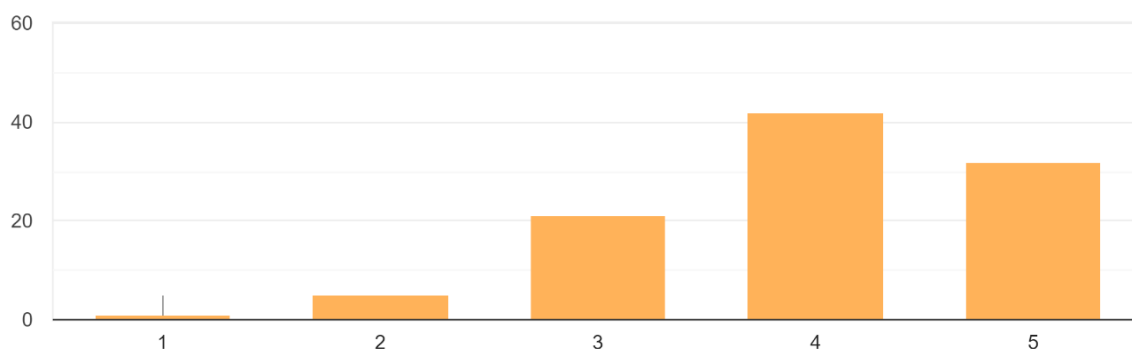
Grafikon 32. Distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći analizirati nove ideje i prilike koristeći kreativne i nove strategije.

Kako je iz grafikona 32. vidljivo, ispitanici su se u najvećoj mjeri složili s izjavom kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći analizirati nove ideje i prilike koristeći kreativne i nove strategije, njih 41,6%. S navedenom se izjavom u potpunosti složilo 24,8% ispitanika. Onih je koji se nisu složili s navedenom izjavom 7,9%, a onih je koji se u potpunosti nisu složili s izjavom 2%. Ocjenu 3 je odabralo 23,8% ispitanika za navedenu izjavu.

Grafikonom 33. je prikazana distribucija ocjena za posljednje pitanje iz ankete kojim se tražilo od ispitanika ocjenjivanje, a koje je vezano uz ishode učenja studij ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku. Naime, od ispitanika se tražilo da ocjene koliko će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći učinkovito funkcionirati u timskom okruženju.

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći učinkovito funkcionirati u timskom okruženju

101 odgovor

Grafikon 33. Distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći učinkovito funkcionirati u timskom okruženju.

Kako je iz grafikona 33. vidljivo s tvrdnjom, kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći učinkovito funkcionirati u timskom okruženju, složio se najveći broj ispitanika i to njih 41,6%. Nadalje, njih se 31,7% u potpunosti s navedenom izjavom složilo. Vrlo mali broj ispitanika koji su tvrdnju ocijenili ocjenama 2 i 1 na skali, njih 5% i 1%. Ocjenom je 3, odnosno da se slažu niti da se ne slažu s navedenom ocijenilo navedenu tvrdnju 20,8% ispitanika.

Posljednje pitanje u anketi je otvorenoga tipa. Ispitanici su upisivali svoje prijedloge kojima bi se moglo postići poboljšanje studije ekonomije i poslovne ekonomije. Najveći je broj ispitanika navelo uvođenje stručne prakse tokom studija. Nakon toga, velik je broj ispitanika naveo modernizaciju cjelokupnog načina izvođenja nastave.

7. SINTEZA REZULTATA PROVEDENIH PRIMARNIH ISTRAŽIVANJA

Primarna su istraživanja provedena dubinskim intervjuima menadžmenta poslovnih subjekata te anketiranjem studenata na preddiplomskom studiju Ekonomskog fakulteta u Osijeku. Kada su u pitanju rezultati dobiveni dubinskim intervjuom, može se generalno zaključiti kako predstavnici poslovne prakse smatraju pozitivnim težnje Ekonomskog fakulteta u Osijeku da kroz promjenu nastavnog plana i programa osiguraju zadovoljavajuću razinu znanja studentima potrebnu za efikasno uključivanje u poslovnu praksu. Kao glavni manjkavost ispitanici u pravilu ističu nedostatak veće veze s poslovnom praksom i zbog toga većina smatra da je u tom smislu potrebno uvesti stručnu praksu. Naime, stručna se praksa navodi kao najbolja poveznica između teorijskog znanja i praktičnih znanja koje treba poslovna praksa. Osim navedenog iz intervjuja interesantno je izdvojiti i promišljanje koje odudara od većine stavova, a ono ukazuje na to da poslovna praksa traži što bržu i što užu specijalizaciju studenata, a uvođenje je zajedničkog preddiplomskog studija na kojem se uče općenite stvari zastarjeli i neučinkovit pristup obrazovanju ljudskih resursa za poslovnu praksu. Ispitanici se nisu bavili sadržajima kolegija i konkretnim manjkavostima u znaju koja eventualno produciraju kolegiji, već su smatrali kako kolegiji daju načelnu teorijsku širinu, a ono što u biti studenti, budući uposlenici, trebaju znati, to prema ispitanicima se ne dobiva na fakultetu već u poslovnoj praksi. Ispitanicima su od znanja puno važnije ljudske osobine potencijalnih zaposlenika, gdje se prije svega cijeni pro aktivnost, volja za cjeloživotnim učenjem, samostalnost i sklonost timskom radu. Ispitanici koji su komentirali preddiplomski studij ekonomije i poslovne ekonomije, to su činili na način da su predlagali uvođenje više vježbi, projektnih i problemskih zadataka te davanje veće slobode studentima u izboru kolegija.

Poput poslovne prakse, tako su i anketirani studenti pokazali interes za uvođenjem poslovne prakse i orijentacije studija na sadržaje koji više korespondiraju s poslovnom praksom. Generalno gledajući, osim orijentacije prema poslovnoj praksi studenti imaju pozitivan stav prema preddiplomskom studiju ekonomije i poslove ekonomije. Iz rezimea komentara ispitanika koji slijede, vidljiv je kako je fokus studenata više orijentiran na organizacijske probleme no na probleme vezane za obujam i sadržaj znanja koje producira i koje će producirati preddiplomski studij ekonomije i poslovne ekonomije:

- ažurnost obavijesti na službenim stranicama fakulteta,
- izrada nove web stranice fakulteta koja vrlo često nije u funkciji, a samim time i studenti kao i djelatnici fakulteta gube glavni izvor bitnih informacija,
- smanjenje broja seminarskih radova i općenito seminarske nastave, te povećanje obujma vježbi i praktične nastave,
- više terenske nastave i gostiju predavača,
- uvođenje izbornih kolegija za one koji imaju interese raditi u školstvu nakon završetka studija.

8. ZAKLJUČAK

Znanje je ključni resurs suvremenog doba, koje se još generalno naziva i dobom znanja. S obzirom da znanje predstavlja osnovu konkurentnosti u novom dobu suvremeni su poslovni subjekti orijentirani na upravljanje znanjem. U tom smislu poslovni subjekti trže ljude koji posjeduju odgovarajuća znanja koja će pridonijeti povećanju konkurentnosti poslovnog subjekta. Visokoškolske ustanove obrazuju ljude čija znanja trebaju biti dodana vrijednost koja će poslovne subjekte na tržištu učiniti konkurentnijim prema drugim poslovnim subjektima. U tom bi smislu, a sukladno načelima društva znanja, visokoškolske ustanove trebale obrazovati ljude s znanjima koja poslovni subjekti trebaju kako bi osigurali konkurentnost u znaju. Da bi se to ostvarilo visokoškolske ustanove bi trebale katalogizirati znanja potrebna poslovnoj praksi i temeljem kataloga znanja kreirati obrazovne programe. Taj pristup u načelu odgovara marketinškom načelu koje započinje s istraživanjem tržišta kako bi se odredilo što proizvoditi, po kojoj cijeni i kako proizvod distribuirati i promovirati. No, iskustveno gledano, visokoškolske se ustanove ponašaju po načelima proizvodne koncepcije izrađujući i nudeći obrazovne programe koji su proizvod iskustva i preferencija onih koji izrađuju nastavni plan i program. Stoga, provedenim se istraživanjem intervjuiranjem menadžmenta iz poslovne prakse te anketiranjem studenata željelo doznati kakav rezultat produciraju planovi i programi koji nisu nastali temeljem istraživanja potreba poslovne prakse za znanjem. Kao objekt koji je analiziran tijekom istraživanja korišten je preddiplomski sveučilišni studij Ekonomskog fakulteta u Osijeku koji je u primjeni od akademske 2020/2021 godine. Rezultati istraživanja su pokazali kako tako načinjen studijski program ima previše teorijskih sadržaja, slabije korespondira s poslovnom praksom i u načelu ne korelira s onim što poslovna praksa očekuje od budućih uposlenika, a to je pro aktivnost, volja za cjeloživotnim učenjem, samostalnost i sklonost timskom. Ono što je zajednički nazivnik i stavovima ispitanika iz poslovne prakse i stavovima anketiranih studenata, to je potreba većeg dodira s poslovnom praksom barem kroz uvođenje obveznih stručnih praksi. I sam analizirani plan i program treba revidirati barem na način da se poveća obujam vježbi, projektnih i problemskih zadataka te da veća sloboda studentima u izboru kolegija.

Posebno je interesantno mišljenje jednog od ispitanika iz poslovne prakse koji smatra da suvremena poslovna praksa traži što bržu i što užu specijalizaciju studenata, a uvođenje je zajedničkog preddiplomskog studija na kojem se uče općenite stvari zastarjeli i neučinkovit

pristup obrazovanju ljudskih resursa za poslovnu praksu. Generalno se može zaključiti da će postojeći i budući studijski planovi i programi izrađeni bez prethodno kreiranog kataloga znanja temeljenog na potrebama za znanjima poslovne prakse producirati jaz znanja kod ljudskih resursa koje visokoškolske ustanove obrazuju. Stoga je potrebno promijeniti praksu u procesu izrade studijskih programa na visokoškolskim ustanovama, uključiti u proces izrade načela menadžmenta znanja te kroz kataloge znanja definirati polazne točke za izrade budućih planova i programa.

Istraživanje je u cijelosti provedeno sukladno postavljenim ciljevima, a osim produciranog rezultata otvorilo je mnoštvo istraživačkih problema. Zsigurno jedan je od problema na koji se znanstvena zajednica treba fokusirati, to je izrada konkretnog kataloga znanja potrebnih za poslovnu praksu kojom bi se vodile visokoškolske ustanove pri izradi studijski planova i programa.

9. LITERATURA

1. Bosančić, B.: DIKW hijerarhija: za i protiv, Pregledni rad, Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Vol. 60, No. 2-3/2017.
2. Brošura preddiplomskog sveučilišnog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku – ekonomija i poslovna ekonomija , idem, str. 3.
3. Brošura preddiplomskog sveučilišnog studija Ekonomskog fakulteta u Osijeku – ekonomija i poslovna ekonomija, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2021.
4. Devedžić, V.: Understanding ontological engineering, Communications of the ACM, Vol 43., No. 4/2002
5. Glavaš, J.: Menadžment znanja, <http://www.efos.unios.hr/poslovni-informacijski-sustavi/wp-content/uploads/sites/216/2013/04/5.-MENAD%C5%BDMENT-ZNANJA.pdf>
6. Informacija. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021., <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=27405> [26.9.2022]
7. Jakovac, P.: Znanje kako ekonomski resurs, osvrt na ulogu i značaj znanja te intelektualnog kapitala u novoj ekonomiji znanja, pregledni članak, <https://znanje.hr/product/kapital-i-ideologija/417850> [18.9.2022]
8. Kapović, Z.: Geodezija – menadžment – organizacija, <https://hrcak.srce.hr/file/145584>. [21.9.2022]
9. Katalog znanja (znanja, vještina i kompetencija), Hotelijersko turistička škola, <http://www.ss-hotelijersko-turisticka-zg.skole.hr/upload/ss-hotelijersko-turisticka-zg/newsattach/187/1.razred.pdf> [20.9.2022]
10. Katalogizacija, Wikipedija, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Katalogizacija> [20.9.2022]
11. Klarin, K.: Korištenje ontologija pri razvoju informacijskog sustava, Kvalifikacijski doktorski ispit, Sveučilište u Splitu, Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje, Poslijediplomski doktorski studij elektrotehnike i informacijske tehnologije, Split, 2013., str 4., prema: Klarin, K.: Ontologija i razvoj informacijskog sustava u javnoj upravi, CASE 23, Zagreb, 2011.
12. Koje su 4 faze obrade podataka?, Meaning.ch, <https://hr.meaning.ch/%C5%A1to-su-4-faze-obrade-podataka> [25.9.2022]
13. Konceptualni okvir novog kurikuluma, AZOO, https://www.azoo.hr/app/uploads/uvezeno/nastava_povijesti/07.html [23.9.2022]

14. Krizmanić, L.: Virtualne zajednice prakse i stvaranje novog znanja, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za informacijsket i komunikacijske znanosti, Zagreb, 2017.
15. Lazar, I.: Suvremeni koncepti upravljanja znanjem u organizaciji, završni rad, Ekonomski fakultet u Osijeku, Osijek, 2020.
16. Matijević, M.: Kakvo znanje trebamo za društvo znanja?, https://www.bib.irb.hr/747181/download/747181.Matijevic_za_Novo_Mesto_hrv_21_05_2011b.doc [23.9.2022]
17. Menadžment. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021., <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=40070> [26.9.2022]
18. Mudrost, Proleksis enciklopedija online, <https://proleksis.lzmk.hr/56795/> [25.9.2022]
19. Mudrost. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021., <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42286> [25.9.20822]
20. Obrada podataka, FFZG, <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/Uvod%20u%20informatijske%20znanosti/pog6.htm> [25.9.2022]
21. Otologija, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=45185> [7.9.2022]
22. Podaci, Element.hr, <https://element.hr/wp-content/uploads/2020/06/unutra-13639.pdf> [25.9.2022]
23. Podatak, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021., <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=48887> [22.9.2022]
24. Podatak, informacija i znanje, Znanje.hr, https://www.znanje.org/abc/tutorials/accessmmx/01/Baze_podataka_podatak_informacija.htm [25.9.2022]
25. Podatak, informacija, informatika, znanje, mudrost, Philpapers.org, <https://philpapers.org/archive/MICHRO.pdf> [24.9.2022]
26. Podatak, informacija, znanje, mudrost, Wikipedija, https://hr.wikipedia.org/wiki/Podatak,_informacija,_znanje,_mudrost [26.9.2022]
27. Podatak, obrada podataka – informacija, https://razno.sveznadar.info/3_RS_digit/001-StartDT.htm [22.9.2022]
28. Poduzetnički pojmovnik – menadžment, Zicer, <https://www.zicer.hr/pojmovnik/> [21.9.2020]

29. Pojam, kategorije i struktura znanja, Puntomariner.com,
<https://hr.puntomariner.com/knowledge-is-concept-categories-and/> [23.9.2022]
30. Pracać, P.: Upravljanje kao važna regulacijska funkcija menadžmenta, stručni rad,
Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić, Zaprešić, 2020.
31. Preddiplomski studiji, Efos.hr, <http://www.efos.unios.hr/#> [21.9.2022]
32. Skupnjak, D.: Određivanje ciljeva obrazovanja određivanjem pojma znanja, pregledni
članak, Metodološki ogledi, Vol. 20., No. 1/2013
33. Studijski programi, Postani student, <https://www.postani-student.hr/Ucilista/Nositelji.aspx#> [21.9.2022]
34. Što je menadžment znanja? MojPosao, <https://www.moj-posao.net/HR/Articles/Details/69065/Sto-je-Knowledge-Management/#ixzz7gEJTqCzI>
[10.9.2020]
35. Umihanić. B.: Suvremeni koncepti i sistemi menadžmenta, prezentacija,
http://ef.untz.ba/wp-content/uploads/2017/10/2._Savremeni-koncepti-menadzmenta.pdf
[6.9.2022]
36. Vrste informacija, Economy-pedia.com, <https://hr.economy-pedia.com/11036514-information-types> [26.9.2022]
37. Vukava B.: Oblikovanje organizacije i menadžment znanja, diplomski rad, Ekonomski
fakultet Split, Split, 2017, str. 34.
38. Značenje znanja, About-meaning.com, <https://hr.about-meaning.com/11038232-meaning-of-knowledge> [23.9.2022]
39. Znanje vs mudrost - razlika i usporedba, Weblogographic.com, Blog,
<https://hr.weblogographic.com/knowledge-vs-wisdom> [25.9.2022]
40. Znanje, Economy-pedia.com, <https://hr.economy-pedia.com/11040367-knowledge>
[16.9.2022]
41. Znanje, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža,
2021, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=67357> [16.9.2022].
42. Znanje, Jezikoslovac, <https://jezikoslovac.com/word/juh3> [16.9.2022]
43. Znanje, Wikipedija, <https://hr.wikipedia.org/wiki/Znanje> [17.9.2022]

POPIS SLIKA

Slika 1: Ontološko bogatstvo i upravljanje znanjem.....	23
---	----

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Spol ispitanika.....	44
Grafikon 2. Dob ispitanika	45
Grafikon 3. Država prebivališta ispitanika.....	45
Grafikon 4. Županija prebivališta ispitanika	46
Grafikon 5. Mjesto prebivališta ispitanika	46
Grafikon 6. Završeno srednjoškolsko obrazovanje ispitanika	47
Grafikon 7. Vrsta studiranja ispitanika	47
Grafikon 8. Zaposlenost ispitanika.....	48
Grafikon 9. Tjedni broj radnih sati ispitanika	48
Grafikon 10 . Glavni motiv upisa studija ekonomije i poslovne ekonomije ispitanika	49
Grafikon 11. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom o studiju za težnju razvoju karijere i/ili nastavku obrazovanja	50
Grafikon 12. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom o studiju i njegovom fokusu na integraciju	50
Grafikon 13. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom glede razvoja sposobnosti na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku za razumijevanje nacionalnog, europskog i globalnog okruženja u skladu s suvremenim tehnološkim trendovima.....	51
Grafikon 14. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom da studije ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku osigurava stjecanje znanja i kompetencija za analizu i djelovanje u složenom poslovnom okruženju	52
Grafikon 15. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom studij ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku potiče razvoja osobnih i timskih kompetencija i vještina traženih u poslovnom svijetu.....	53
Grafikon 16. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom da su na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku zahtjevi kolegija jasni	54

Grafikon 17. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom kako na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku sadržaja kolegija odgovara definiranim ishodima učenja	54
Grafikon 18. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom o razumijevanju gradiva predavanja i vježbi na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku	55
Grafikon 19. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom kako je literatura za svladavanje nastavnog gradiva kolegija na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku korisna	56
Grafikon 20. Iskaz slaganja ispitanika s izjavom kako su nastavni materijali na studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moderni, redovito se ažuriraju i prilagođavaju svim potrebama prakse i tržišta rada	56
Grafikon 21. Iskaz slaganja ispitanika izjavom „Imam dojam da ću znanja i vještine stečene na kolegijima studija Ekonomija i poslovna ekonomija moći primijeniti u kasnijem radu“	57
Grafikon 22. Distribucija ocjena ispitanika nastavnih materijala na studiju Ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku	58
Grafikon 23. Distribucija ocjena ispitanika vezana za zadovoljstvo ispitanih osoba s brojem kvantitativnih kolegija na studiju Ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku	58
Grafikon 24. Distribucija ocjena ispitanika izjave da profesori vrlo dobro poznaju područje nastavnog gradiva kolegija koje predaju na studiju Ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku	59
Grafikon 25. Distribucija ocjena ispitanika izjave prema kojoj se u okviru nastavnog gradiva kolegija na studiju Ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku povezuje teorija s praktičnim primjerima	60
Grafikon 26. Distribucija ocjena ispitanika prema kojoj se u okviru kolegija na studiju Ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku treba povećati obujam vježbi i praktičnih zadataka.....	61
Grafikon 27. Distribucija ocjena ispitanika izjave da će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći rješavati složene poslovne izazove koristeći temeljna znanja i koncepte iz ekonomije i poslovne ekonomije ..	62
Grafikon 28. Distribucija ocjena ispitanika tvrdnje po kojoj će kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći formulirati i primijeniti učinkovite poslovne odluke temeljene na znanju iz ekonomije i poslovne ekonomije.	63

Grafikon 29. Distribucija ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći integrirati različite teorije, koncepte i principe ekonomije i poslovne ekonomije u širokom poslovnom kontekstu.	64
Grafikon 30. Distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći primijeniti principe etičnosti, održivosti, i društvene odgovornosti u rješavanju složenih poslovnih izazova.	65
Grafikon 31. Distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći samostalno provoditi istraživanja i/ili projekte u cilju donošenja poslovnih odluka utemeljenih na podacima, informacijama i znanju.	66
Grafikon 32. Distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći analizirati nove ideje i prilike koristeći kreativne i nove strategije.	67
Grafikon 33. Distribuciju ocjena ispitanika tvrdnje kako će studenti po završenom studiju ekonomije i poslovne ekonomije Ekonomskog fakulteta u Osijeku moći učinkovito funkcionirati u timskom okruženju.	68

PRILOZI (ANKETA)

Prilog 1: Anketni upitnik ispitivanja iskustava studenata tokom studiranja na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije na Ekonomskom fakultetu u Osijeku.

Poštovani/a,

Pred Vama se nalazi anketni upitnik koji je osmišljen u svrhu ispitivanja iskustava studenata tokom studiranja na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije. Istraživanje se provodi za potrebe diplomskoga rada, te je potrebno izdvojiti do 10 minuta vremena za ispunjavanje ankete. Anketno ispitivanje je anonimno, stoga Vas molim da na pitanja odgovarate iskreno kako bi prikupljeni podaci bili što točniji. Za obradu i kasnije izlaganje koristiti će se grupni rezultat svih ispitanika isključivo u svrhu ovoga istraživanja.

Unaprijed hvala!

Identificirajuća pitanja

Spol:

- M
- Ž

Dob:

- 18 - 20 godina
- 21 - 23 godina
- 24 - 26 godina
- Više od 26 godina

Država prebivališta:

- Hrvatska
- Slovenija
- Mađarska
- Bosna i Hercegovina

- Srbija
- Ostalo: _____

Županija prebivališta:

- Osječko-baranjska županija
- Zagrebačka županija
- Krapinsko-zagorska županija
- Sisačko-moslavačka županija
- Karlovačka županija
- Varaždinska županija
- Koprivničko-križevačka županija
- Bjelovarsko-bilogorska županija
- Primorsko-goranska županija
- Ličko-senjska županija
- Virovitičko-podravska županija
- Požeško-slavonska županija
- Brodsko-posavska županija
- Zadarska županija
- Šibensko-kninska županija
- Vukovarsko-srijemska županija
- Splitsko-dalmatinska županija
- Istarska županija
- Dubrovačko-neretvanska županija
- Međimurska županija
- Grad Zagreb
- Ostalo: _____

Mjesto prebivališta:

- Osijek
- Zagreb
- Krapina
- Sisak
- Karlovac

- Varaždin
- Koprivnica
- Bjelovar
- Rijeka
- Gospić
- Virovitica
- Požega
- Slavonski Brod
- Zadar
- Šibenik
- Vukovar
- Split
- Pazin
- Dubrovnik
- Čakovec
- Ostalo: _____

Završeno srednjoškolsko obrazovanje:

- Opća gimnazija
- Klasična gimnazija
- Matematička gimnazija
- Prirodoslovna gimnazija
- Jezična gimnazija
- Ekonomska škola
- Elektrotehnička škola
- Trgovačka i komercijalna škola
- Ugostiteljsko-turistička škola
- Ostalo: _____

Vrsta studiranja:

- Redovan
- Izvanredan

Radite li uz studij:

- Da
- Ne

Ukoliko je Vaš odgovor na prethodno pitanje bio potvrđan, molim Vas da označite tjedni broj radnih sati:

- 2 - 4 sati
- 5 - 7 sati
- 8 - 10 sati
- 10 - 20 sati
- 20 - 40 sati
- Ostalo: _____

Koji je glavni razlog zašto ste odlučili upisati studij Ekonomije i poslovne ekonomije?

- Studij ispunjava moj uvjet širokih spektara kvalifikacija za širok spektar zanimanja na tržištu rada
- Studij je obavezan uvjet za moj posao
- Studij dobro odgovara mojim interesima
- Čuo sam da su profesori na studiju stručnjaci u području Ekonomije i poslovne ekonomije
- Čuo sam da je studij lagan

U sljedećem nizu pitanja na skali od 1 do 5 izrazite u kojoj se mjeri slažete sa navedenim tvrdnjama vezanim uz Ciljeve studija Ekonomije i poslovne ekonomije

1 - Uopće se ne slažem

2 - Ne slažem se

3 - Niti se slažem, niti se ne slažem

4 - Slažem se

5 - U potpunosti se slažem

Slažete li se da je studij Ekonomije i poslovne ekonomije oblikovan za studente koji teže razvoju karijere i/ili nastavku obrazovanja u polju ekonomije i poslovne ekonomije u profitnom, neprofitnom i javnom sektoru

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Slažete li se da Studij Ekonomije i poslovne ekonomije se fokusira na integraciju poslovnih funkcija, poduzetničkog ponašanja te pravnih i etičkih principa u poslovanju

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Slažete li se da Studij Ekonomije i poslovne ekonomije razvija sposobnosti za razumijevanje nacionalnog, europskog i globalnog poslovnog okruženja u skladu sa suvremenim tehnološkim trendovima

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Slažete li se da Studij Ekonomije i poslovne ekonomije osigurava stjecanje znanja i kompetencija za analizu, planiranje i djelovanje u složenim poslovnim situacijama

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Slažete li se da Studij Ekonomije i poslovne ekonomije potiče razvoj osobnih i timskih kompetencija i vještina traženih u poslovnom svijetu?

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

U sljedećem nizu pitanja na skali od 1 do 5 izrazite u kojoj se mjeri slažete sa navedenim izjavama o kolegijima na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije

1 - Uopće se ne slažem

2 - Ne slažem se

3 - Niti se slažem, niti se ne slažem

4 - Slažem se

5 - U potpunosti se slažem

Na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije zahtjevi kolegija su jasni

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije sadržaj kolegija odgovara definiranim ishodima učenja

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije izloženo nastavno gradivo predavanja i vježbi sam u najvećoj mjeri razumio/la

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Literatura za savladavanje nastavnog gradiva (kolokviji/ispiti) kolegija Studija Ekonomije i poslovne ekonomije je korisna

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije nastavni materijali kolegija su moderni, redovito se ažuriraju i prilagođavaju svim potrebama prakse i tržišta rada

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Imam dojam da ću znanja i vještine stečene na kolegiju Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći uspješno primijeniti u kasnijem radu

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije nastavne materijale ocijenio/la bih:

Loše 1 2 3 4 5 Izvrsno

Sveukupno gledajući, zadovoljni ste s brojem kvantitativnih kolegija na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Profesori vrlo dobro poznaju područje nastavnog gradiva kolegija koje predaju na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Slažete li se da nastavno gradivo kolegija Studija Ekonomije i poslovne ekonomije povezuje teoriju s praktičnim primjerima

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Kolegiji Studija Ekonomije i poslovne ekonomije bi trebali imati više sati vježbi i praktičnih zadataka u odnosu na trenutni broj sati vježbi po kolegijima

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

U sljedećem nizu pitanja na skali od 1 do 5 izrazite u kojoj se mjeri slažete sa navedenim izjavama o ishodima učenja na Studiju Ekonomije i poslovne ekonomije

1 - Uopće se ne slažem

2 - Ne slažem se

3 - Niti se slažem, niti se ne slažem

4 - Slažem se

5 - U potpunosti se slažem

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći analizirati i rješavati složene poslovne izazove koristeći temeljna znanja i koncepte iz ekonomije i poslovne ekonomije

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći formulirati i primijeniti učinkovite poslovne odluke temeljene na znanju iz područja ekonomije i poslovne ekonomije

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći integrirati različite teorije, koncepte i principe ekonomije i poslovne ekonomije u širokom poslovnom kontekstu

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći primijeniti principe etičnosti, održivosti i društvene odgovornosti u rješavanju složenih poslovnih izazova

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći samostalno provoditi istraživanja i/ili projekte u cilju donošenja poslovnih odluka utemeljenih na podacima, informacijama i znanju

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći analizirati nove ideje i prilike koristeći kreativne i inovativne strategije

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

U kojoj mjeri se slažete sa izjavom da će studenti po završetku Studija Ekonomije i poslovne ekonomije moći učinkovito funkcionirati u timskom okruženju

Uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 U potpunosti se slažem

Izložite prijedloge kojima bi se moglo postići poboljšanje Studija Ekonomije i poslovne ekonomije: _____